Brněnská metropolitní oblast

B | R | N | O

ATLAS
Brněnské metropolitní oblasti

Vážení a milí čtenáři,

psal se rok 2015, kdy byl vydán a slavnostně představen první Atlas Brněnské metropolitní oblasti (BMO), který ukazoval sílu a fungování vazeb mezi Brnem a okolními obcemi a zdůrazňoval potřebu společné koordinace celého území bez ohledu na administrativní hranice jednotlivých obcí. Za tu dobu se Brněnská metropolitní oblast etablovala do pozice významného hráče na poli regionálního rozvoje. Povedlo se úspěšně dokončit řadu integrovaných řešení, vyjednat dalších osm miliard korun pro metropolitní projekty, aktualizovat strategii nebo začít debatovat o budoucím silnějším postavení metropolitních oblastí v Česku. Zároveň se Brněnská metropolitní oblast rozšířila na 184 obcí na základě nového vymezení, které definovaly dojížďkové vazby a proudy z dat mobilních operátorů.

Co ale zůstává, je potřeba sledovat vývojové tendence celého území a reagovat na ně tak, abychom dosáhli vyváženého rozvoje celé metropolitní oblasti. K tomu má napomoci i druhé vydání atlasu. Celkem v deseti kapitolách představuje území BMO v přírodních charakteristikách, sociodemografických, dopravních a ekonomických ukazatelích nebo v částech o cestovním ruchu či občanské vybavenosti jednotlivých obcí.

Atlas kromě textových interpretací obsahuje také množství tabulek, grafů a v neposlední řadě také mapových výstupů, které názorně vyobrazují, jakým směrem se území BMO jako celek, ale i jeho jednotlivé části ubírají.

Publikace ukazuje, že data a analýzy jsou zásadním vstupem pro rozhodování na jakékoli úrovni. Nejinak je tomu i na úrovni metropolitní oblasti. Kromě strategických dokumentů, pro něž jsou data důležitým podkladem, vytváří Brněnská metropolitní oblast vlastní datovou základnu. Na webových stránkách metropolitni.brno.cz najdete vizualizované různé tematické jevy pomocí interaktivních grafů a map. Zároveň se metropolitní data postupně otevírají veřejnosti.

Věřím, že si v Atlase Brněnské metropolitní oblasti opět přijdou na své jak čtenáři ze strany odborníků, tak široká veřejnost z řad obyvatel (nejen) Brněnské metropolitní oblasti.

JUDr. Markéta Vaňková
primátorka města Brna

Obsah

1. BRNĚNSKÁ METROPOLITNÍ OBLAST 4
1.1 Metropolitní spolupráce 6
1.2 Vymezení Brněnské metropolitní oblasti 8

2. PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA BMO 10
2.1 Přírodní podmínky 12
2.2 Krajinný pokryv 14

3. OBYVATELSTVO 16
3.1 Vývoj počtu obyvatel 18
3.2 Přirozený pohyb obyvatel 20
3.3 Migrační pohyb obyvatel 22
3.4 Věková struktura obyvatel 24
3.5 Vzdělanost obyvatel 26

4. BYDLENÍ 28

5. EKONOMIKA A TRH PRÁCE 32
5.1 Ekonomika 34
5.2 Zaměstnanost 36
5.3 Nezaměstnanost 38
5.4 Dojížďka za prací 40

6. CESTOVNÍ RUCH A REKREACE 42

7. VYBAVENOST OBCÍ 46

8. DOPRAVA 50
8.1 Automobilová doprava 52
8.2 Veřejná doprava 54

9. ENERGETIKA 56

10. SOCIODEMOGRAFICKÁ TYPOLOGIE ÚZEMÍ 60

SEZNAM ZKRATEK 64

BRNĚNSKÁ METROPOLITNÍ OBLAST

1

- **184 obcí**
- **třetí nejlidnatější metropolitní oblast v ČR**
- **zasahuje do 14 SO ORP**
- **1 978 km^2**
- **28 % rozlohy Jihomoravského kraje**
- **2,5 % rozlohy České republiky**

1.1 Metropolitní spolupráce

Současná situace nás dennodenně utvrzuje v tom, že strategické plánování a rozvoj nelze omezovat administrativními hranicemi města Brna. Existuje řada problémů, které se dají smysluplně řešit jedině ve spolupráci města s obcemi v jeho zázemí. Tento přístup je naprosto běžný a osvědčený v západoevropských zemích. Město Brno si je toho vědomo a neprofiluje se jako funkčně a administrativními hranicemi uzavřená prostorová jednotka, ale jako součást širšího území Brněnské metropolitní oblasti (BMO).

Provázaný systém vztahů v rámci celé Brněnské metropolitní oblasti je katalyzátorem jejího rozvoje a konkurenceschopnosti. Rozvíjíme systémovou metropolitní spolupráci především v oblasti strategického a územního plánování, která nezohledňuje pouze evropské dotační zdroje. Díky koordinovanému rozvoji a správě BMO se snažíme uspokojovat rostoucí nároky na kvalitu technické a dopravní infrastruktury, životního prostředí, dostupnost a lokalizaci veřejných služeb, bydlení i podnikání. Tím roste kvalita života obyvatel celé Brněnské metropolitní oblasti.

Výsledkem metropolitní spolupráce v BMO je pak existence již druhé rozvojové strategie daného území, a to Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti 2021+ (dále jen ISR BMO 21+).

Stejně jako u strategie z let 2014–2020, i zde byla do její tvorby zapojena celá řada subjektů z území BMO. Společně jsme vydefinovali metropolitní témata, která je efektivnější řešit na vyšší než obecní úrovni. Oproti předchozí trategii má pak ISR BMO 21+ velkou výhodu, kdy se jednotliví aktéři v území dohodli, jaké projekty se budou od roku 2021 realizovat. Pro realizaci těchto projektů budou využity nejen finanční prostředky určené pro nástroj integrovaných územních investic (dále jen ITI), ale počítá se i se zapojením dalších finančních zdrojů.

Projekty navíc tvoří soubor logicky provázaných a vzájemně se podporujících akcí – říkáme jim integrovaná řešení:

Integrované řešení tvořené jedním unikátním metropolitním projektem – takový projekt v BMO nemá obdoby a je nezastupitelný, například připravovaná tramvajová trať na Kamechy.

Integrované řešení tvořené souborem několika konkrétních tematicky či územně provázaných projektů – – například rozvoj rekreačního potenciálu v oblasti Dolních Kounic, vybudování sítě meziobecních cyklostezek, rozvoj veřejných prostranství ve větších centrech nebo kvalitněji vybavené základní školy.

Síťové integrované řešení – zaměřuje se na komplexní problém v metropolitní oblasti a snaží se jej pomocí návazných projektů zkoordinovat, zlepšit či vyřešit, například navýšení kapacit mateřských škol v BMO.

SCHÉMA STRATEGICKÉ ČÁSTI INTEGROVANÉ STRATEGIE BMO 2021+

Rozvojová oblast MOBILITA

- Téma A: METROPOLITNÍ/LOKÁLNÍ UDRŽITELNÁ MOBILITA
- Téma B: GLOBÁLNÍ DOSTUPNOST BMO

Rozvojová oblast ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- Téma C: VODA A KRAJINA V BMO
- Téma D: ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ V BMO
- Téma E: MODERNÍ A BEZPEČNÁ ENERGETIKA V BMO

VIZE:

Společně se zasadíme o to, aby se Brněnská metropolitní oblast **udržitelně a vyváženě** rozvíjela v **příjemné a prosperující** místo pro život.

Rozvojová oblast VEŘEJNÉ SLUŽBY

- Téma F: ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ V BMO
- Téma G: INFRASTRUKTURA A SLUŽBY PRO POTŘEBNÉ/OHROŽENÉ OBYVATELE

Rozvojová oblast KOORDINACE ROZVOJE

- Téma H: ROZVOJ A INSTITUCIONALIZACE SPOLUPRÁCE V BMO
- Téma I: REZIDENČNÍ A KOMERČNÍ VÝSTAVBA V BMO
- Téma J: TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V BMO

1.2 Vymezení Brněnské metropolitní oblasti

Zdroj: Vymezení BMO pro období 2021+

- hranice obce
- hranice SO ORP
- hranice BMO
- hranice Jihomoravského kraje

Brněnská metropolitní oblast je organický funkční celek zahrnující město Brno a jeho funkční zázemí. V České republice jsou na základě Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ vymezeny celkem tři metropolitní oblasti a deset aglomerací. BMO je typickým příkladem monocentrické metropolitní oblasti – tato oblast má jedno jádro, a tím je město Brno, nejsilnější centrum služeb, pracovních příležitostí, vzdělávání atd. V rámci České republiky je Brněnská metropolitní oblast jedním z nejvíce rozvíjejících se regionů, jehož vyvážený rozvoj je třeba systematicky koordinovat.

V roce 2020 došlo k novému vymezení území BMO dle jednotné metodiky Ministerstva pro místní rozvoj ČR, která byla postavena na datech mobilních operátorů.

Díky těmto datům se podařilo identifikovat přirozené funkční vazby na základě intenzity dojížďkových proudů mezi jednotlivými obcemi a času stráveného v Brně jakožto jádrovém městě. Právě proudy dojížďky za prací, do škol či za službami zřetelně vyjadřují vztahy v rámci celé metropolitní oblasti. Celkem do území BMO zasahuje, ať už zcela, nebo částečně, 14 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Oproti předchozímu vymezení se BMO rozrostla o 17 obcí, konkrétně na 184 obcí. Významnou změnou je zařazení větších měst v severní a východní části oblasti (Blansko, Bučovice, Rousínov, Vyškov). V BMO ke konci roku 2022 žilo 721 999 obyvatel, což činilo více než 59,3 % z celkového počtu obyvatel Jihomoravského kraje a zhruba 6,7 % z České republiky. Samotné Brno je obýváno více než polovinou obyvatel BMO. Celé území metropolitní oblasti vykazuje dlouhodobý populační růst, který bude dle prognóz pokračovat i v budoucnu.

S novým vymezením se zvýšila také rozloha BMO, jež v současnosti činí 1 978 km^2 a zaujímá tak 28 % z celkové rozlohy Jihomoravského kraje. Z celorepublikového hlediska se jedná o čtvrtý nejrozsáhlejší a třetí nejlidnatější urbanizovaný celek. BMO tvoří podíl asi 2,5 % z území České republiky.

Kromě Brna, které představuje přirozené jádro celé oblasti, figurují v zázemí také sekundární městská centra, jejichž populační vývoj je různorodý. U dvou největších měst v zázemí (Vyškov a Blansko) sledujeme dlouhodobou stagnaci počtu obyvatel, zároveň významný nárůst indexu stáří a poměrně pomalý nárůst vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva oproti blízkému zázemí Brna.

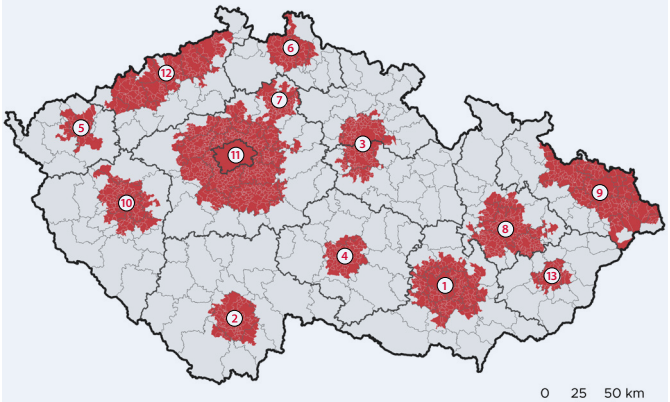
Naopak pozitivně se z hlediska rozvoje jeví kategorie obcí s populační velikostí 5 000–10 000 obyvatel. Počet obyvatel v těchto menších centrech zpravidla postupně stále narůstá, což je dáno také významnou migrací do těchto míst. Zmínit lze např. Pohořelice, Rosice, Ivančice, Šlapanice, Tišnov či Slavkov u Brna.

CHARAKTERISTIKY ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V ROCE 2022

Název SO ORP	Počet obcí	Podíl počtu obcí v BMO (%)	Rozloha (km^2)	Počet obyvatel (tis.)
Brno	1	100,0	230,2	396 101
Šlapanice	40	100,0	343,1	72 483
Blansko	17	39,5	184,8	39 756
Židlochovice	24	100,0	194,2	34 386
Vyškov	11	26,8	148,7	34 275
Slavkov u Brna	18	100,0	157,7	24 877
Rosice	19	79,2	139,9	24 675
Kuřim	10	100,0	77,0	24 041
Ivančice	14	82,4	145,3	23 718
Tišnov	14	23,7	114,0	18 891
Pohořelice	5	38,5	85,3	10 790
Bučovice	5	25,0	59,6	9 748
Hustopeče	4	14,3	68,0	5 976
Kyjov	2	4,8	30,2	2 282
Celkový součet	184	–	1 978,0	721 999

Zdroj: ČSÚ 2023 a Vymezení BMO za období 2021+

VYMEZENÍ METROPOLITNÍCH OBLASTÍ A AGLOMERACÍ V ČR

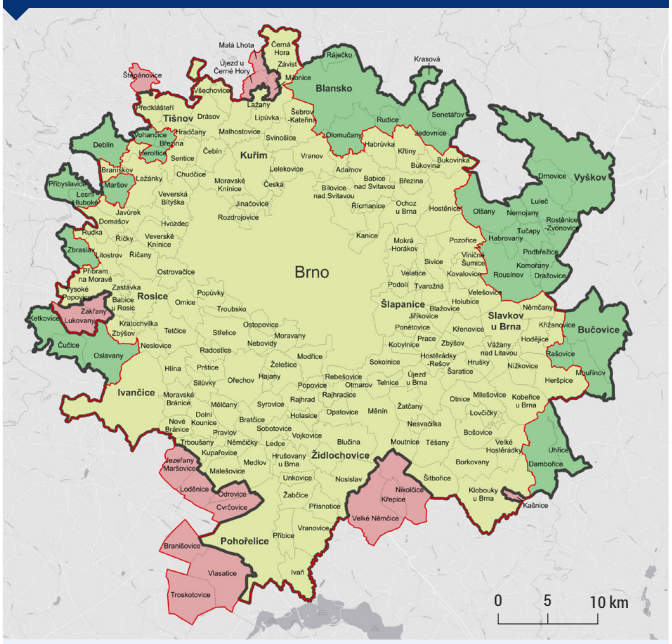

1. Brněnská metropolitní obast
2. Českobudějovická aglomerace
3. Hradecko-pardubická aglomerace
4. Jihlavská aglomerace
5. Karlovarská aglomerace
6. Liberecko-jablonecká aglomerace
7. Mladoboleslavská aglomerace
8. Olomoucká aglomerace
9. Ostravská metropolitní oblast
10. Plzeňská aglomerace
11. Pražská metropolitní oblast
12. Ústecko-chomutovská aglomerace
13. Zlínská aglomerace

hranice obce
hranice SO ORP
hranice kraje
hranice státu

Zdroj: MMR ČR 2020

SROVNÁNÍ VYMEZENÍ BRNĚNSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI Z OBDOBÍ 2014–2020 A 2021+

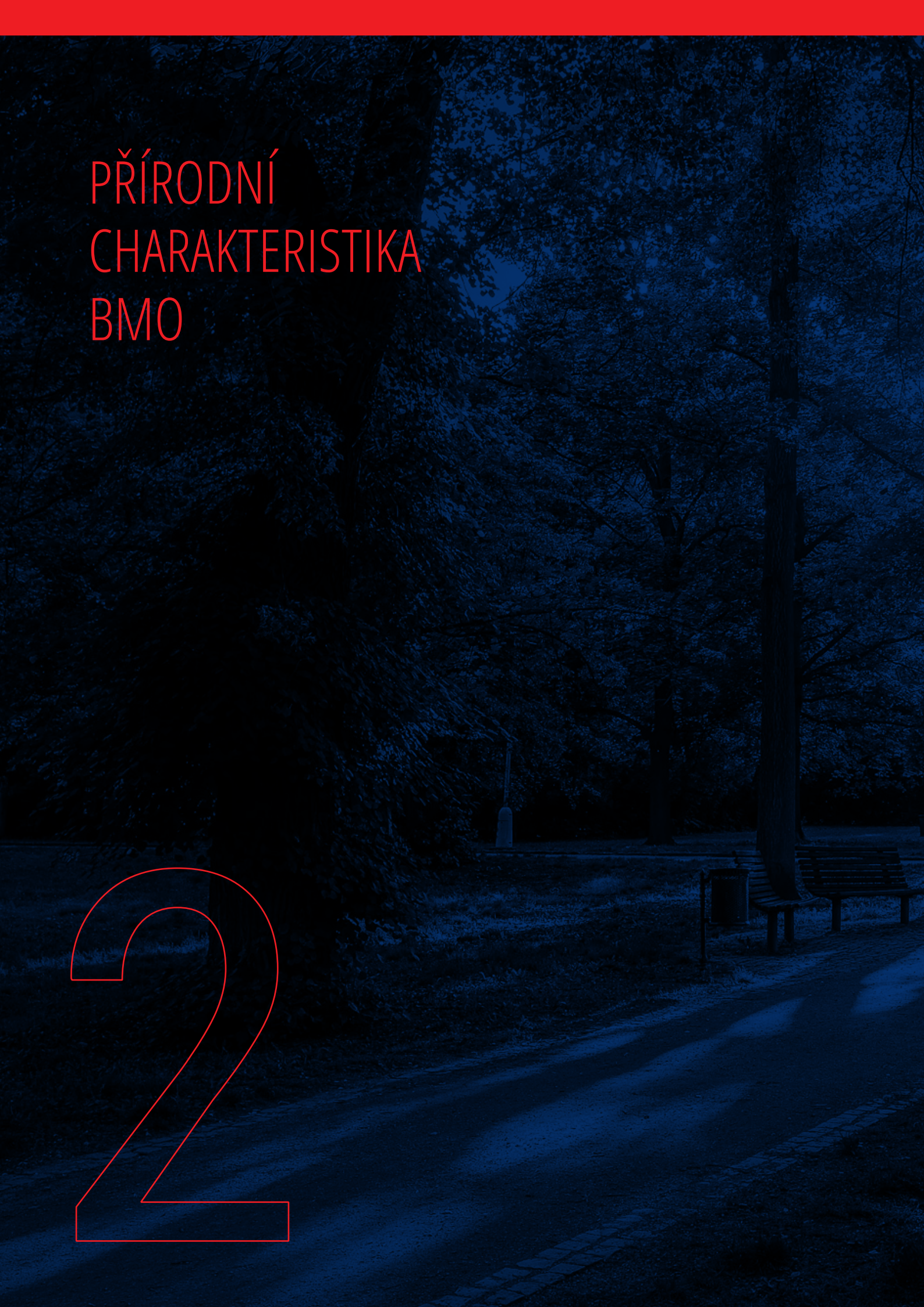
Příslušnost obce k BMO

- v období 2014–2020
- v období 2014–2020 a 2021+
- v období 2021+

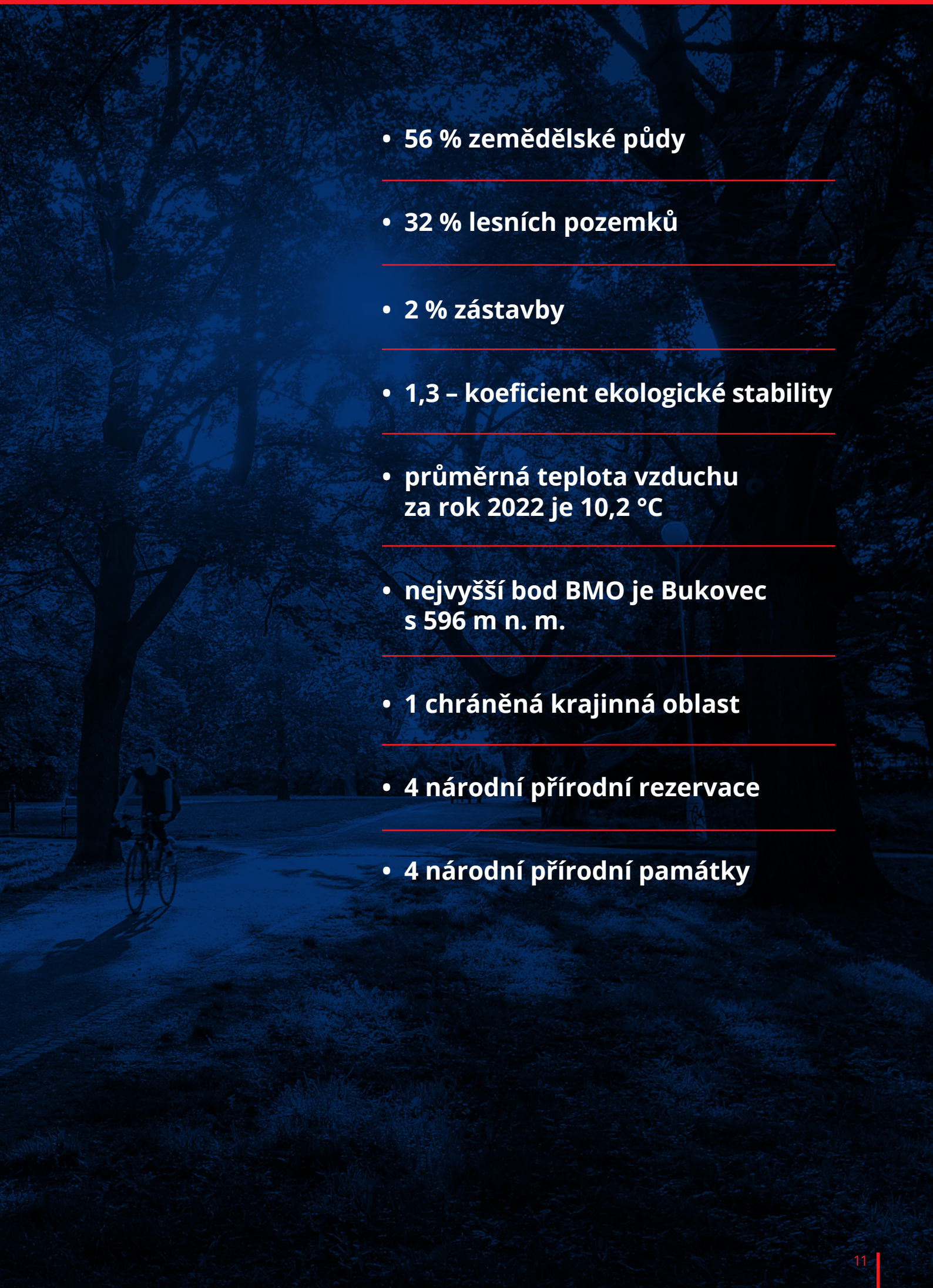
hranice obce
hranice BMO 2014–2020
hranice BMO 2021+
Brno – Krajské město
Rosice – Obec s rozšířenou působností
Popůvky – Obec

Zdroj: Vymezení Brněnské metropolitní oblasti z let 2014–2020 a 2021+

PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA BMO

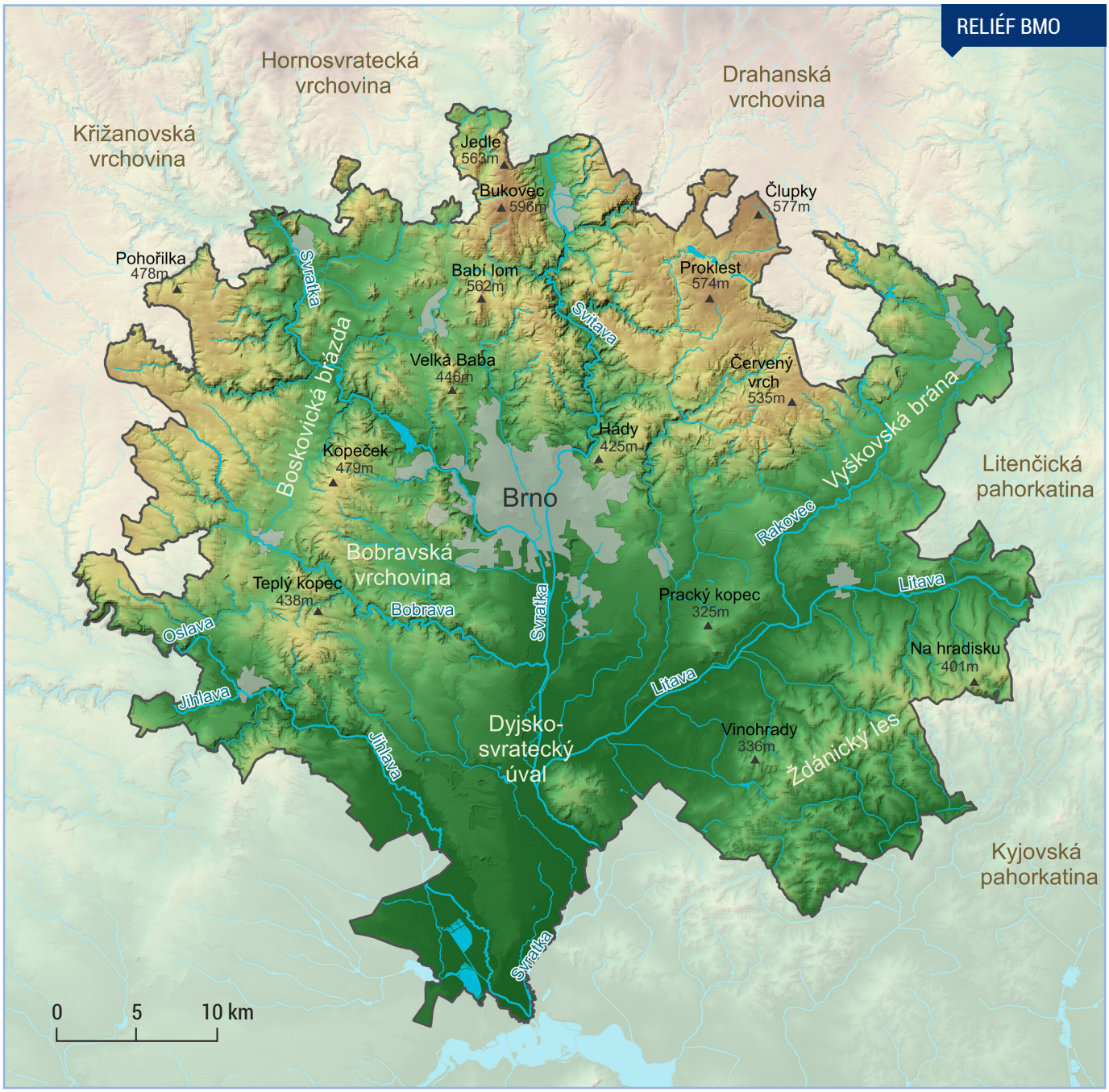

2

- 56 % zemědělské půdy
- 32 % lesních pozemků
- 2 % zástavby
- 1,3 – koeficient ekologické stability
- průměrná teplota vzduchu za rok 2022 je 10,2 °C
- nejvyšší bod BMO je Bukovec s 596 m n. m.
- 1 chráněná krajinná oblast
- 4 národní přírodní rezervace
- 4 národní přírodní památky

2.1 Přírodní podmínky

Zdroj: ArcČR 500 (2014), ČÚZK (2023)

▲ vrchol
vodní tok
hranice BMO
zastavěné území ORP
vodní plocha

Nadmořská výška [m]

Při mapové vizualizaci přírodních podmínek se často používá tzv. digitální model reliéfu (DMR). V současnosti je nejnovější DMR 5. generace, který představuje zobrazení zemského povrchu v digitálním tvaru v nepravidelné trojúhelníkové síti bodů (TIN). Střední chyba výšky čítá 0,18 m v odkrytém a 0,3 m v zalesněném terénu.

Územím BMO probíhá hranice dvou hlavních geomorfologických provincií České republiky, a sice České vysočiny a Západních Karpat (subprovincie Vněkarpatské sníženiny), jež dělí oblast BMO na dvě odlišné části.

První část tvořená Západními Karpaty vyplňuje jihovýchodní část BMO, kterou formuje zejména rozsáhlá nížina Dyjsko-svrateckého úvalu, rozprostírající se až k samotnému Brnu. Nížinaté výběžky úvalu pak sahají také severním směrem v podobě údolních niv řek. Na východě pak nížinatá oblast navazuje na celek Vyškovské brány, která dále pokračuje severovýchodním směrem. Při jihovýchodní hranici BMO se zvedá Ždánický les tvořící obloukovou bariéru. Na severovýchodě BMO se nachází Drahanská vrchovina, která se táhne od Brna až k Olomouckému kraji. Severozápadní část Drahanské vrchoviny tvoří Adamovská vrchovina, do níž patří i nejvyšší bod BMO, Bukovec (596 m n. m.). Nejnižší bod území (170 m n. m.) se nalézá na jižním okraji BMO v oblasti ústí řeky Svratky do Novomlýnských nádrží, nedaleko pohořelických rybníků.

Podstatně členitější a výše položené území nalezneme v severozápadní části BMO spadající pod Českou vysočinu. Hornosvratecká vrchovina je oddělena od Bobravské vrchoviny nížinatějším pásem Boskovické brázdy. Velmi členitý reliéf má především Moravský kras, který se nachází na severovýchodě BMO. Pro krasový reliéf jsou typické žleby, závrty a další charakteristické útvary.

Podoba reliéfu má vliv na další rozmístění aktivit a prvků. Typicky se může jednat o dopravní infrastrukturu, zemědělskou činnost (nížiny s vyšším zastoupením orné půdy) či rozložení úhrnu srážek v území. Mezi nejvýznamnější vodní toky v rámci BMO patří Svratka, Svitava, Litava či Jihlava. Stékají se do Svratky, která teče na jih až do Novomlýnských nádrží. Největší vodní dílo oblasti je Brněnská přehrada na řece Svratce. Další významnou vodní plochou jsou Pohořelické rybníky, které se rozkládají na jihu území BMO. Jejich součástí je také největší rybník BMO – Vrkoč. Jeho rozloha činí 156 hektarů a je také jedním z největších v České republice.

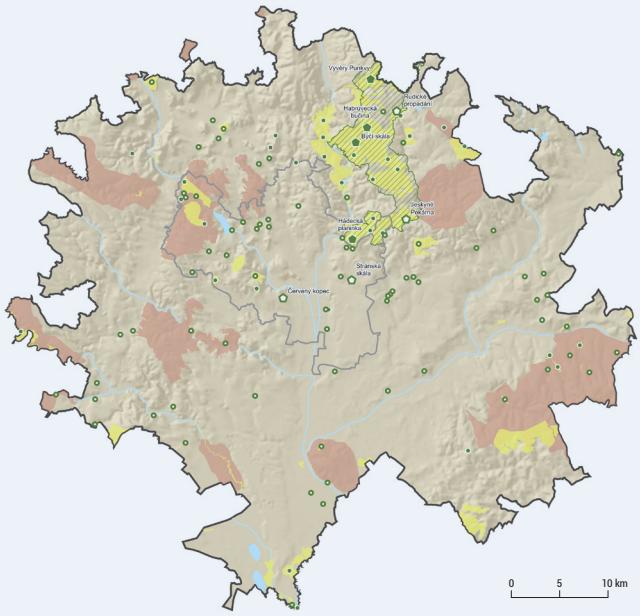
Do oblasti BMO zasahuje na severu chráněná krajinná oblast Moravský kras, ve které se vyskytují krasové jeskyně, mezi nimiž jsou i známé jeskyně jako Pekárna nebo Býčí skála. Na území BMO se nachází čtyři národní přírodní rezervace a čtyři národní přírodní památky. Leží převážně v CHKO Moravský kras.

CHARAKTERISTIKY NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍ V BMO V ROCE 2024

Typ	Název	Rozloha (v ha)	Rok prvního vyhlášení	Zasahuje do SO ORP
Chráněná krajinná oblast	Moravský kras	9 682,4	1956	Brno, Blansko, Šlapanice
Národní přírodní rezervace	Vývěry Punkvy	555,3	1933	Blansko
	Býčí skála	181,6	1975	Blansko, Šlapanice
	Habrůvecká bučina	88,6	1975	Blansko
	Hádecká planinka	83,2	1950	Brno, Šlapanice
Národní přírodní památka	Stránská skála	15,5	1978	Brno
	Rudické propadání	4,6	1990	Blansko
	Červený kopec	0,5	1970	Brno
	Jeskyně Pekárna	0,1	1933	Šlapanice

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR 2024

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ V BMO V ROCE 2024

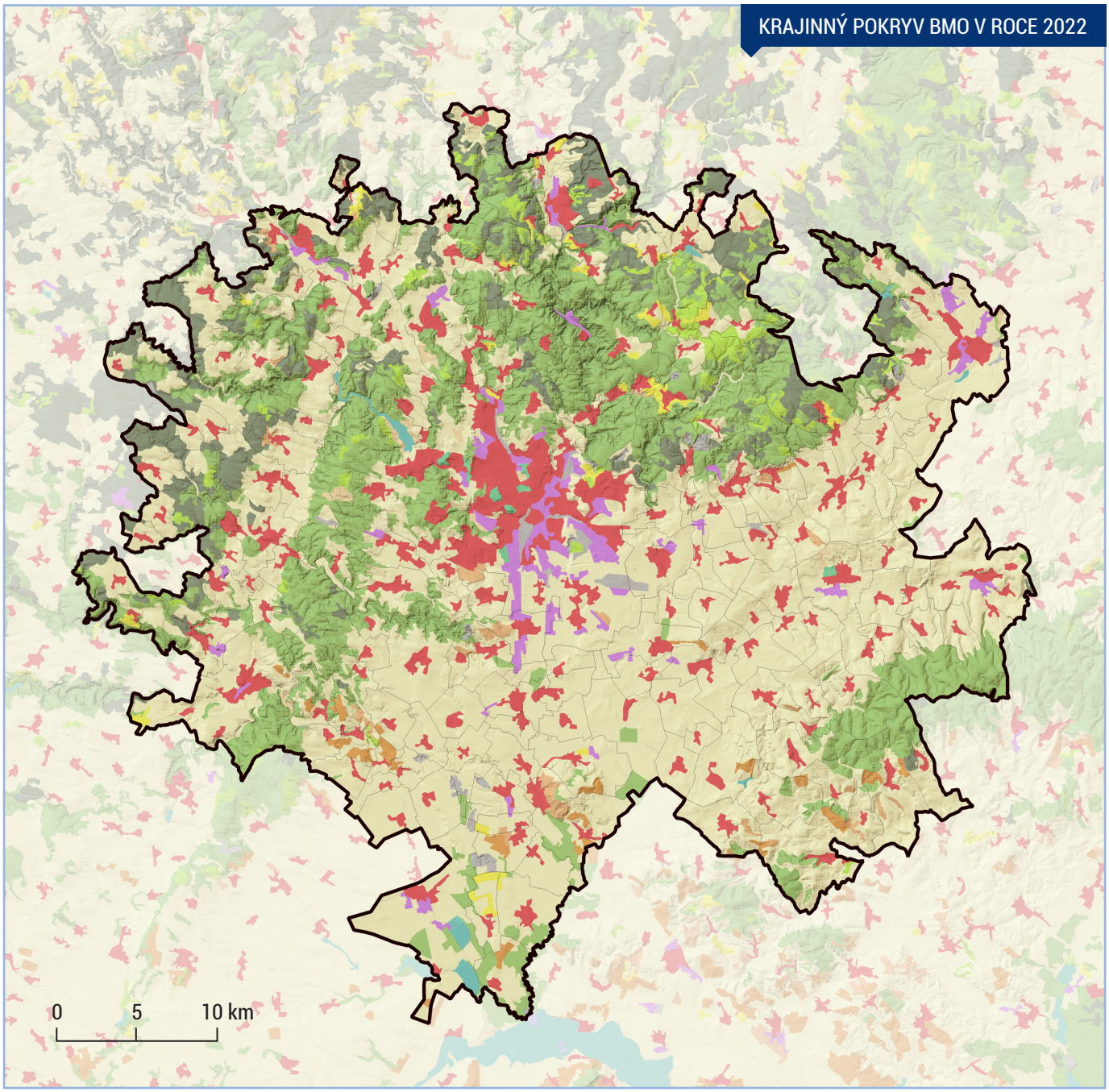

Maloplošná chráněná území

- Národní přírodní památka
- Národní přírodní rezervace
- Přírodní památka
- Přírodní rezervace
- vodní tok
- hranice BMO
- hranice Brna
- CHKO Moravský kras
- Evropsky významná lokalita
- Přírodní park
- Vodní plocha

Zdroj: AOPK 2022

2.2 Krajinný pokryv

Zdroj: Česká informační agentura životního prostředí (CLC)

hranice obce — hranice BMO

Kategorie půdního pokryvu:

- zástavba
- průmysl a komerce
- doprava, skladování, těžba, staveniště
- sport a rekreace
- vodní plochy
- zemědělská plocha
- louky, pastviny, řídká vegetace
- městská zeleň
- vinice, ovocné sady a keře
- listnaté a smíšené lesy
- jehličnaté lesy

Výrazně dominujícím typem povrchu v BMO je zemědělská půda, největší rozlohu zaujímá na jihu a východě metropolitní oblasti. Nížina v Dyjsko-svrateckém úvalu rozkládající se od Brna směrem na jih poskytuje velmi vhodné přírodní podmínky pro zemědělskou činnost. Převaha orné půdy výrazně určuje ráz krajiny. Rozlehlá a monotónní pole velmi často trpí absencí přírodních bariér zabraňujících silnějším projevům větrné či vodní eroze. Takovými prvky v krajině mohou být například pásy lesních porostů, remízky, mokřady nebo také tzv. trvalé travní porosty.

Jih a jihovýchod BMO je územím s nízkým koeficientem ekologické stability (KES) a výraznější mírou eroze půdy.

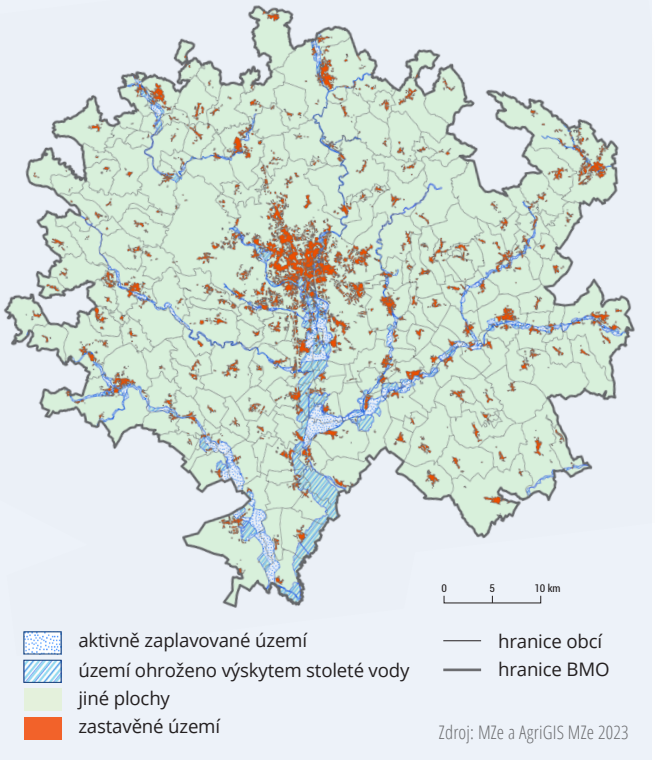
Tento jev je patrný z mapy eroze. Kromě zemědělské půdy a zástavby disponují některé obce v této oblasti také významným podílem různých specifických ploch, jako jsou například ovocné sady, vinice nebo zahrady.

Na sever od Brna se již setkáváme s pestřejší skladbou vegetace, ve které převládají smíšené lesy. V této oblasti se nachází obce s nejvyššími hodnotami KES. Jehličnaté lesy jsou identifikovatelné v oblastech s relativně vyšší nadmořskou výškou, kde se vyskytují vyšší vegetační stupně (4–5). Listnaté a smíšené lesy se rozkládají i v blízkosti města Brna, nicméně, na rozdíl od jehličnatých lesů je listnatá vegetace patrná i v jižní části BMO, kde převládají nižší vegetační stupně (1–3). Teplomilné listnaté dřeviny jsou součástí skladby lesa v přírodní rezervaci Ždánický les, která se nachází v jihovýchodní části BMO.

Voda je důležitou součástí krajiny a hospodářství BMO. Zároveň představuje jednu z největších možných přírodních hrozeb na tomto území. Záplavová území se nacházejí především v jižní části BMO na středních a dolních tocích řek v povodí Svratky, Jihlavy, Svitavy a Litavy.

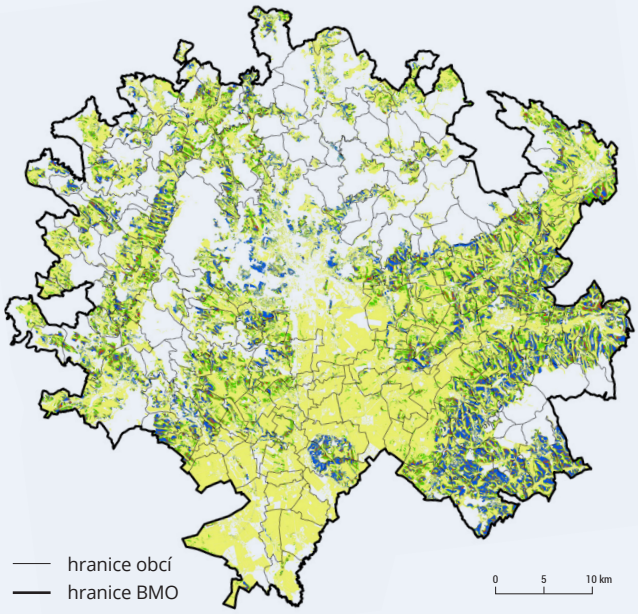
Můžeme sem zařadit místa s vyšším průměrným sklonem a vyšším podílem orné půdy, kde dochází ke splachu ornice a dalších erozních materiálů, které mohou způsobovat škody na majetku. Na mapě najdeme vyznačené dva druhy území. Prvním z nich je aktivně zaplavované území, které bývá zatopeno při výskytu periodických povodní. Druhým častějším typem jsou území ohrožená výskytem stoleté vody, kdy je velikost jejího průtoku či výška vodní hladiny srovnávána s historickými soubory dat.

POVODŇOVÁ MAPA BMO

Zdroj: MZe a AgriGIS MZe 2023

STUPEŇ EROZE V BMO

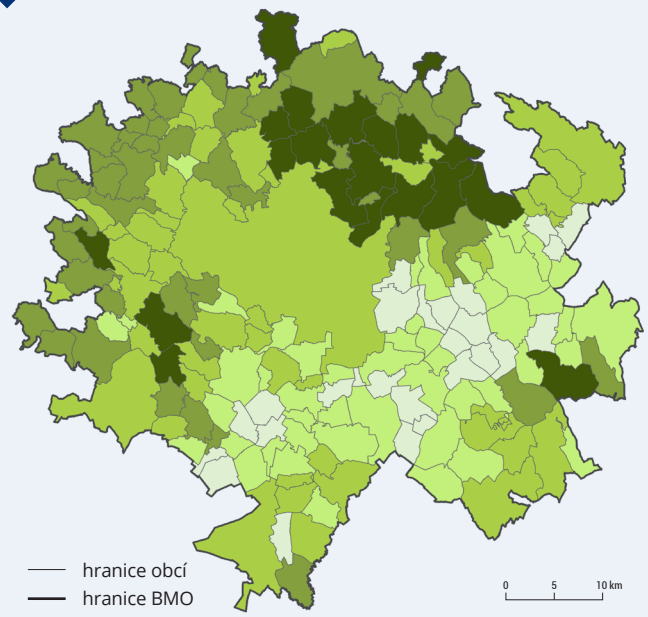

Stupeň ohrožení půdy erozí (dle Janeček 2002), roční odnos (úbytek) půdy v mm

- 0 - nezemědělská půda (nehodnoceno)
- 1 - slabá až žádná eroze (úbytek půdy do 0,05 mm)
- 2 - slabá až střední eroze (úbytek 0,06–1,50 mm)
- 3 - střední až silná eroze (úbytek 1,51–5,00 mm)
- 4 - silná eroze (úbytek 5,01–20 mm)

Zdroj: MZe a AgriGIS MZe 2023

KOEFICIENT EKOLOGICKÉ STABILITY V BMO K 31. 12. 2022

Koeficient ekologické stability

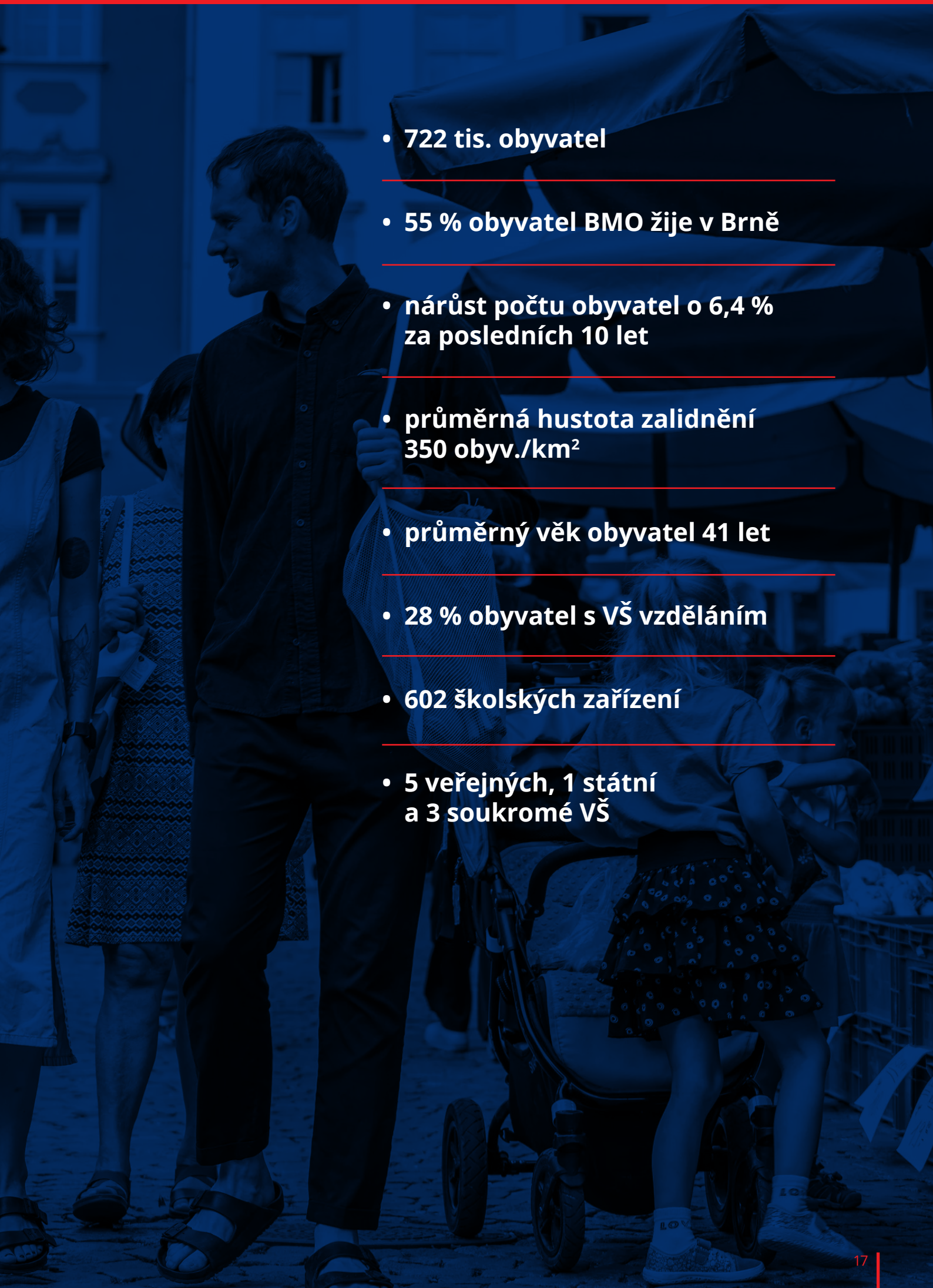
- 3,01–20,1 (přírodní a přírodě blízká krajina)
- 1,01–3,00 (vcelku vyvážená krajina)
- 0,31–1,00 (území intenzivně využívané)
- 0,11–0,30 (území se zřetelným narušením přírodních struktur)
- 0,03–0,10 (území s maximálním narušením přírodních struktur)

Zdroj: ČSÚ 2024

OBYVATELSTVO

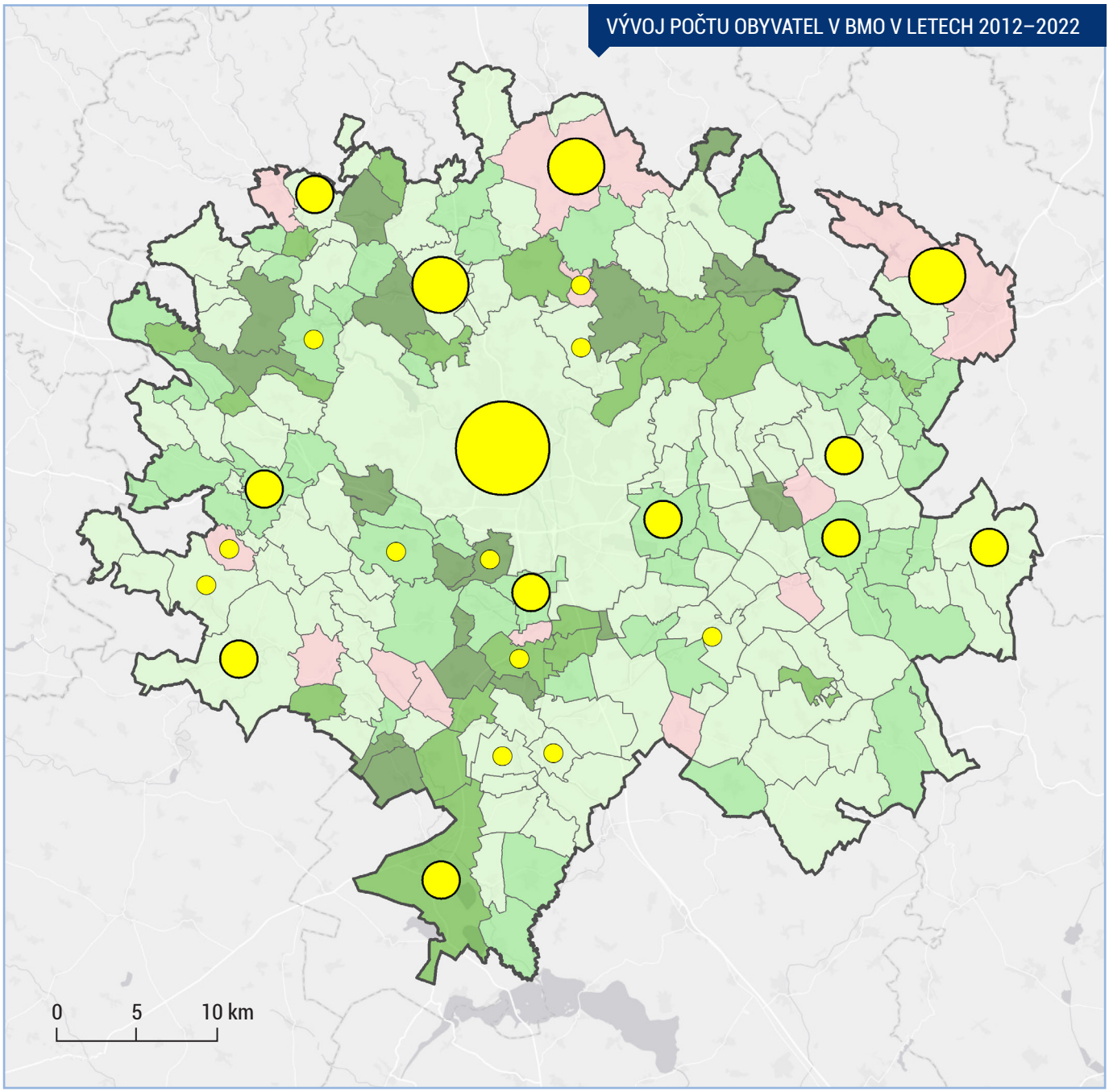
3

- **722 tis. obyvatel**
- **55 % obyvatel BMO žije v Brně**
- **nárůst počtu obyvatel o 6,4 % za posledních 10 let**
- **průměrná hustota zalidnění 350 obyv./km^2**
- **průměrný věk obyvatel 41 let**
- **28 % obyvatel s VŠ vzděláním**
- **602 školských zařízení**
- **5 veřejných, 1 státní a 3 soukromé VŠ**

3.1 Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: ČSÚ 2023

Počet obyvatel v BMO mezi lety 2012–2022 neustále roste. Tento kladný trend je výsledkem jak přirozeného přírůstku obyvatel (do roku 2019), tak i pozitivní migrace v kraji (stejně jako v celé České republice). V roce 2022 tvořil počet obyvatel v BMO 59,3 % z celkového počtu obyvatel v JMK a 6,7 % z celkového počtu obyvatel České republiky.

Naprostá většina obcí vykazovala pozitivní přírůstek počtu obyvatel. Nejvyšší přírůstky počtu obyvatel zaznamenaly obce v blízkém zázemí města Brna (Hajany, Holubice, Moravany, Malešovice či Krasová). Ve zmíněných obcích byl v průběhu desetiletí zaznamenán více než 40% nárůst obyvatel. Jedná se o vý-

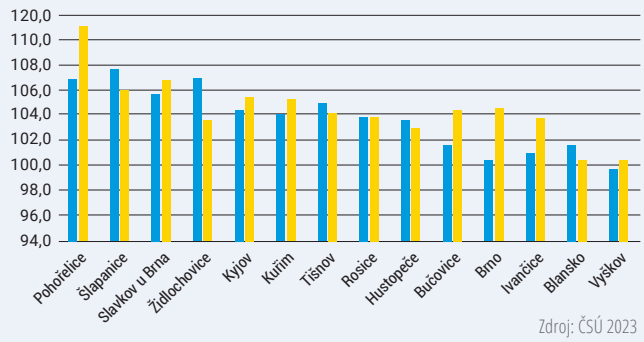
sledek procesu suburbanizace, kdy se do zázemí města stěhují především mladší, vzdělanější a ekonomicky zajištěnější obyvatelé, zejména kvůli možnosti bydlení v rodinných domech a kvalitnímu životnímu prostředí. Do centrálního města však stále dojíždí za prací, studiem, nákupy a dalšími službami. Kromě vzdálenosti obce od Brna se projevuje také blízkost kapacitní dopravní infrastruktury (typicky dálnice, silnice I. třídy či železnice), v případě BMO se jedná na jihu o Židlochovicko a Pohořelicko (dálnice D2 a D52, železniční trať Brno–Břeclav), na severozápadě o Kuřimsko a Tišnovsko (železniční trať Brno–Tišnov). Naopak pokles obyvatel zaznamenala okresní města Vyškov a Blansko (druhé a třetí největší sídlo BMO), kde probíhá jejich vlastní suburbanizace. V případě Brna jsou obyvatelé, kteří se stěhují do zázemí města, nahrazováni obyvateli přicházejícími do Brna kvůli vzdělání (univerzitní město) a za prací (největší koncentrace pracovních příležitostí v BMO).

Brno, jakožto nejlidnatější SO ORP, představuje 54,9 % obyvatelstva BMO a má také nejvyšší hustotu zalidnění. Druhou oblastí s nejvyšším počtem obyvatel je SO ORP Šlapanice, který má v rámci BMO největší rozlohu a zahrnuje obce v bezprostředním okolí Brna na jihu a východě, které jsou silně ovlivněné suburbanizačními procesy. V posledních deseti letech zde počet obyvatel setrvale a znatelně stoupá.

Pokud se obce BMO rozčlení dle příslušnosti do jednotlivých SO ORP, vykazují největší nárůst SO ORP ležící jižním a východním směrem od Brna. Jedná se především o obce náležející do SO ORP Pohořelice, kde se počet obyvatel za roky 2012–2022 zvýšil téměř o 20 % (dobrá dopravní dostupnost do Brna, připravené lokality pro výstavbu rodinných domů a případně i práce v blízkosti místa bydliště), dále pak SO ORP Šlapanice, Slavkov u Brna a Židlochovice, kde platí v menší míře výše řečené.

Intenzita nárůstu či ojediněle i poklesu počtu obyvatel se lišila také v průběhu sledovaného období. V rámci pětiletého období 2012–2017 nejvíce rostly SO ORP Šlapanice, Židlochovice a Pohořelice, ale též Slavkov u Brna a Tišnov. V následném pětiletém období pak rostly počty obyvatel především SO ORP Pohořelice, dále pak Slavkov u Brna, Šlapanice, Kyjov a Kuřim. Výrazné zvýšení intenzity růstu počtu obyvatel oproti předešlému období vykázaly SO ORP Brno, Bučovice a Ivančice.

INDEX ZMĚNY POČTU OBYVATEL DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V LETECH 2012–2022

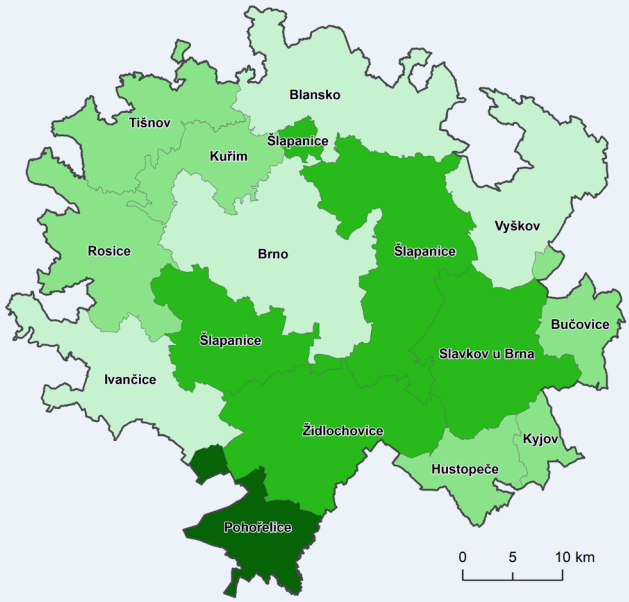
Zdroj: ČSÚ 2023

POČET OBYVATEL DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V LETECH 2012, 2017 A 2022

Název SO ORP	2012	2017	2022
Brno	378 327	379 527	396 101
Šlapanice	63 498	68 364	72 483
Blansko	38 948	39 592	39 756
Židlochovice	31 050	33 168	34 386
Vyškov	34 204	34 131	34 275
Slavkov u Brna	22 055	23 313	24 877
Rosice	22 912	23 770	24 675
Kuřim	21 956	22 855	24 041
Ivančice	22 661	22 886	23 718
Tišnov	17 304	18 135	18 891
Pohořelice	9 089	9 717	10 790
Bučovice	9 194	9 356	9 748
Hustopeče	5 607	5 806	5 976
Kyjov	2 079	2 167	2 282
Celkový součet	678 884	692 787	721 999

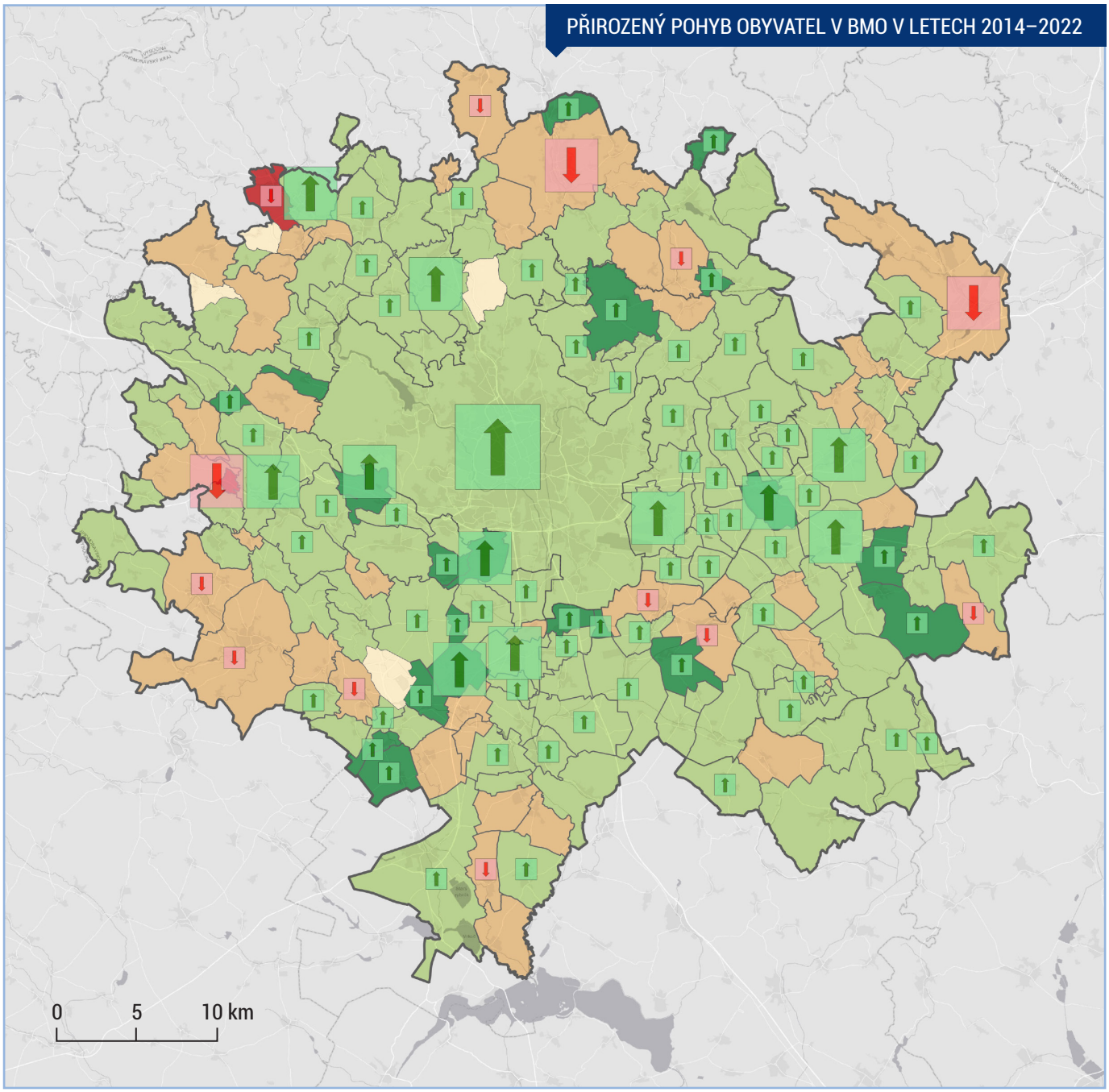
Zdroj: ČSÚ 2013–2023

ZMĚNA POČTU OBYVATEL DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V LETECH 2012–2022

Zdroj: ČSÚ 2023

3.2 Přirozený pohyb obyvatel

Zdroj: ČSÚ 2023

hranice obce — hranice BMO — přírůstek — úbytek

Přirozená změna
přirozená změna na 1000 obyvatel (‰),
průměr za období 2014–2022

- více než 5
- 0,1 – 5
- 0
- -5 – -0,1
- méně než -5

Přirozená změna
absolutní počet obyvatel,
suma za období 2014–2022

5 000
1 000
100

(vykresleny obce se změnou 20 a více)

Přirozený přírůstek či úbytek obyvatelstva vychází z rozdílu počtu živě narozených a zemřelých a nezohledňuje vlivy migrace. V období 2007–2019 dosahovala BMO jako celek každoročně přirozeného přírůstku, od roku 2020 do roku 2022 naopak pozorujeme přirozený úbytek, přičemž nejvyšší úbytek byl dosažen v roce 2021. Lze předpokládat, že nejde o jednorázový výkyv, nýbrž o začátek dlouhodobějšího trendu. V letech 2020–2022 sice došlo ve více než polovině obcí k populačnímu přírůstku, jednalo se ale většinou o menší obce a města. U větších měst čísla stagnovala a přirozený pokles potkal kromě Brna také Vyškov a Blansko, čímž se čísla dostala do záporných hodnot.

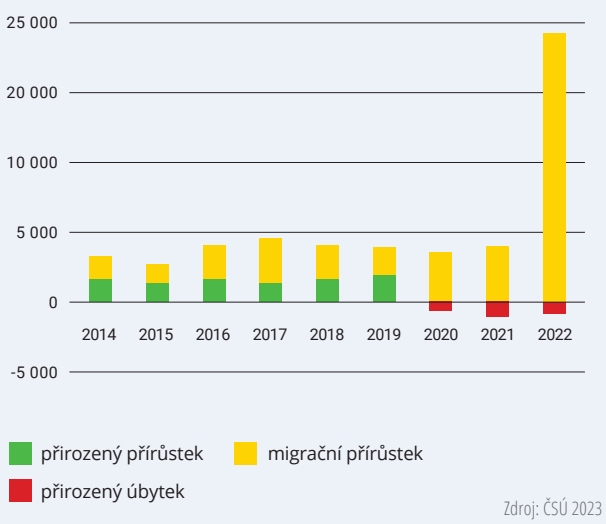
Negativní vývoj v letech 2020–2022 byl způsoben zejména pandemií nemoci covid-19, která dočasně zvýšila úmrtnost, především ve starších věkových kohortách. Dlouhodobější příčinou jsou pak nízká hodnota úhrnné plodnosti (méně než 2,1 dítěte na ženu zajišťující prostou reprodukci) a generační obměna, kdy ubývá žen v plodném věku. V období do roku 2020 přirozený přírůstek rostl díky početnějším generacím. K obrácení trendu došlo zejména kvůli menšímu počtu žen v plodném věku (zejména dvacetiletých a třicetiletých).

Porodnost je jedním ze základních ukazatelů vitality území. Během roku 2022 se v BMO narodilo 7 404 dětí, tedy téměř o 8 % méně než v roce 2021. Brno, kde se rodí nejvíce dětí, tvořilo v roce 2022 téměř 56 % z celkového počtu narozených v BMO.

Vývoj porodnosti v BMO je v posledních letech negativní, tak jako v celé ČR. V Brně se v letech 2018–2022 narodilo každým rokem méně dětí. V širším kontextu nejsou změny porodnosti neobvyklé, odráží zejména demografický vývoj (více dětí mají početnější generace) a sociální změny (např. zvyšování věku prvorodiček po roce 1989). Také porodnost v Brně mezi roky 2010–2018 kolísala. Nicméně za posledních 12 let se právě v roce 2022 narodilo v Brně nejméně dětí ze všech sledovaných období. V reprodukčním věku jsou a v příštích letech budou méně početné generace, proto nelze ani v nejbližších letech očekávat významnou změnu trendu. V dalších větších městech BMO není trend poklesu porodnosti od roku 2018 tak lineární jako v Brně, nicméně i u některých z nich vidíme znatelný pokles při srovnání let 2022 a 2018 (např. Blansko, Vyškov, Tišnov). U jiných větších sídel hodnoty stagnovaly či mírně rostly (Ivančice, Kuřim, Slavkov u Brna či Šlapanice). Vyšší porodnost v některých menších sídlech daná především suburbanizačním procesem není schopna v kontextu celé BMO pokles ve větších sídlech kompenzovat.

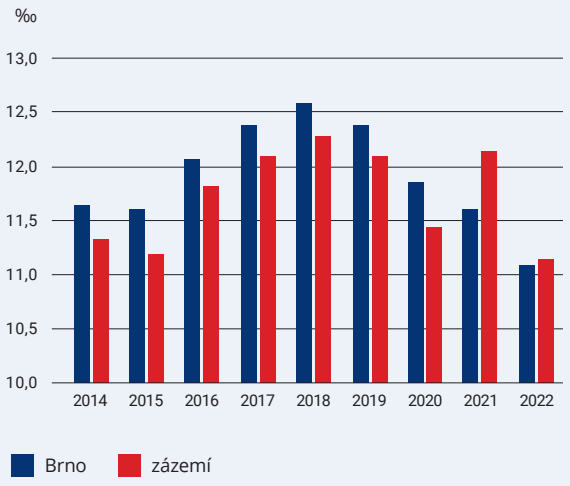
Nicméně hrubá míra porodnosti (tj. počet živě narozených na 1 000 obyvatel) je v Brně přibližně stejně velká jako v jeho zázemí vymezeném všemi dalšími obcemi BMO. Ještě v letech 2012 a 2013 vykazovalo Brno vyšší porodnost oproti zázemí, ale i kvůli procesu suburbanizace se začaly rozdíly postupně stírat. V letech 2021 a 2022 tak byla hrubá míra porodnosti v zázemí Brna vyšší než v samotném městě (rok 2021) či zcela identická (rok 2022).

VÝVOJ PŘIROZENÉHO A MIGRAČNÍHO PŘÍRŮSTKU/ÚBYTKU OBYVATEL BMO 2014–2022

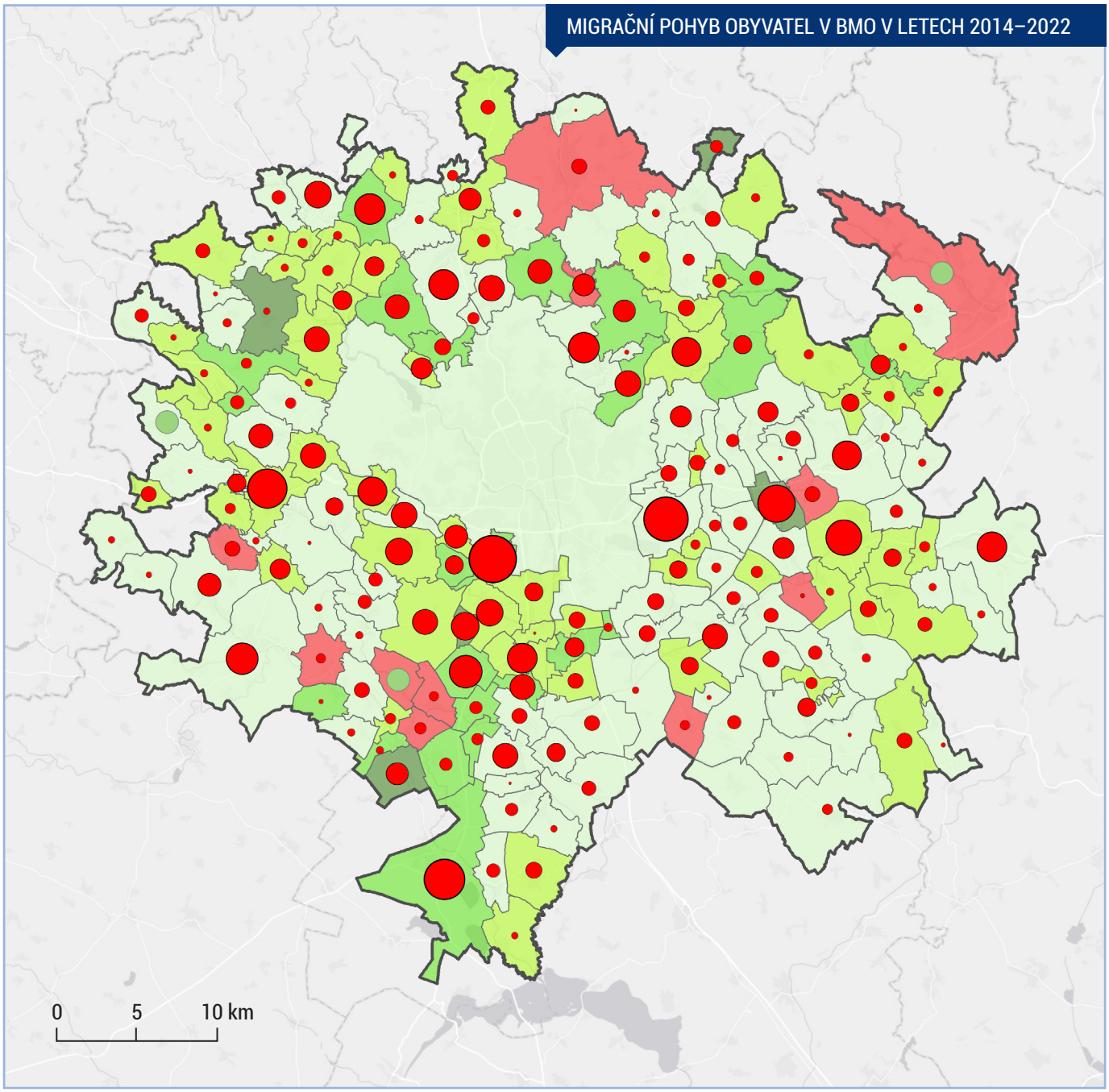
Zdroj: ČSÚ 2023

HRUBÁ MÍRA PORODNOSTI V BMO V LETECH 2014–2022

Zdroj: ČSÚ 2023

3.3 Migrační pohyb obyvatel

Zdroj: ČSÚ 2023

hranice obce — hranice BMO

Saldo migrace na 1 000 obyvatel (průměr za období 2014–2022):

- 30,1–59,4
- 20,1–30,0
- 10,1–20,0
- 0,1–10,0
- -4,6–0,0

Migrační ztráta Brna vůči obcím BMO (‰):

1 10 100

obce, s nimiž je Brno migračně ziskové (Mělčany, Vyškov, Zbraslav)

Migrace je vedle přirozené změny obyvatelstva druhým faktorem ovlivňujícím celkový počet obyvatel území metropolitní oblasti. Migrací rozumíme stěhování obyvatel, nikoli krátkodobé přesuny (dojížďka za prací, studiem a službami). Přibližně od druhé poloviny 90. let 20. století můžeme v BMO pozorovat trend suburbanizace, tedy převládající přesun trvale bydlících z jádra do zázemí a na okraje měst. Suburbanizace má dopad na celé území BMO, zejména pak na obce, do nichž se lidé z měst stěhují. Jde například o tlak na zvyšování kapacit MŠ a ZŠ obcí ze zázemí (stěhování mladých rodin), zvyšování intenzity individuální automobilové dopravy (dojížďka do práce/škol ze zázemí do jádra), ze střednědobého hlediska také o potřebu zvyšování kapacit sociálních a zdravotních služeb v zázemí (stárnutí populace).

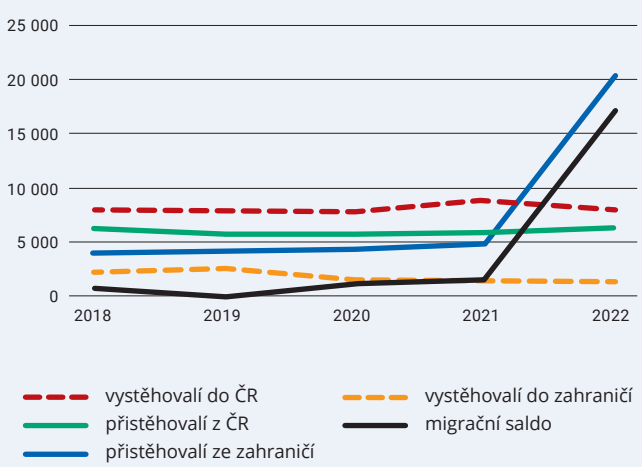
V kontextu migrace v rámci BMO se více obyvatel stěhuje z Brna do obcí v zázemí BMO než naopak. Konkrétně za rok 2022 se do Brna přistěhovalo 1 805 osob z obcí v zázemí BMO a z Brna se odstěhovalo 3 259 osob do obcí v zázemí BMO. Kladné migrační saldo vykazovalo za období 2014–2022 město Brno pouze se třemi obcemi BMO, a to Mělčanami, Vyškovem a Zbraslaví (tzn. z těchto obcí se do Brna přistěhovalo více osob, než se z něj odstěhovalo).

Brno prošlo za poslední dekádu poměrně zásadní změnou v celkovém trendu salda migrace. Tento trend je výslednicí migrace v rámci ČR a zahraniční migrace. Zatímco do roku 2015 bylo celkové saldo migrace negativní (úbytek obyvatelstva migrací), od roku 2016 převážil opačný trend – kladné saldo migrace. Na změnu tohoto trendu mělo vliv zejména kladné migrační saldo osob ze zahraničí. Atraktivita města pro cizince je tedy důležitým faktorem celkového kladného salda migrace Brna a v širším pohledu i pro celkový přírůstek obyvatel Brna. Mezi hlavní vlivy patří vysokoškolské prostředí nebo také zaplnění volných pracovních pozic, které nejsou čeští zaměstnanci ochotni vykonávat.

Vývoj migrace je pozorovatelný také u celé BMO. Saldo migrace na 1 000 obyvatel nepřesáhlo v letech 2014 a 2015 hodnotu 2,0 ‰, následně se v letech 2016 až 2019 pohybovalo v kategorii 2,0 až 4,0 ‰ a v letech 2020 a 2021 to už bylo v kategorii 4,0 ‰ až 6,0 ‰. Nárůst salda migrace na 1 000 obyvatel tak nezastavila ani pandemie nemoci covid-19, spíše jej „pouze zbrzdila“. Nárůst migračního salda na 1 000 obyvatel za celou BMO tak odráží zvyšující se atraktivitu BMO pro život.

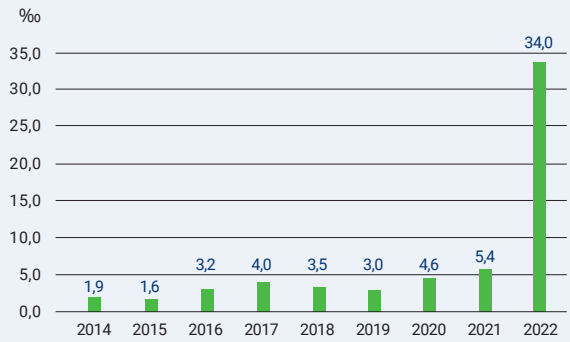
Zásadní zlom v migraci přišel v roce 2022, kdy Ukrajinu v únoru 2022 napadlo Rusko a to způsobilo výrazný migrační proud v podobě válečných uprchlíků. Typicky jej tvořili ženy, děti a senioři. Zatímco v letech 2018–2021 v Brně v celkové bilanci migrace ze zahraničí přibývalo ročně v průměru zhruba 2 700 osob, v roce 2022 šlo o 18 500 osob (převážná část pocházela právě z Ukrajiny). Stejně tak saldo migrace na 1 000 obyvatel za celou BMO činilo v roce 2022 vysoce nadprůměrných 34 ‰.

VNITROSTÁTNÍ A ZAHRANIČNÍ MIGRAČNÍ TOKY ZA BRNO V LETECH 2018–2022

Zdroj: ČSÚ 2023

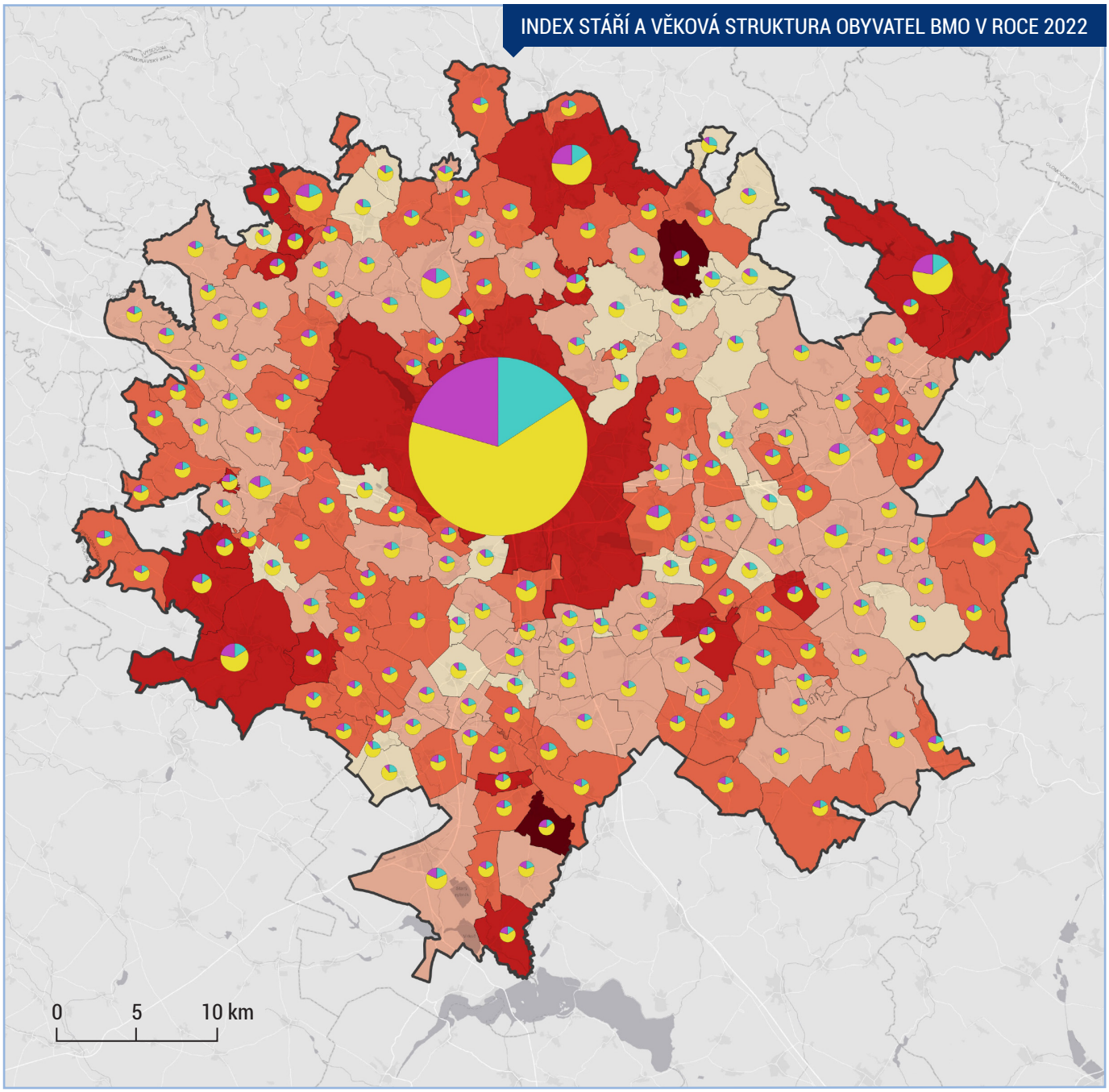
SALDO MIGRACE NA 1 000 OBYVATEL V BMO V LETECH 2014–2022

Celkové migrační saldo v obcích BMO mezi lety 2014–2022: 46 306

Zdroj: ČSÚ 2023

3.4 Věková struktura obyvatel

Zdroj: ČSÚ 2023

Index stáří vyjadřuje, kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 osob ve věku 0–14 let.

Nejvyšší hodnoty indexu stáří mají zpravidla větší města metropolitní oblasti. Zatímco v Brně se díky zahraniční migraci čísla snížila, v dalších populačně největších městech – Blansku a Vyškově – index stáří postupně rostl. Ve městech je zastoupení starší populace často vázáno například na panelová sídliště, naopak menší obce s nejvyššími hodnotami indexu stáří se nachází zpravidla v periferních částech BMO. Lokality s nejnižšími hodnotami jsou v okolí Brna, především na severovýchodě, dále v oblasti Rajhradu a Dolních Kounic a v obcích na Šlapanicku či Slavkovsku. Z větších sídel jsou to napří-

klad Rosice. V souvislosti se suburbanizací pozorujeme migraci zejména mladých rodin s dětmi do obcí v zázemí Brna. Často tyto oblasti korelují s těmi, kde probíhá nejintenzivnější výstavba nových domů (např. Moravany, Modřice, Holubice, Moravské Knínice apod.). Naopak v sídlech se záporným migračním saldem se více projevuje stárnutí obyvatelstva umocněné odchodem mladších osob, proto zde index stáří nabývá vysokých hodnot.

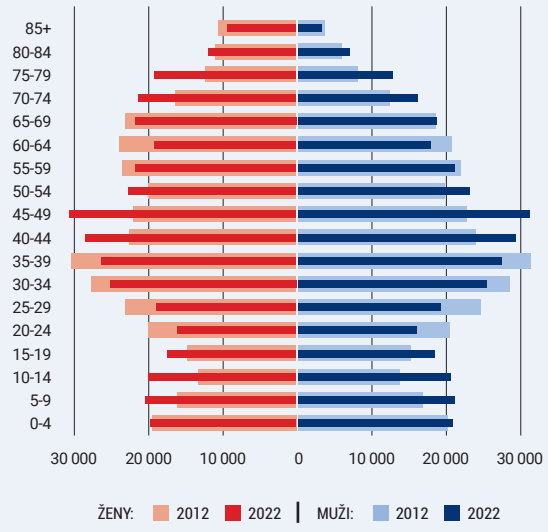
Nejvyšší hodnoty indexu stáří v BMO vykazují Křtiny (169,8), Přísnotice (150,0), Blansko (149,7), Hrušky (147,7) a Vyškov (146,5). Naopak nejnižší hodnoty mají Malešovice (46,4), Kupařovice (47,0), Syrovice (48,7), Krasová (48,8) a Popůvky (51,1).

Změnu věkové struktury BMO mezi lety 2012 a 2022 je možné pozorovat v rámci věkové pyramidy a jejích jednotlivých věkových skupin. Mezi těmito roky se nejpočetnější skupina obyvatel posunuje z věkové kategorie 35–39 let do 45–49 let. Obdobný jev je patrný mezi úbytkem šedesátníků a nárůstem sedmdesátníků, i když v menším měřítku. Toto je přirozený jev, kdy se zvyšuje počet obyvatel ve vyšším věku na úkor počtu obyvatel v nižším věku. Obyvatelstvo stárne a mladší věkové kohorty nezaplňují tento deficit. Tento jev bude v budoucnu pokračovat a zvrátit ho může jenom silná migrační vlna nebo zvýšení porodnosti. Pozitivním jevem je posílení věkové kategorie 0–4 let, v roce 2022 tvořilo tuto kohortu 40,5 tisíce dětí. Také věkové kategorie 5–9 a 10–14 let se rozšiřují. V posledních letech na to má významný vliv migrační vlna způsobená válkou na Ukrajině (není však jisté, jak velká část Ukrajinců v ČR zůstane i po konci tohoto konfliktu).

Příčiny tzv. demografického stárnutí obyvatelstva spočívají v dlouholetém trendu nízké porodnosti, jakož i v prodlužování délky života. Růst indexu stáří je zapříčiněný stárnutím silných ročníků. Patří sem jak obyvatelé narození po druhé světové válce, tak i generace tzv. Husákových dětí. Díky kladnému migračnímu saldu bude nicméně celkový počet obyvatel i nadále růst. Potvrzují to i výsledky demografické prognózy z roku 2023. Podle střední varianty vývoje obyvatelstva do roku 2071 počet obyvatel díky migraci zejména v zázemí v nadcházejících dekádách vzroste, stagnovat bude až s postupným vymíráním silné generace 70. let. Celkový počet obyvatel metropolitní oblasti by mohl stoupnout k 757 tisícům lidí.

V roce 2022 tak v celé BMO tvořily děti ve věku 0 až 14 let celkem 17,0 % obyvatel, lidé v produktivním věku 15 až 64 let celkem 63,1 % obyvatel a senioři ve věku 65 let a více celkem 19,9 % obyvatel. To odpovídalo indexu stáří 117,2 (tj. téměř 120 seniorů na 100 dětí). Více než 20 % seniorů v populaci měly obce spadající do SO ORP Blansko, Vyškov a Brno, stejně tak vykazovaly nejvyšší index stáří (jedná se o SO ORP, jimž dominují populačně velká města). Naopak nejvyšší podíly dětí měly obce spadající do SO ORP Slavkov u Brna, Šlapanice, Židlochovice a Tišnov (jedná se o SO ORP s intenzivní suburbanizací).

VĚKOVÁ PYRAMIDA OBYVATEL BMO V LETECH 2012 A 2022

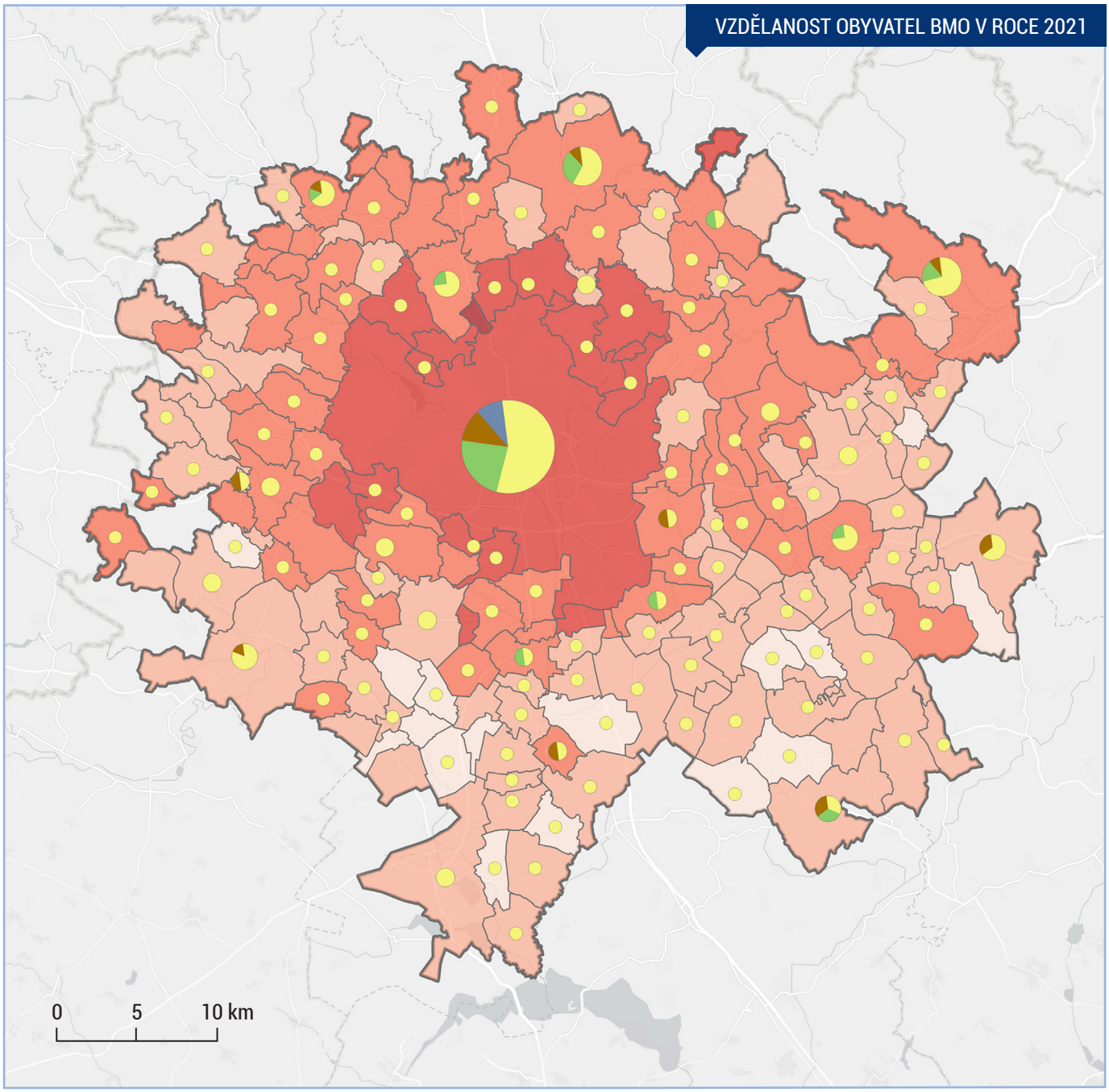
Zdroj: ČSÚ 2013 a 2023

VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V ROCE 2022

Název SO ORP	Podíl obyvatel ve věku (v %)			index stáří
	0–14	15–64	65+	
Slavkov u Brna	19,5	62,7	17,8	91,4
Šlapanice	19,4	62,6	18,0	92,8
Židlochovice	19,2	63,0	17,8	93,2
Kyjov	19,0	63,0	18,0	94,7
Pohořelice	18,4	64,1	17,5	94,7
Kuřim	18,2	63,5	18,3	100,9
Tišnov	19,1	61,4	19,5	101,8
Rosice	18,4	62,4	19,2	104,1
Hustopeče	18,1	62,9	19,0	104,8
Bučovice	17,0	64,3	18,7	110,0
Ivančice	16,2	63,8	20,0	123,4
Vyškov	16,5	62,7	20,8	126,5
Blansko	17,1	61,0	21,9	127,7
Brno	15,9	63,6	20,5	129,0
BMO celkem	17,0	63,1	19,9	117,2

Zdroj: ČSÚ 2023

3.5 Vzdělanost obyvatel

Zdroj: ČSÚ 2021, MŠMT 2022

hranice obce — hranice BMO

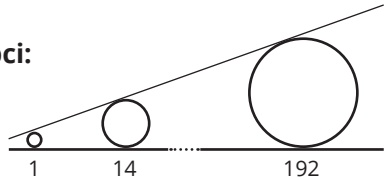
Index vzdělanosti:

- 3,06
- 2,80–2,99
- 2,60–2,79
- 2,40–2,59
- 2,30–2,39

Typ školy (celkový počet):

- Základní (254)
- Střední bez gymnázia (54)
- Gymnázium (30)
- Vysoká a vyšší odborná (17)

Počet škol v obci:

Index vzdělanosti se počítá jako vážený průměr podle nejvyššího dosaženého vzdělání, přičemž základnímu vzdělání je přiřazena hodnota 1, střednímu bez maturity 2, střednímu s maturitou 3 a vysokoškolskému 4. Čím je hodnota indexu vyšší, tím více v dané lokalitě převažují obyvatelé s vyššími stupni vzdělání nad těmi s nižšími stupni.

Brněnská metropolitní oblast má v rámci ČR vysoce nadprůměrné hodnoty indexu vzdělanosti, a to i ve srovnání s Jihomoravským krajem. Žije v ní nadprůměrný počet vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva (27,6 %). Jihomoravský kraj má pak ze všech krajů České republiky (po Praze s podílem 35,9 %) druhý nejvyšší podíl vysokoškoláků (21,8 %). Stejně jako před deseti lety i nyní v BMO platí, že nejvyšších hodnot nabývá tento index v Brně samotném a v důsledku suburbanizace také v jeho bezprostředním zázemí. Stále také platí prostorový vzorec, že vyšší hodnoty indexu najdeme v centrální a severní části BMO, zatímco relativně nejnižší hodnoty vykazují obce v jižní části. Postupné zvyšování indexu vzdělanosti je celospolečenským jevem. Brno díky přítomnosti řady vysokých škol a zároveň pracovních pozic s vysokou přidanou hodnotou působí jako „magnet" pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu.

Historicky v severní části Brna a na ni navazujících okolních obcích žije vyšší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním a s vyšším sociálním statusem. Vzhledem k vysoké míře závislosti stupně vzdělání dětí na stupni vzdělání rodičů (typické pro celou ČR), předávání kulturního kapitálu i fenoménu „dobré adresy", na kterou se stěhují lidé s podobným sociálním statusem, je tento vzorec platný již po desítky let.

Adekvátní kapacita MŠ, ZŠ a SŠ, která dokáže pojmout nároky obyvatel, je taktéž zásadní pro kvalitu života a vzdělávání v BMO. Z tohoto důvodu je řešení kapacit v těchto zařízeních jedním z klíčových témat Integrované strategie rozvoje BMO. Ta si klade mimo jiné za cíl zlepšit dostupnost a podmínky vzdělávání v MŠ, ZŠ a SŠ.

Vysoké školy jsou v BMO lokalizovány v Brně. Jedná se o jednu státní, pět veřejných a tři soukromé školy. Mezi veřejné vysoké školy patří Masarykova univerzita, Vysoké učení technické v Brně, Veterinární univerzita v Brně, Janáčkova akademie múzických umění a Mendelova univerzita v Brně. Univerzita obrany je státní vysoká škola zaměřená na vojenskou výuku.

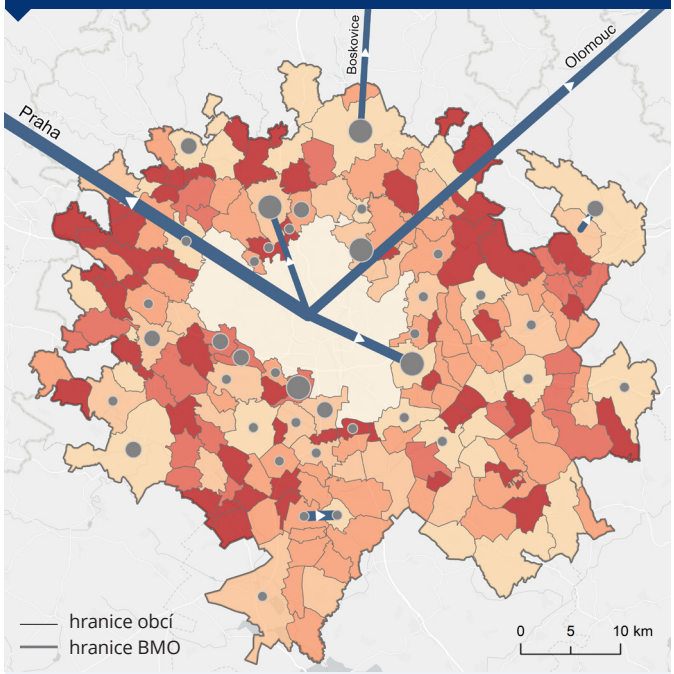
O kvalitě vysokých škol svědčí mimo jiné i vysoké procento zahraničních studentů a postavení v mezinárodních žebříčcích. Například v roce 2021 studovalo na Masarykově univerzitě 20 % zahraničních studentů (včetně Slováků). Masarykova univerzita se v celosvětovém žebříčku vysokých škol ARWU (Academic Ranking of World Universities) umístila v roce 2022 poprvé v první pětistovce, a to na 401.–500. místě.

Dojížďce do škol dominuje Brno, které je cílem 52,6 % veškeré této dojížďky v rámci BMO. Pro srovnání, dojížďka do Vyškova, který je na druhém místě, představuje jen 2,6 %. I zde je třeba zohlednit, že SO ORP Vyškova či Blanska nejsou celé součástí BMO a část dojížďky z jejich spádových oblastí tak není zahrnuta.

Brno je centrem dojížďky studentů zejména na vysoké a střední školy, kterých nabízí v rámci území nejširší škálu. Jsou zde situovány všechny vysoké školy v BMO a téměř tři čtvrtiny středních škol (73 %). Podobně v menším měřítku fungují pro své okolí další města v BMO s více středními školami (Blansko, Vyškov, Tišnov) nebo alespoň jednou střední školou (Ivančice, Kuřim, Rajhrad, Sokolnice, Šlapanice apod.). Školy se specifickým vzdělávacím oborem jsou atraktivní i pro studenty ze vzdálenějších míst nebo z větších měst včetně Brna.

V Brně je situováno 36,3 % základních škol v BMO. V rámci základních škol však převažuje dojížďka do spádových škol. Význam spádovosti konkrétní obce do značné míry ovlivňují dohody o společném školském obvodu. Ty určují hlavní spádovou školu v případě, že daná obec nezajišťuje základní vzdělávání v plném rozsahu. Významný vliv mají stejně jako v roce 2011 tyto faktory: zda je v obci úplná ZŠ nebo jen první stupeň (v takovém případě roste dojížďka dětí od šesté třídy), resp. zda jde o (nedávno) suburbanizovanou oblast, odkud vozí rodiče děti s sebou do Brna při cestě do práce i v případech, kdy v obci funguje spádová škola. Silnější vliv má v posledních letech fenomén soukromých škol, které představují určitou alternativu k hlavnímu vzdělávacímu proudu, což vede část rodičů rovněž k umístění dětí do těchto škol, i když mají v obci spádovou školu. Tento jev je nejsilnější právě v Brně, kde je 30 soukromých základních škol, z toho nejvíce v městské části Brno-střed (9), zatímco v okrese Brno-venkov jsou jen tři při jinak téměř stejném počtu ZŠ.

DOJÍŽĎKA DO ŠKOL V BMO V ROCE 2021

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

BYDLENÍ

4

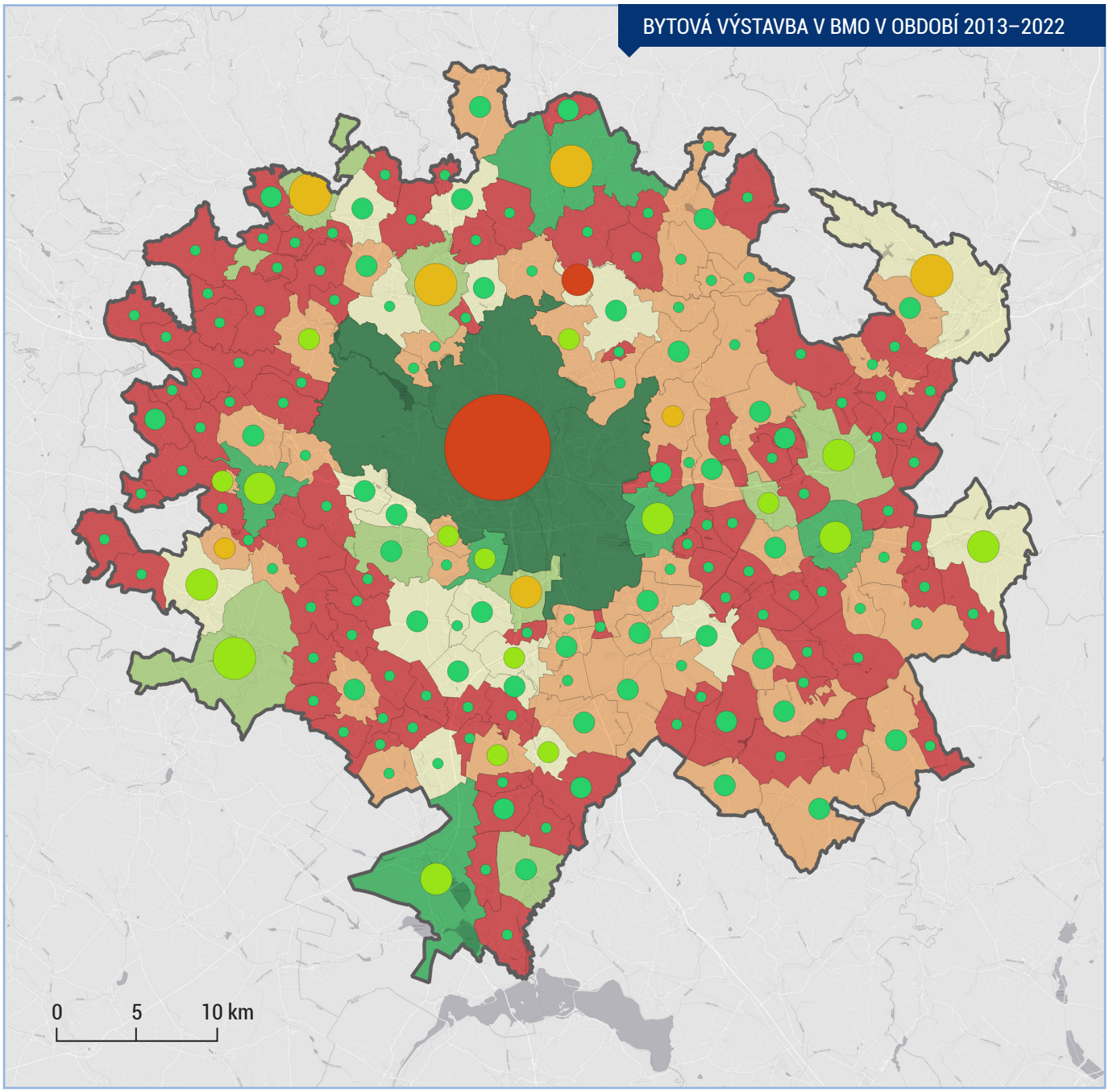

- **205 005 bytových domů v BMO**
- **140 430 rodinných domů v BMO**
- **34 114 nových bytů v letech 2010–2022**
- **58,3 % bytů je v osobním vlastnictví**
- **mezi lety 2015 a 2022 nárůst cen bytů v Brně o 145 %**
- **průměrná cena 231 Kč/m² měsíčního pronájmu bytu v roce 2022**
- **průměrná cena 183 Kč/m² měsíčního pronájmu domu v roce 2022**

4.1 Bydlení

BYTOVÁ VÝSTAVBA V BMO V OBDOBÍ 2013–2022

Zdroj: ČSÚ 2023

hranice obce — hranice BMO

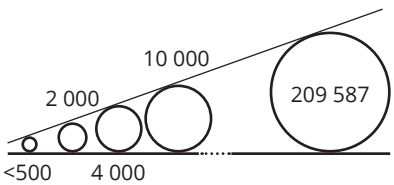
Výstavba nových bytů 2013–2022:
(rozdíl oproti průměru za BMO)

- 1 284 vysoce nadprůměrná
- 25–50 nadprůměrná
- 5–24,9 vyšší
- -4,9–4,9 průměrná
- -9,9–-5 nižší
- -14–-10,0 podprůměrná

Struktura bytového fondu:

- převážně bytový dům
- spíše bytový dům
- spíše rodinný dům
- převážně rodinný dům

Počet bytů v obcích:

Pozn.: Průměrná výstavba nových bytů v BMO za období 2013–2022 je 14,27.

Zatímco v Brně a dalších městech, která patří mezi obce s rozšířenou působností, nalezneme vyšší podíl bytových domů, v menších sídlech převažují rodinné domy. V Brně se bytové domy nachází hlavně v centru a také v rámci sídlištních komplexů stavěných v okrajových částech města. Rodinné domy převažují na periferiích, nicméně velká část se nachází také ve čtvrtích v širším jádru (např. Masarykova čtvrť či Černá Pole).

Z hlediska vlastnického vztahu k bydlení vyplývá, že v celé BMO převažuje bydlení ve vlastních bytech a domech (58,3 % z obydlených domů a bytů). Větší podíl nájemních bytů je pak kromě Brna zejména ve větších sídlech (Vyškov, Rosice, Oslavany, Ivančice, Pohořelice), spíše výjimečně pak i v některých menších sídlech (pod 2 000 obyvatel) nebo jejich částech (např. Kovalovice, Holubice, Telnice nebo Javůrek), kde se vyskytují bytové domy, ať již jde o starší zástavbu, nebo nové developerské projekty.

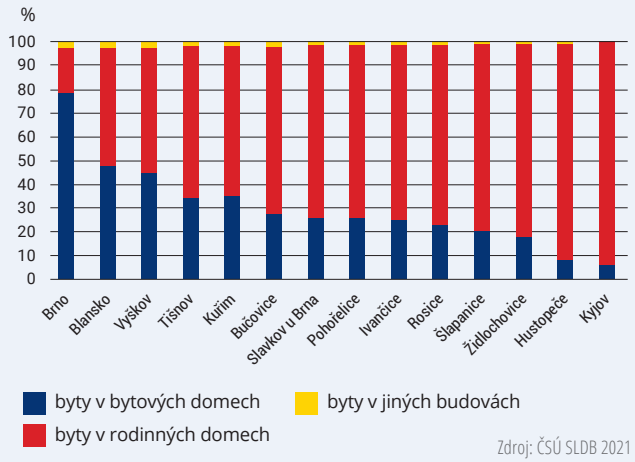
Bytová výstavba v BMO v posledních letech spíše stagnuje či klesá (trend je obdobný v Brně i v jeho zázemí). V letech 2020 a 2022 byla, na rozdíl od předchozí dekády, intenzivnější výstavba v zázemí Brna. Stejně tak souhrnně v období 2010–2022, kdy bylo v Brně dokončeno celkem 16 508 bytů, v zázemí se jednalo o 17 606 bytů. Mezi obce, kde probíhala intenzivní výstavba, patří například Šlapanice, Pohořelice a Rosice nebo z menších obcí Drásov a Holubice.

Klíčovým tématem pro představitele obcí i Jihomoravského kraje ve vztahu k bydlení je zejména otázka jeho finanční dostupnosti. V roce 2021 byly dle dat Českého statistického úřadu (ČSÚ) v Jihomoravském kraji prodejní ceny bytů i domů (na m^2) vyšší oproti všem krajům, s výjimkou hlavního města (a v případě domů též Středočeského kraje). Relativně cenově nejdostupnější z Brněnské metropolitní oblasti jsou byty v okrese Blansko. Ani ceny pronájmů nejsou v Brně nízké (dle Cenového kompasu Sreality.cz činily v roce 2021 nabídkové ceny pronájmů v Brně 272 Kč/m^2, v Jihomoravském kraji 258 Kč/m^2, cena v kraji je ale ovlivněna převahou nabídky brněnských bytů). Navíc vzhledem k relativně nízkému zastoupení nájemní formy bydlení nelze očekávat ani dostatečnou nabídku pronájmů.

Nízký počet bytů a vysoká poptávka po bydlení zvyšují v žádaných lokalitách ceny bytů. To v kombinaci s dalšími jevy, jako je například poptávka studentů po bydlení v Brně nebo nákup bytů jako investice, způsobilo mezi lety 2015 a 2022 nárůst cen bytů v Brně o 145 %. V celé BMO činí tento nárůst 185 % (vůči roku 2015).

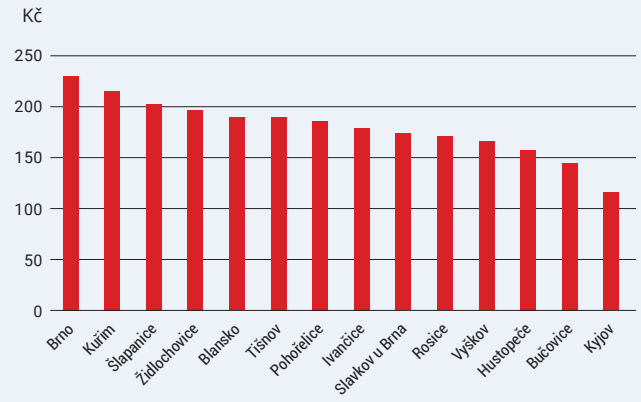
Nejvyšší ceny pronájmu bytů jsou v Brně a pak v okolních sídlech s dobrou dopravní dostupností. S rostoucí vzdáleností od Brna či přesněji s dobou dojezdu do Brna cena klesá, např. v SO ORP Kyjov již velmi znatelně. Pokud lidé zaměstnaní v Brně neseženou pronájem ve městě samotném, hledají často nabídky v blízkém okolí. Trh s realitami v zázemí Brna pak na zvýšenou poptávku reaguje také růstem cen.

SLOŽENÍ BYTOVÉHO FONDU DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V ROCE 2021

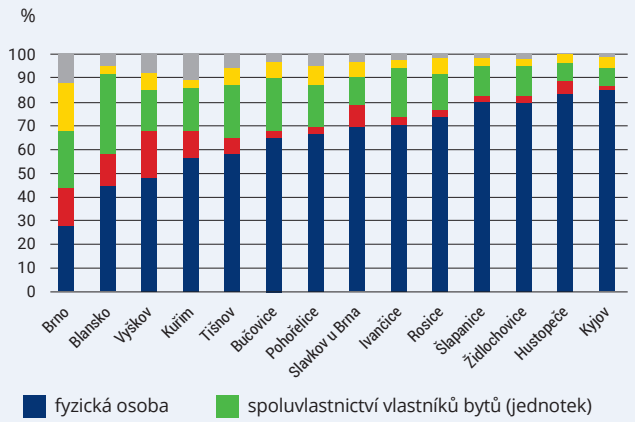
Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

PRŮMĚRNÁ CENA PODNÁJMU V KČ NA M^2 DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V LETECH 2020–2022

Zdroj: Portál Sreality 2023

VLASTNICTVÍ BYTŮ DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V ROCE 2021

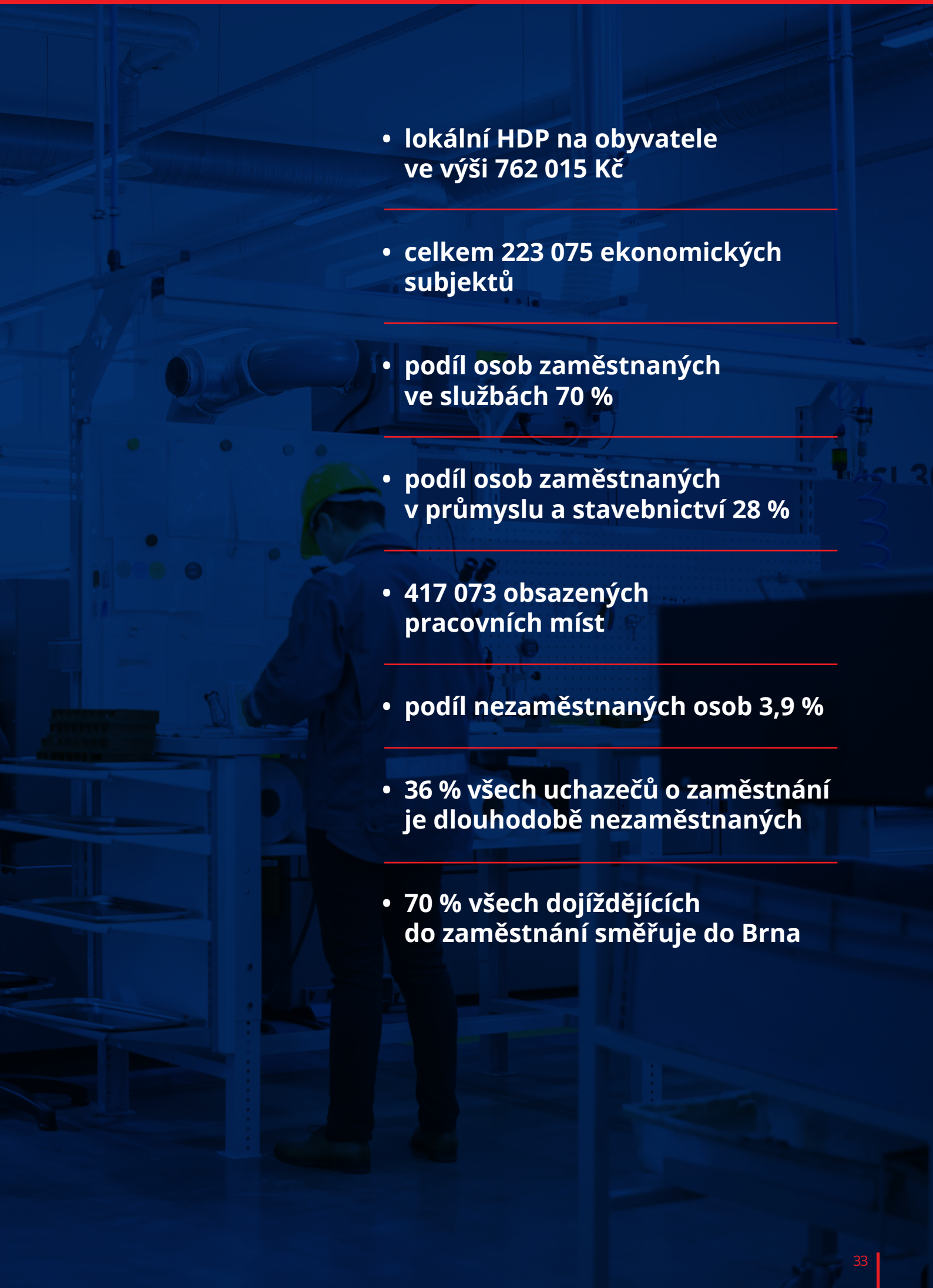

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

EKONOMIKA A TRH PRÁCE

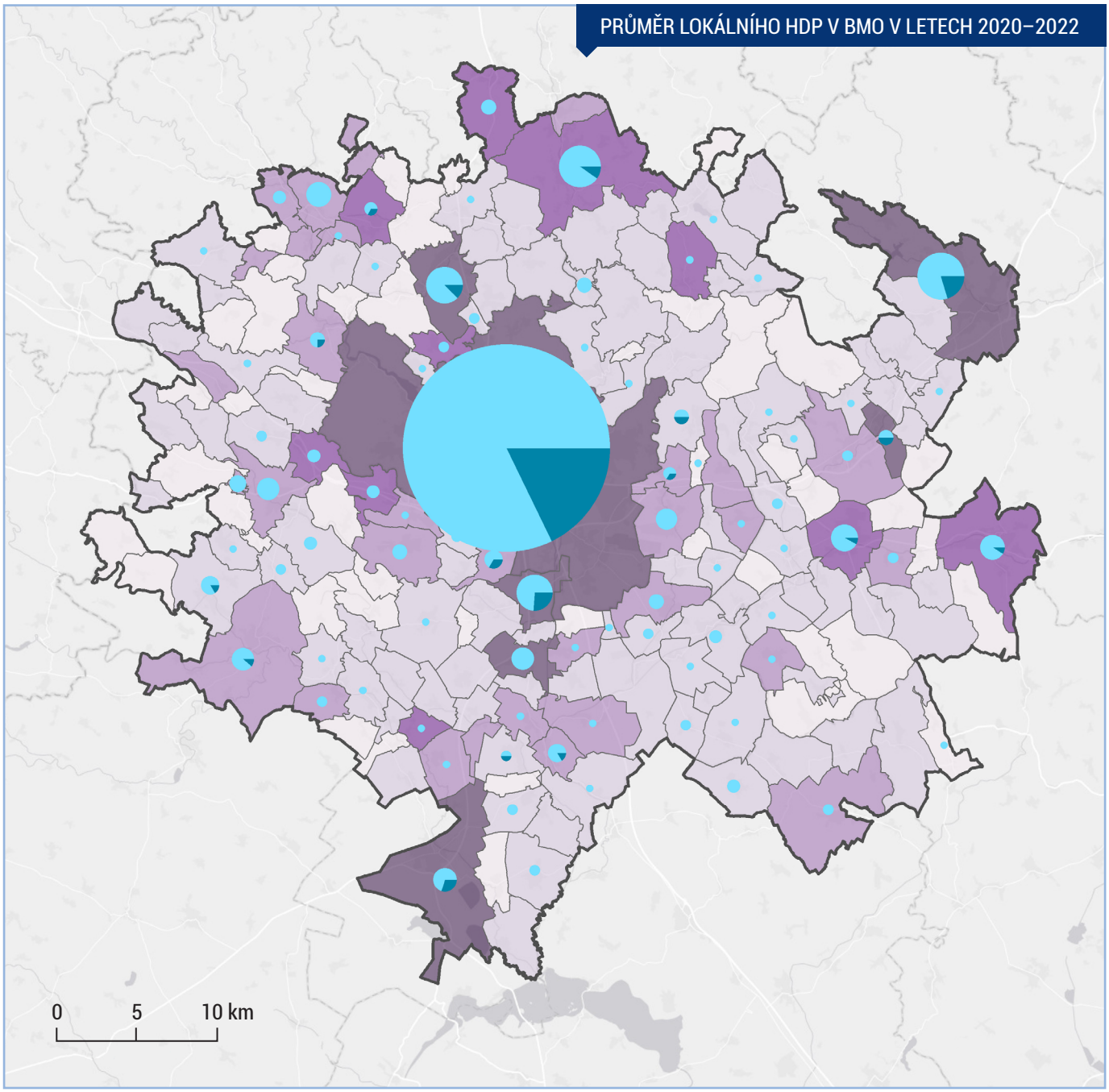

5

- **lokální HDP na obyvatele ve výši 762 015 Kč**
- **celkem 223 075 ekonomických subjektů**
- **podíl osob zaměstnaných ve službách 70 %**
- **podíl osob zaměstnaných v průmyslu a stavebnictví 28 %**
- **417 073 obsazených pracovních míst**
- **podíl nezaměstnaných osob 3,9 %**
- **36 % všech uchazečů o zaměstnání je dlouhodobě nezaměstnaných**
- **70 % všech dojíždějících do zaměstnání směřuje do Brna**

5.1 Ekonomika

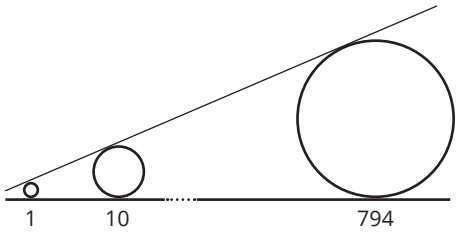
Zdroj: ČSÚ, MFČR 2023

hranice obce
hranice BMO

Průměr lokálního HDP na obyvatele za období 2020–2022 (Kč/obyv.):

- 700 000,1–1 893 282,6
- 500 000,1–700 000,0
- 300 000,1–500 000,0
- 100 000,1–300 000,0
- 24 692,8–100 000,0

Počet velkých a středních podniků:

střední podnik
(50–249 zaměstnanců)

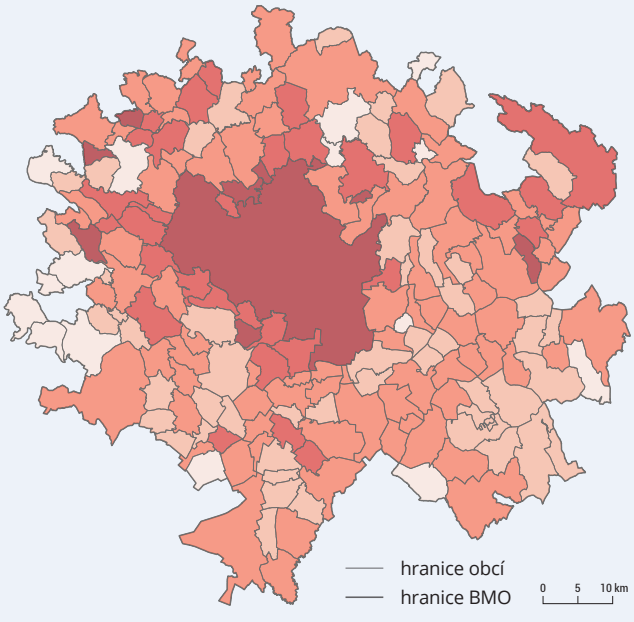
velký podnik
(od 250 zaměstnanců)

Metropolitní oblasti hrají klíčovou roli v ekonomickém rozvoji a jsou motorem socioekonomického růstu. Brněnská metropolitní oblast funguje jako centrum ekonomických aktivit, inovací, průmyslu a služeb, což podporuje růst produktivity a vytváří pracovní příležitosti. Přitahuje investice a talenty, což vede k vyšší životní úrovni a zlepšení kvality života jejích obyvatel. Data vycházejí z aktualizace analýzy ekonomické výkonnosti BMO a odhadu lokálního HDP (LHDP) pro její jednotlivé obce. Základem pro toto modelování byly odhady za jednotlivé kraje připravované z údajů Českého statistického úřadu, které mimo jiné poskytují porovnání s průměrem členských zemí EU-27.

Při zpracování odhadu lokálního HDP bylo nutné využít ukazatele počtu zaměstnanců v jednotlivých obcích, neboť potřebná data o vývoji mezd pro územní jednotky menší než kraje nejsou dostupná. Výsledné odhady pak vychází i ze statistik Ministerstva financí ČR za jednotlivé obce České republiky. Konečné výsledky poté umožňují charakterizovat a porovnat LHDP.

Všechny metropolitní oblasti a aglomerace České republiky tvořily v roce 2022 dohromady asi 72 % z celkové výše celorepublikového HDP. V roce 2022 dosahovalo HDP Brněnské metropolitní oblasti v přepočtu na jednoho obyvatele výše 703 183 Kč. BMO tak představuje ekonomický motor regionu i státu (tvoří 73,8 % celkového HDP Jihomoravského kraje). Zároveň je druhým nejvýkonnějším metropolitním územím po Pražské metropolitní oblasti, která vytváří téměř polovinu HDP všech metropolitních oblastí a aglomerací.

EKONOMICKÉ SUBJEKTY V BMO V ROCE 2022

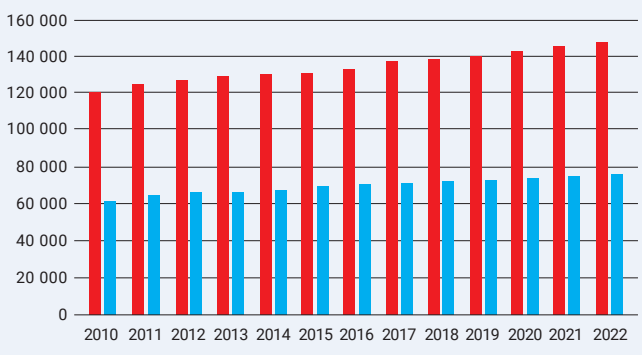
Zdroj: ČSÚ 2023

V žádné z metropolitních oblastí či aglomerací se nepodařilo mezi lety 2017 až 2022 dosáhnout růstu LHDP. Brněnská metropolitní oblast k tomu měla nejblíže, mezi lety 2021 a 2022 zde LHDP poklesl pouze minimálně. I přesto si BMO konstantně drží čísla nad průměrem EU-27 (v roce 2022 to bylo 111,4, přičemž průměr EU-27 se rovnal 100). V porovnání s průměrem za EU-27 jsou to tedy po Pražské metropolitní oblasti a Mladoboleslavské aglomeraci nejvyšší hodnoty.

Za pozornost pak stojí, že v rámci BMO rostou hodnoty lokálního HDP ve všech SO ORP. Absolutní hodnoty jsou v souladu s velikostí a počtem obyvatel správního obvodu náležícího do BMO (nejvyšší hodnoty vykazují SO ORP Šlapanice, Vyškov a Blansko) a také s velikostí měst a obcí. Relevantnější pohled tak nabízí čísla průměrného LHDP na obyvatele. Je zcela patrné, že na vrcholu žebříčku jsou obce s velkým množstvím zaměstnavatelů, resp. s významným regionálním zaměstnavatelem. V tomto smyslu jsou v rámci BMO nejbohatší Modřice, na jejichž území se nachází velké množství pracovních příležitostí díky průmyslovým parkům, výrobním a skladovacím halám a také velkoplošným maloobchodním prostorám (jako např. OC Olympia). Vzhledem k počtu rezidentů mají Modřice jednu z největších hodnot HDP na obyvatele v rámci celé ČR.

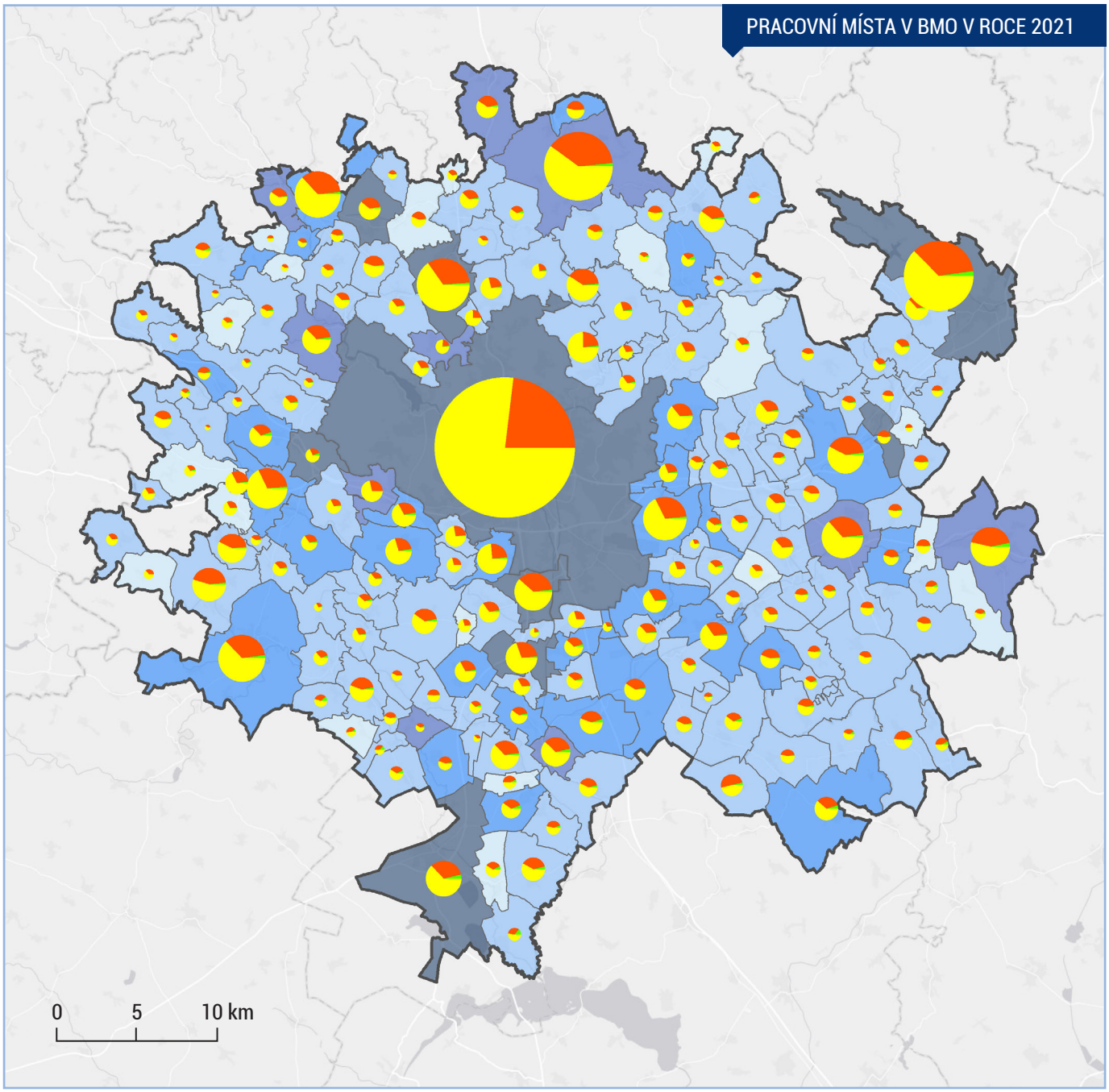
V roce 2022 bylo v celé BMO v Registru ekonomických subjektů ČSÚ (RES) evidováno celkem 223 075 podniků, převážnou většinu z nich tvořily mikropodniky. Nejvíce z nich připadalo na město Brno (147 099 podniků), kolem 5 000 podniků bylo evidováno ve Vyškově a Blansku, hranici 2 000 podniků překročila ještě města Ivančice, Kuřim a Tišnov. Při přepočtu na 1 000 obyvatel se zvýraznila některá další centra zaměstnanosti BMO, často s přítomností průmyslových zón s výraznými zaměstnavateli: Slavkov u Brna, Šlapanice, Modřice, Rajhrad či Bučovice.

VÝVOJ POČTU EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ V BMO V LETECH 2010–2022

Zdroj: ČSÚ 2023

5.2 Zaměstnanost

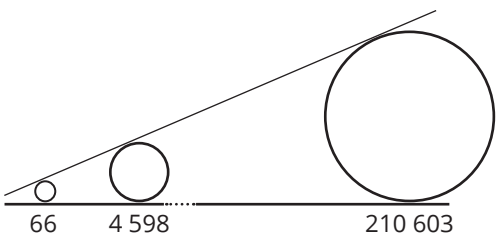
Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

hranice obce — hranice BMO

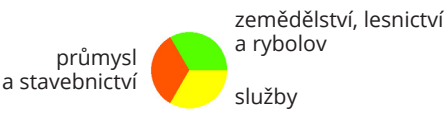
Počet obsazených pracovních míst na 100 obyv. ve věku 15–64 let:

- 100,1–278,9
- 75,1–100,0
- 50,1–75,0
- 25,1–50,0
- 15,0–25,0

Celkový počet zaměstnaných:

Struktura zaměstnanosti:

Ekonomická struktura obyvatelstva v obcích BMO odráží aktuální procesy odehrávající se v druhé nejsilnější městské ekonomice v ČR s neustále se rozvíjejícím znalostním sektorem, vzdělanou populací a rozvinutým inovačním prostředím. Tyto charakteristiky platí především pro Brno a jeho bezprostřední zázemí, zatímco v ostatních obcích BMO jsou zastoupeny spíše běžné typy služeb (maloobchod, zdravotnictví, administrativa a vzdělávání), průmysl a stavebnictví. Brno zároveň nabízí největší soběstačnost na trhu práce, tedy možnost nalezení zaměstnání v místě bydliště. Žádná další oblast BMO nedosahuje stoprocentní soběstačnosti na trhu práce, což vede k výrazným vyjížďkovým proudům za prací do Brna.

Přesun těžiště zaměstnanosti do různých sektorů služeb dokumentují i nejdůležitější brněnští zaměstnavatelé. Největším zaměstnavatelem je Fakultní nemocnice Brno. Pracuje v ní více než 5 500 zaměstnanců. Následuje Masarykova univerzita a na třetím místě je společnost Kyndryl Client Center (dříve IBM). I na dalších předních místech vidíme školy (Vysoké učení technické v Brně, Mendelova univerzita v Brně), nemocnice (Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně, Úrazová nemocnice Brno, Psychiatrická nemocnice Brno) nebo orgány veřejné správy (statutární město Brno, Jihomoravský kraj). Poněkud odlišná sektorová struktura největších zaměstnavatelů existuje v obcích v zázemí Brna, kde se častěji jedná o výrobní podniky.

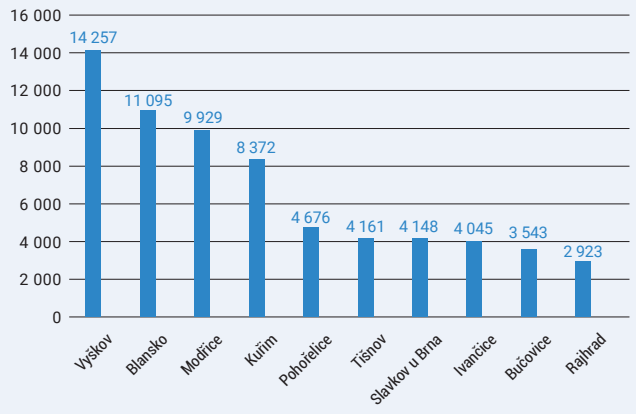
Významnými současnými průmyslovými centry v zázemí Brna jsou Modřice či Kuřim, další velké průmyslové podniky lze nalézt v Pohořelicích či Veverské Bítýšce. Díky socioekonomickým podmínkám sídlí dvě třetiny největších zaměstnavatelů v Jihomoravském kraji v BMO, zejména díky jejich koncentraci v Brně. Celkový počet ekonomických subjektů v BMO vzrostl v letech 2014 až 2022 o 14 %.

Z hlediska sektorové zaměstnanosti v BMO jednoznačně dominují služby (70,0 %), zbytek víceméně připadá na průmysl a stavebnictví (28,3 %). Podíl zemědělství, lesnictví a rybolovu je téměř zanedbatelný (1,7 %). Kromě města Brna vykazují velkou zaměstnanost ve službách i obce z těsného zázemí Brna, odkud za prací vyjíždí řada tamních obyvatel. Naopak vysoká průmyslová zaměstnanost převažuje ve spíše periferněji položených oblastech BMO. Pouze necelá pětina obcí BMO má v zemědělství, lesnictví a rybolovu zaměstnanost vyšší než 5 %, jedná se především o obce na jihu BMO, kde se nachází úrodná půda.

Dle sčítání lidu v roce 2021 (SLDB 2021) bylo nejvíce obsazených pracovních míst (OPM – tj. zaměstnaní minus vyjíždějící plus dojíždějící) pochopitelně v Brně (284 tis.), dalších deset měst se pohybovalo v kategorii mezi 3 a 15 tis. pracovních míst. Druhé a třetí místo v počtu OPM obsadila okresní města Vyškov (14 tis.) a Blansko (11 tis.), následovala města v těsném sousedství Brna – Modřice (10 tis.) a Kuřim (8 tis.). V dalších městech (Pohořelice, Tišnov, Slavkov u Brna, Ivančice, Bučovice a Rajhrad) se již počet obsazených pracovních míst pohyboval od 3 do 5 tis.

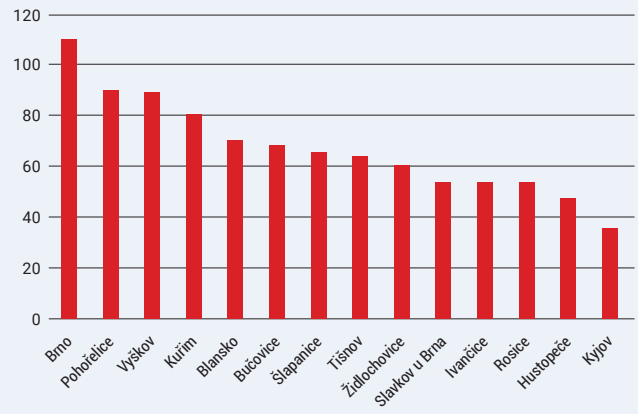
V rámci celé BMO připadalo na 100 obyvatel v produktivním věku 15 až 64 let celkem 90,6 obsazených pracovních míst. Při rozčlenění jednotlivých obcí do správních obvodů ORP (je třeba zdůraznit, že v mnoha případech nespadají do BMO celé SO ORP) má jediné Brno hodnotu vyšší než 100 (konkrétně 109,5) – počet obsazených pracovních míst tak převyšuje počet obyvatel ve věku 15 až 64 let. Další SO ORP se hranici 100 pouze přibližují, zejména Pohořelice (89,8) a Vyškov (88,8).

POČET OBSAZENÝCH PRACOVNÍCH MÍST TOP 10 OBCÍ V ZÁZEMÍ V ROCE 2021

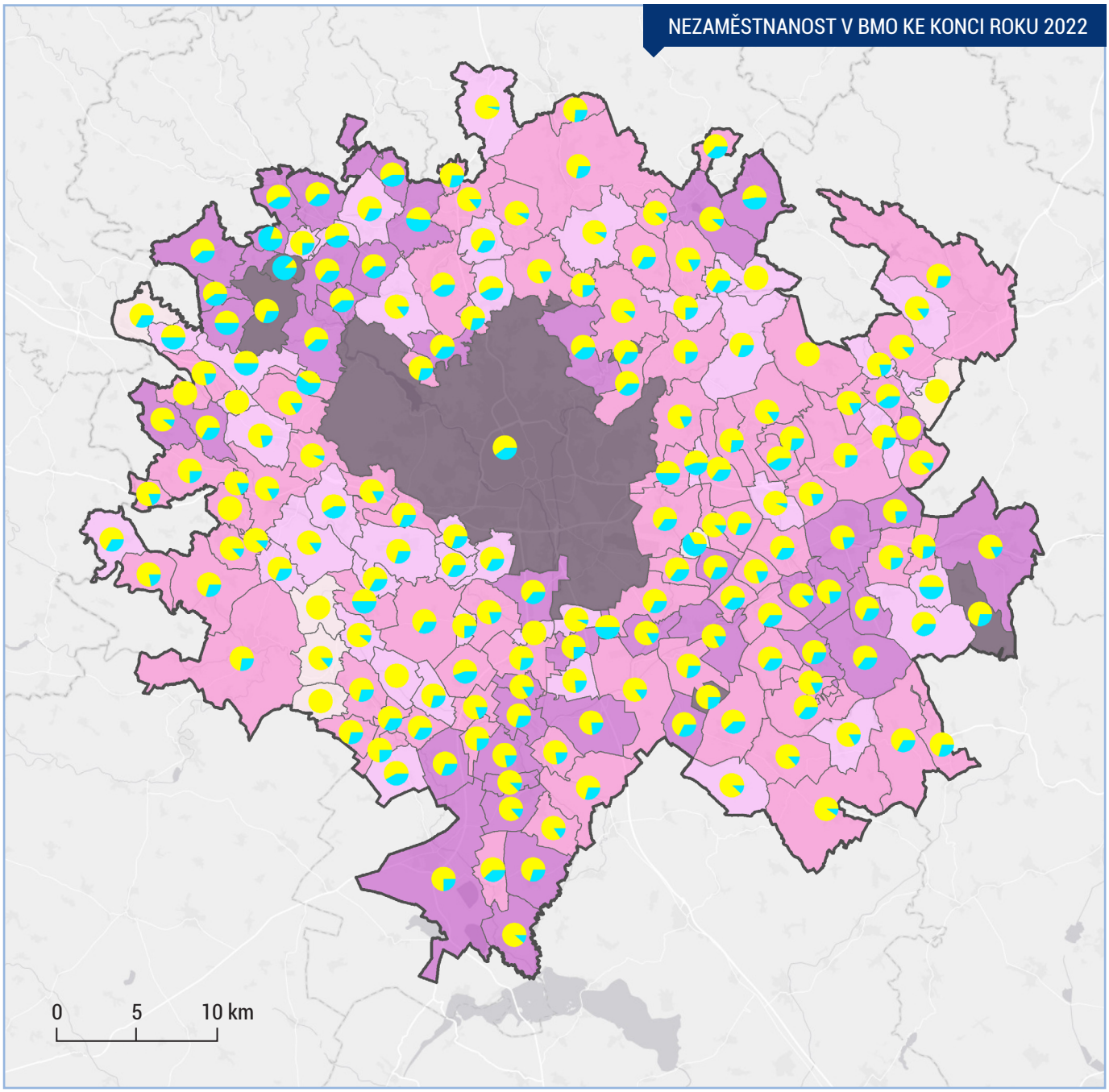
Zdroj: ČSÚ SLDB 2021 (rozhodný den SLDB 26. 3. 2021)

POČET OBSAZENÝCH PRACOVNÍCH MÍST NA 100 OBYVATEL VE VĚKU 15 AŽ 64 LET DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO V ROCE 2021

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021 (rozhodný den SLDB 26. 3. 2021)

5.3 Nezaměstnanost

Zdroj: MPSV 2023

hranice obce — hranice BMO

Podíl nezaměstnaných osob v roce 2022 (%):

- 4,1–7,5
- 3,1–4,0
- 2,1–3,0
- 1,1–2,0
- 0,5–1,0

Struktura uchazečů o zaměstnání dle délky evidence na Úřadě práce ČR:

- do 12 měsíců
- nad 12 měsíců

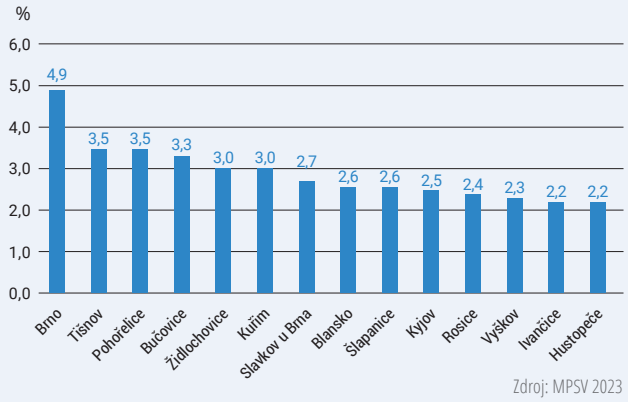
Pro BMO (stejně jako pro celou ČR) je v letech 2014–2022 charakteristická celkově nízká nezaměstnanost vyjádřená podílem nezaměstnaných osob. Jedná se o období, kdy již pomalu odezněla globální ekonomická krize z let 2008 až 2010, která se na trhu práce projevovala ještě několik dalších let. Následně se každý rok nezaměstnanost snižovala, až se dostala do stavu nedostatku pracovní síly, kdy řada zaměstnavatelů hledala volnou pracovní sílu i v zahraničí, příp. tento faktor limitoval další rozvoj podniků a investice tuzemské i zahraniční. Úřad práce ČR (ÚP ČR) eviduje několik posledních let takový počet volných pracovních míst, že se vyrovnává či převyšuje počet registrovaných nezaměstnaných (tzv. uchazečů o zaměstnání).

Situace se mírně zhoršila až v roce 2020 v souvislosti s pandemií nemoci covid-19 a z toho plynoucími omezeními chodu hospodářství. Relativně nízkou nezaměstnanost se podařilo udržet i v tomto období, avšak za cenu zvýšených veřejných výdajů. Další zhoršení nastalo v roce 2022 v souvislosti s propuknutím válečného konfliktu na Ukrajině – to se odrazilo i v tuzemské ekonomice (zpomalení ekonomického růstu, vysoká inflace, energetická krize). Váleční uprchlíci z Ukrajiny však znamenali i příchod potřebné pracovní síly, kterou české firmy využily.

Na konci roku 2022 činila podle dat ÚP ČR nezaměstnanost v celé BMO prostřednictvím ukazatele podíl nezaměstnaných osob 3,9 %. Celkový počet nezaměstnaných v BMO (uchazečů o zaměstnání) činil 18 631 osob, z toho 35,6 % uchazečů bylo na ÚP ČR evidováno déle než rok (tj. byli dlouhodobě nezaměstnaní). Při rozčlenění obcí dle příslušnosti k jednotlivým SO ORP vykazovalo nejvyšší nezaměstnanost (4,9 %) Brno, které má na svém území sociálně vyloučené lokality a navíc se na zdejším trhu práce pohybuje řada lidí (typicky absolventů vysokých škol), kteří mají trvalé bydliště mimo Brno. Jsou tak statisticky vedeni v jiných obcích a regionech, reálně však „soupeří“ o pracovní místa s obyvateli města Brna. V rámci suburbanizace se také do těsného zázemí města stěhují ekonomicky zajištěnější lidé a samotné město tak statisticky opouštějí (SO ORP Šlapanice má nezaměstnanost 2,6 %). Nejvyšší podíl nezaměstnaných ke konci roku 2022 měly obce Nesvačilka (7,5 %), Mouřínov (6,0 %) a Heroltice (5,8 %), na čtvrté příčce se nacházelo již zmíněné Brno (4,9 %). Naopak nejnižší nezaměstnanost evidovaly obce Hlína a Rostěnice-Zvonovice (0,5 %), Přibyslavice (0,6 %) a Ponětovice (0,8 %).

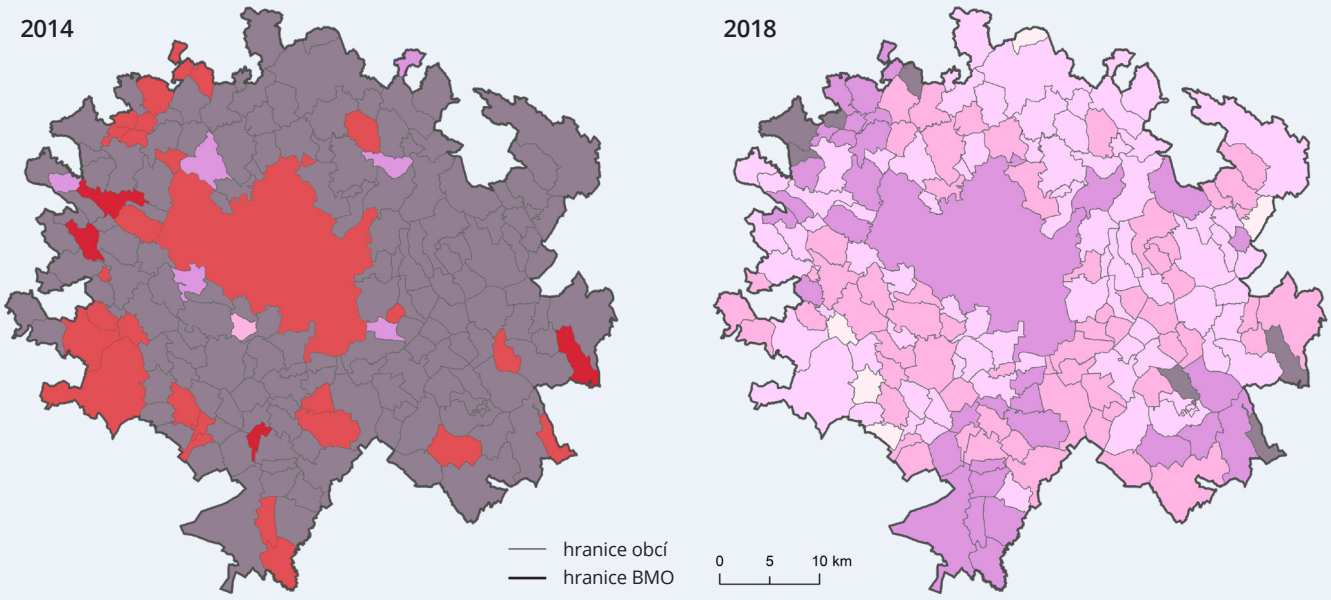
Nejvyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných (více než 12 měsíců) k počtu uchazečů o zaměstnání je v SO ORP Tišnov (40 %), následují SO ORP Brno a Kuřim s podílem rovněž téměř 40 %. Zajímavé je srovnání s rokem 2014. Např. v Brně tehdy činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných 50 %. Mezi lety 2014 a 2022 tak došlo k poklesu. Jeho příčinou je především zahraniční migrace (ať již jde o uprchlíky z Ukrajiny, nebo cíleně přicházející zahraniční pracovníky, kteří se snaží práci získat co nejdříve a patří tak do krátkodobě nezaměstnaných). Zároveň veřejná správa i neziskové organizace realizují řadu projektů na zvýšení uplatnitelnosti dlouhodobě nezaměstnaných. To spolu s dlouhodobě přehřátým trhem práce (tj. v situaci, kdy dlouhodobě převažuje poptávka zaměstnavatelů po pracovní síle nad její nabídkou) vede k tomu, že se daří najít uplatnění i pro některé osoby např. se znevýhodněním na trhu práce, nízkou kvalifikací nebo ztrátou pracovních návyků.

PODÍL NEZAMĚSTNANÝCH OSOB DLE ČÁSTÍ SO ORP SPADAJÍCÍCH DO BMO KE KONCI ROKU 2022

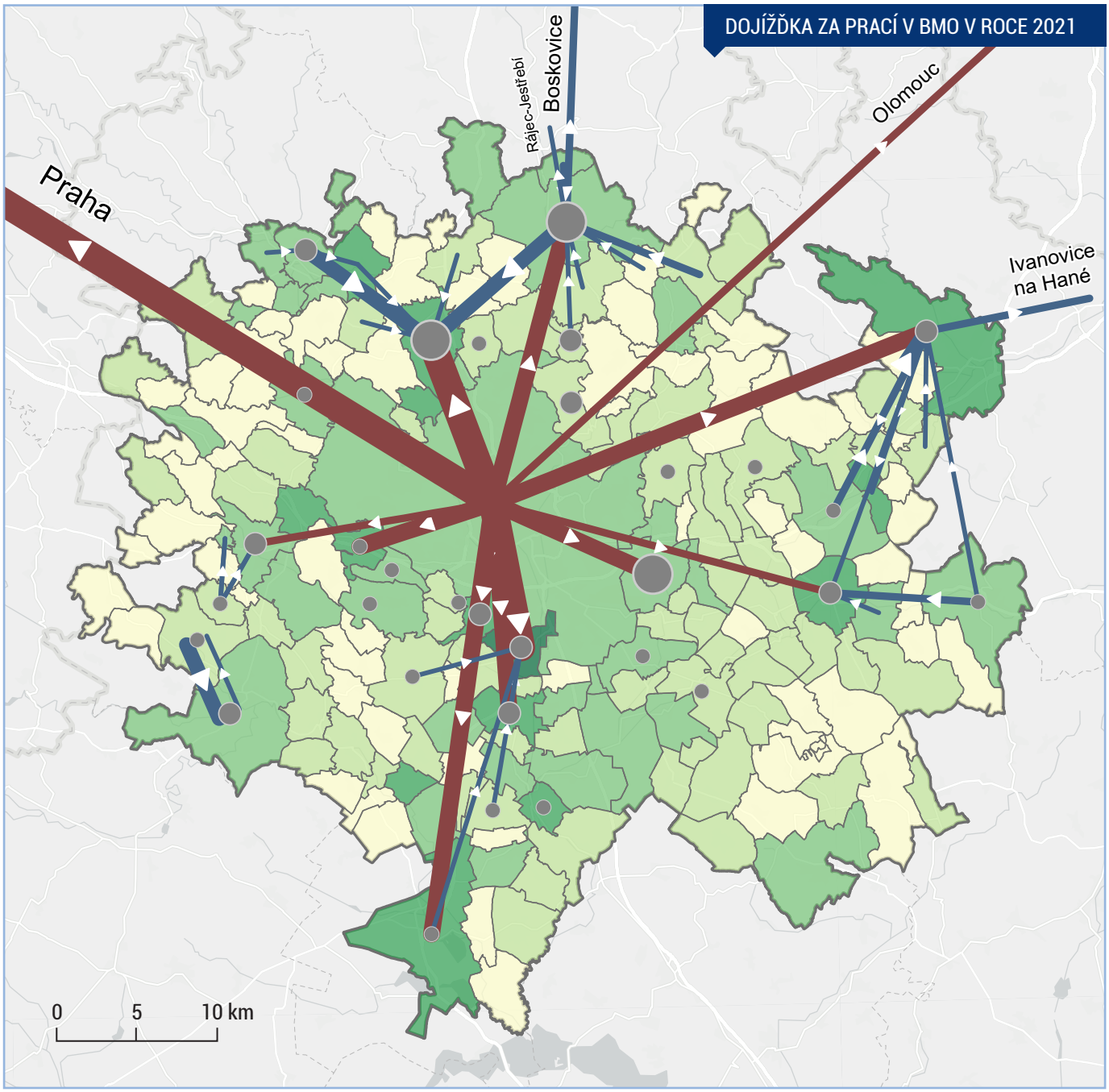
Zdroj: MPSV 2023

NEZAMĚSTNANOST V BMO KE KONCI LET 2014 A 2018

Zdroj: MPSV 2023

5.4 Dojíždka za prací

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

hranice obce — hranice BMO

Podíl dojíždějících na celkovém počtu obyvatel obce (%):

- 152,02
- 30,01–75,00
- 15,01–30,00
- 5,01–15,00
- 0,42–5,00

Obce s významným počtem vyjíždějících do Brna:

- 1 436–2 426
- 876–1 435
- 500–875

Významné proudy z Brna (nad 200 osob):

- 1 001–3 891
- 301–1 000
- 207–300

Významné proudy mezi sekundárními centry (nad 100 osob):

- 301–467
- 201–300
- 100–200

Pracovnímu trhu v BMO dominuje Brno – na celkové pracovní dojížďce BMO se dle SLDB 2021 podílí necelými 70 %, resp. směr dojížďky necelých 70 % zaměstnaných, kteří překročí při svém dojíždění do práce hranici obce, je Brno. Sledujeme pokračující trend posilování ekonomického jádra na úkor menších a dopravně hůře dostupných pracovních center v zázemí, kde zejména v minulosti působily střední a velké průmyslové podniky (v průběhu transformace hospodářství však svou velikost značně snížily, případně ukončily svou činnost).

Mezi další významná pracovní centra, byť s řádově menší pracovní dojížďkou oproti Brnu, patří především Vyškov, Blansko, Modřice, Kuřim a také Pohořelice a Slavkov u Brna. U menších center dojížděk však platí, že jejich pozice jako pracovních center v čase mezi sčítáními posiluje, nicméně nárůst počtu pracovních míst není tak intenzivní jako v Brně. Růst dojížďky do jádra a oslabování dojížďky do zázemí je výslednicí zejména nestejnoměrného rozložení pracovních příležitostí (tj. pracovních míst) a pracovních sil (tj. ekonomicky aktivních obyvatel) a také suburbanizace (vystěhovalí do zázemí nadále pracují v Brně). Trend posilování velkých městských ekonomik existuje dlouhodobě a lze očekávat jeho pokračování i do budoucna.

Roli totiž nehraje pouze kvantita, tj. kde je kolik pracovních míst a kde je kolik ekonomicky aktivních osob, ale také kvalita, tj. v jakém oboru se pracovní místa vyskytují, jaká je kvalifikace požadovaná od uchazečů o tato místa a jaké platové a jiné podmínky jsou pracovníkům nabízeny.

Na strukturu pracovní dojížďky měla v letech 2020 a 2021 vliv opatření v souvislosti s pandemií nemoci covid-19. Důsledkem této situace bylo omezování pohybu a kontaktu obyvatelstva a řada firem povolila, nebo nařídila svým zaměstnancům pracovat z domova (tzv. home office). Zatímco tedy v roce 2011 byl home office velice okrajovým jevem, v roce 2021 se tento způsob již poměrně masivně využíval. V Brně tak pracovalo 21,7 % zaměstnanců, v zázemí 18,8 %, v BMO jako celku poté 20,5 % zaměstnanců. Co se týče zázemí, formou home office pracovali častěji především obyvatelé větších měst/obcí (Pohořelice, Vyškov, Slavkov u Brna, Ivančice, Blansko, Kuřim a Tišnov) – 21,4 až 28,3 % pracujících.

Na podobu dojížďky nemá vliv jen rozložení pracovních míst a ekonomicky aktivního obyvatelstva v prostoru, ale také podoba dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti. Zejména dopravní infrastruktura vyšší úrovně (dálnice, silnice I. třídy a hlavní železniční tratě) a existence kvalitního integrovaného dopravního systému usnadňují dojíždění na větší vzdálenosti, a to na denní bázi. V případě BMO mají tuto roli především dálnice D1 (Praha–Brno–Vyškov), D2 (Brno–Hustopeče), D52 (Brno–Pohořelice) a železniční tratě Brno–Blansko, Brno–Tišnov a Brno–Židlochovice.

PRACOVNÍ CENTRA V BMO V LETECH 2001, 2011 A 2021

Podíl cílového směru dojížďky ze všech dojíždějících do práce (zahrnuta města, která měla v roce 2021 více než 2 %)

Pracovní centrum	2001	2011	2021
Brno	56,4 %	62,3 %	69,7 %
Vyškov	5,0 %	4,0 %	3,5 %
Blansko	5,1 %	3,6 %	2,7 %
Modřice	2,3 %	4,6 %	2,6 %
Kuřim	3,1 %	3,5 %	2,1 %

Zdroj: ČSÚ SLDB 2001, 2011, 2021

NEJVĚTŠÍ PROUDY DOJÍŽĎKY DO ZAMĚSTNÁNÍ V RÁMCI BRNA

Obec vyjížďky	Obec dojížďky	Počet dojíždějících
Brno	Modřice	3 891
Kuřim	Brno	2 426
Šlapanice	Brno	2 260
Blansko	Brno	2 174
Rosice	Brno	1 435
Modřice	Brno	1 387
Vyškov	Brno	1 305
Tišnov	Brno	1 274
Bílovice nad Svitavou	Brno	1 203
Brno	Kuřim	1 173

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

NEJVĚTŠÍ PROUDY DOJÍŽĎKY DO ZAMĚSTNÁNÍ MIMO BRNO

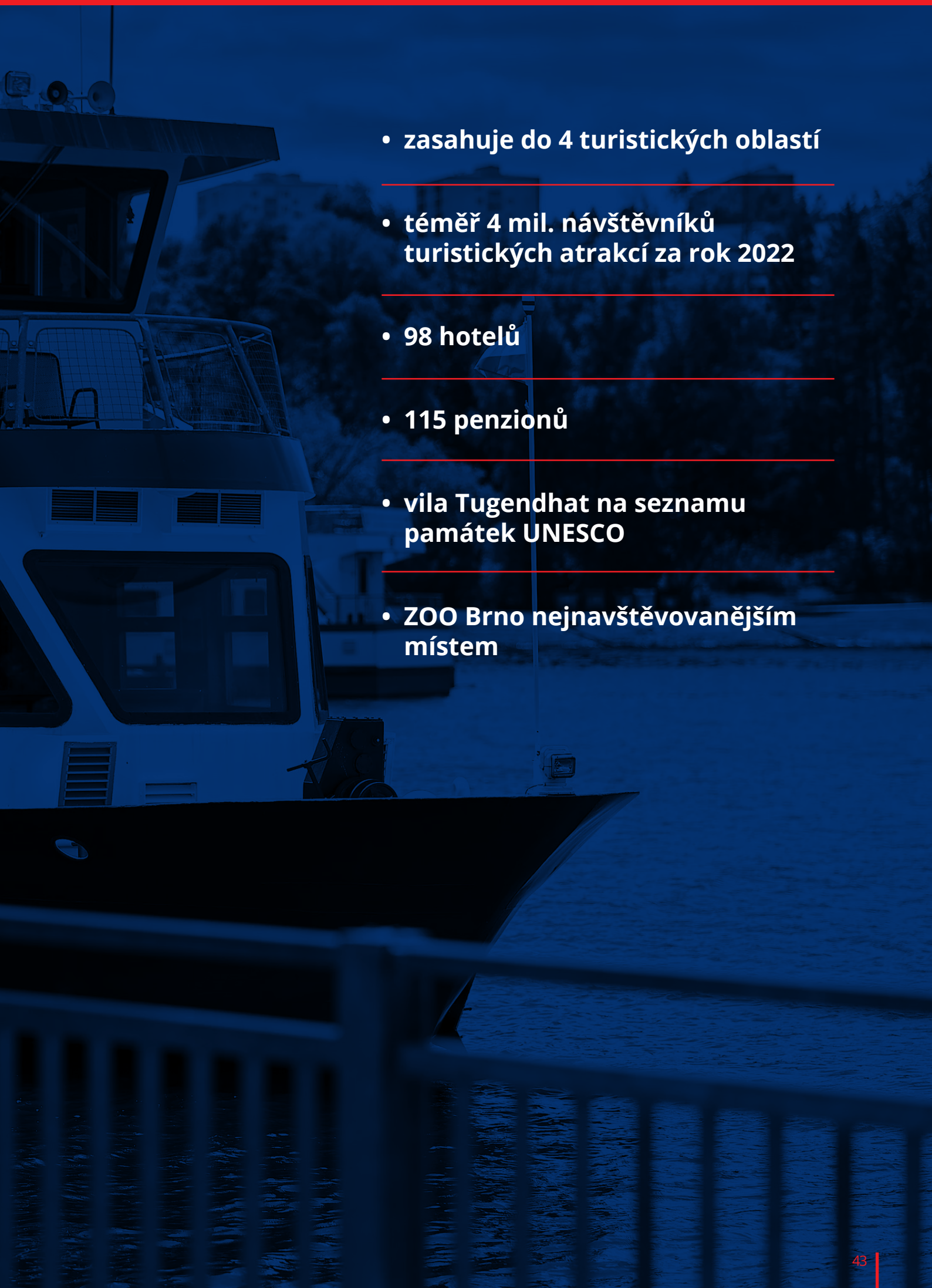
Obec vyjížďky	Obec dojížďky	Počet dojíždějících
Drnovice	Vyškov	467
Blansko	Kuřim	432
Tišnov	Kuřim	347
Oslavany	Ivančice	311
Jedovnice	Blansko	258
Vyškov	Ivanovice na Hané	251
Rousínov	Vyškov	230
Blansko	Boskovice	218
Ráječko	Blansko	210
Bučovice	Slavkov u Brna	204

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021

CESTOVNÍ RUCH A REKREACE

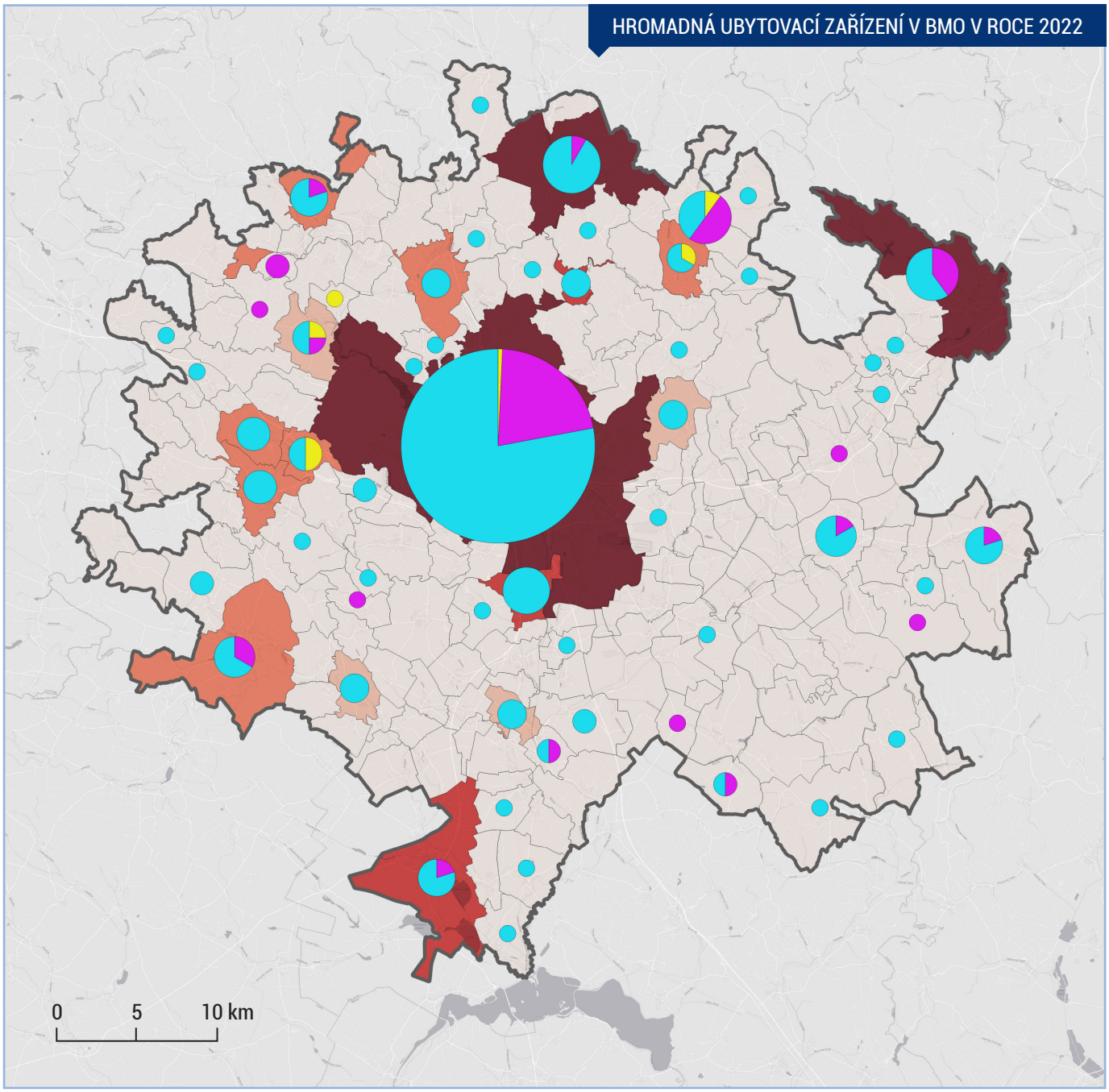

6

- **zasahuje do 4 turistických oblastí**
- **téměř 4 mil. návštěvníků turistických atrakcí za rok 2022**
- **98 hotelů**
- **115 penzionů**
- **vila Tugendhat na seznamu památek UNESCO**
- **ZOO Brno nejnavštěvovanějším místem**

6.1 Cestovní ruch a rekreace

Zdroj: ČSÚ 2023

hranice obce
hranice BMO

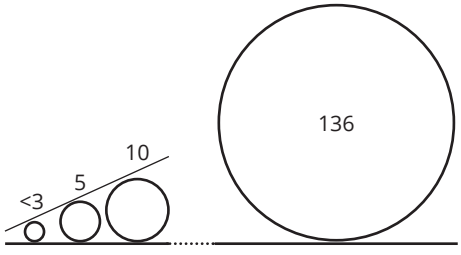
Počet lůžek v ubytovacích zařízeních:

- 500–12 477
- 200–499
- 100–199
- 0–99
- žádná data

Podíl lůžek v ubytovacích zařízeních:

- kemp
- hotel a penzion
- ostatní

Počet ubytovacích zařízení:

BMO patří v rámci Jihomoravského kraje a ČR k relativně hojně navštěvovaným regionům, byť větší část návštěvníků pochází spíše z tuzemska. Území BMO zasahuje do čtyř turistických oblastí (v případě tří z nich pouze okrajově). Největší oblastí zahrnující centrální část BMO včetně Brna se nazývá Brno a okolí. Na severu BMO se nachází turistická oblast Moravský kras a okolí a na jihu jsou turistické oblasti Pálava, Lednicko-valtický areál a Hustopečsko a Slovácko.

Turistický význam BMO lze doložit především díky rozložení návštěvnických atraktivit v jejím území a také existencí potřebné infrastruktury, totiž hromadných ubytovacích zařízení. Charakteristickým rysem cestovního ruchu v BMO je jeho silné soustředění do jádrového města Brna. To je logické vzhledem k jeho společenskému a ekonomickému významu a také k nabídce řady zajímavostí národního nebo dokonce mezinárodního významu. Jako příklady můžeme uvést místní dominanty v podobě hradu Špilberk, katedrály sv. Petra a Pavla či vily Tugendhat zařazené na seznam památek UNESCO. V neposlední řadě také konání pravidelných a i mimo region známých akcí s širším společenským významem (např. Jazzfest, Animefest, Brněnské Vánoce, Majáles apod.).

K nejnavštěvovanějším atraktivitám na území BMO patří Hrad Špilberk, ZOO Brno, VIDA! science centrum, Hvězdárna a planetárium Brno, DinoPark Vyškov, Wellness Kuřim nebo zámek ve Slavkově. Dále patří k turisticky atraktivním územím i slavkovské bojiště, kláštery v Předklášteří, Rajhradu a v Dolních Kounicích, zámek Slavkov nebo lodní doprava na Brněnské přehradě. K nejjižnější části BMO patří také vinařská turistika, které navíc nezaměnitelný charakter dodávají i folklórní tradice a lidová kultura. V oblastech s vinařskou turistikou roste mj. i význam cykloturistiky.

Město Brno také využívá ideálních podmínek pro kongresovou turistiku, které jsou dané jeho polohou (blízkost Prahy, Vídně a Bratislavy), dopravním spojením včetně letiště, vybudovanou infrastrukturou kongresových hotelů (např. OREA Congress hotel Brno, Hotel Passage, Maximus Resort) a areálem výstaviště Brno (BVV). Jasným vyjádřením silné dominance Brna je i více než poloviční podíl města na celkovém počtu hromadných ubytovacích zařízení lokalizovaných v BMO, v nichž jsou nabízeny dokonce zhruba tři čtvrtiny lůžkové kapacity regionu. Počet hotelů a penzionů v Brně je relativně vyrovnaný, hotely však nabízí celkově významně větší počet lůžek. Mimo Brno nabízí největší počet penzionů SO ORP Šlapanice a největší počet hotelů SO ORP Rosice. Kromě Vyškova, Rosic a Slavkova u Brna převažují v ostatních SO ORP penziony nad hotely, což odpovídá zaměření na individuální turistiku a menší skupiny. Hromadná ubytovací zařízení jsou mimo Brno umístěna především v dalších městech (Ivančice, Slavkov u Brna, Adamov či Modřice).

NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ TURISTICKÉ CÍLE V BMO V ROCE 2022

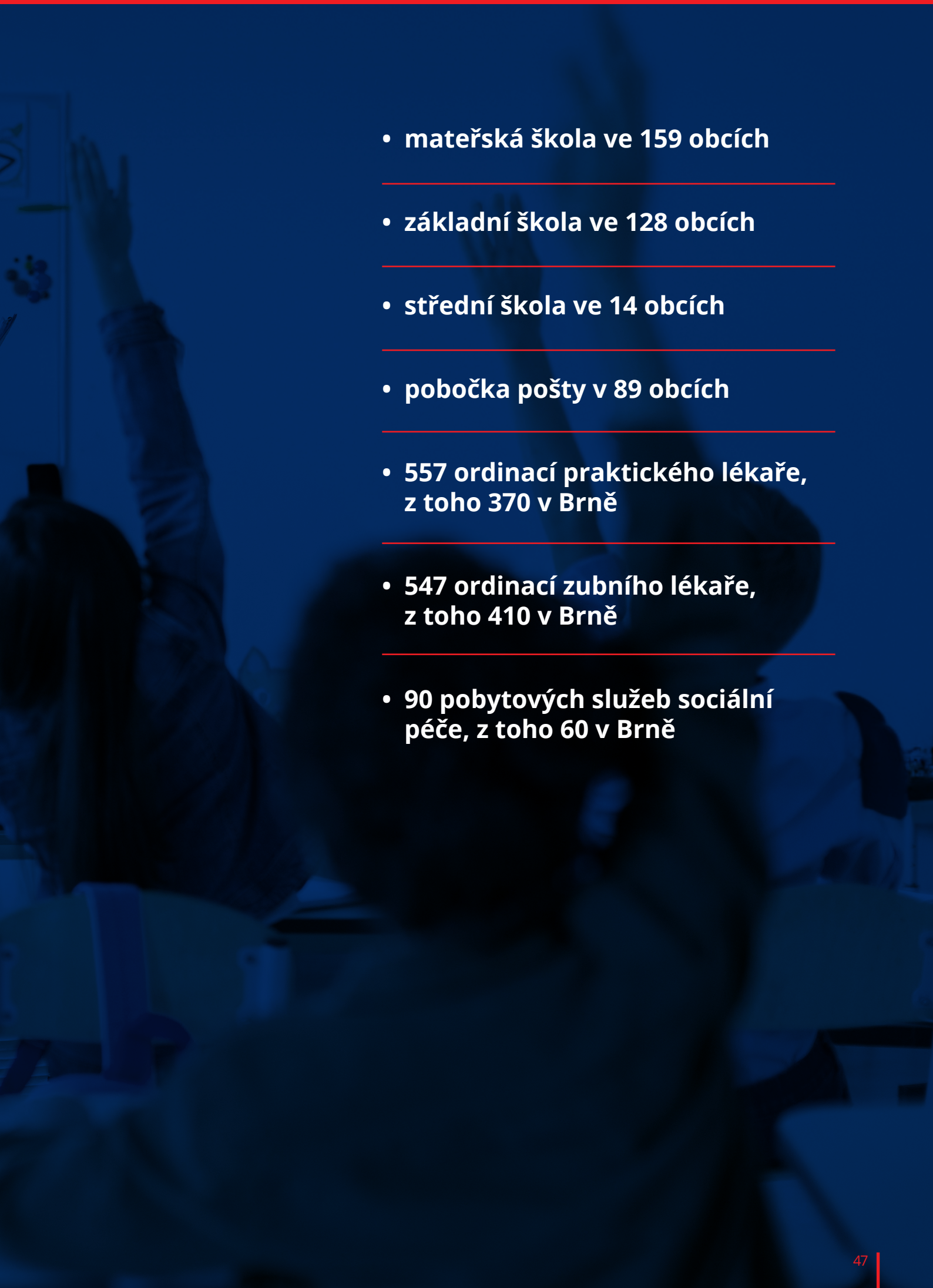
Název objektu	Obec	Kategorie	Celkový počet registrovaných (platících a neplatících) návštěvníků v tisících
Zoo Brno	Brno	zoo, zahrady a akvária	325,29
VIDA! science centrum	Brno	věda a technika	180,00
DinoPark Vyškov	Vyškov	zábavní turistické cíle	179,43
Wellness Kuřim	Kuřim	zábavní turistické cíle	171,42
Hvězdárna a planetárium Brno	Brno	věda a technika	148,20
Muzeum města Brna	Brno	sdružený turistický cíl	126,33
Hrad Špilberk	Brno	hrady a zámky	126,30
Moravské zemské muzeum	Brno	sdružený turistický cíl	122,25
Moravská galerie v Brně	Brno	sdružený turistický cíl	105,91
Státní hrad Veveří	Brno	hrady a zámky	90,15
Vila Tugendhat	Brno	architektura	66,15
Technické muzeum v Brně	Brno	věda a technika	65,63
Pavilon Anthropos	Brno	muzea a galerie	56,17
Vyhlídková věž Staré radnice	Brno	věže a rozhledny	54,28
Uměleckoprůmyslové muzeum	Brno	muzea a galerie	54,02
Kostnice u sv. Jakuba, Brněnské podzemí	Brno	pietní místa	50,82
Zámek Slavkov	Slavkov u Brna	hrady a zámky	49,42
Klášter Rosa coeli	Dolní Kounice	sakrální památky	48,12
Labyrint pod Zelným trhem, Brněnské podzemí	Brno	architektura	44,37

Zdroj: Czechtourism 2023

VYBAVENOST OBCÍ

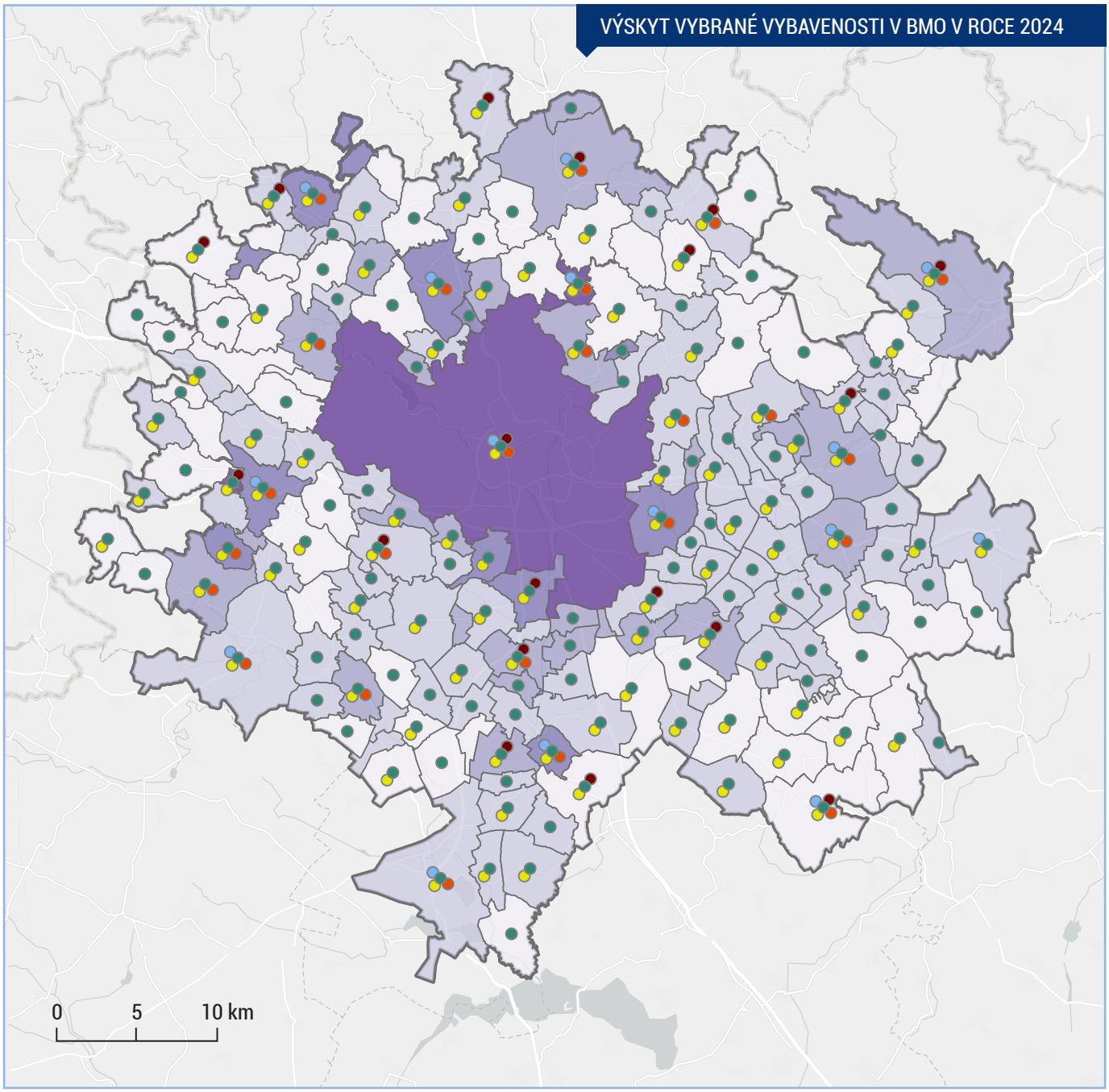
7

- **mateřská škola ve 159 obcích**
- **základní škola ve 128 obcích**
- **střední škola ve 14 obcích**
- **pobočka pošty v 89 obcích**
- **557 ordinací praktického lékaře, z toho 370 v Brně**
- **547 ordinací zubního lékaře, z toho 410 v Brně**
- **90 pobytových služeb sociální péče, z toho 60 v Brně**

7.1 Vybavenost obcí

Zdroj: ČSÚ 2023, MŠMT 2022, Česká pošta 2024

hranice obce — hranice BMO

Hustota zalidnění (obyvatelé/km²):

- 1 001–2 113
- 501–1 000
- 251–500
- 101–250
- 17–100

Vybrané služby v obci:

- mateřská škola
- pobytové služby sociální péče
- pošta
- stavební úřad
- pověřený obecní úřad

Rozsah a dostupnost služeb v obcích BMO závisí zejména na jejich velikosti a poloze vůči většímu středisku. Obce s nižším počtem obyvatel nejsou v řadě případů schopny nabídnout dostatek spotřebitelů, kteří by službám zajistili uspokojivou ekonomickou návratnost. Obce v blízkosti velkých městských sídel, resp. v blízkosti velké koncentrace určitého typu služeb (např. velkého obchodního centra) mohou mít nižší počet a rozmanitost nabízených služeb, než jaký by odpovídal velikosti jejich populace.

Rozložení služeb na území BMO kopíruje charakter sídelní struktury území. Brno je jednoznačným centrem pro celou spádovou oblast. Disponuje nejlepší vybaveností v oblasti zdravotnictví, bankovnictví i maloobchodních prodejen. Ty se koncentrují v centru Brna a také v jeho okolí, kde se nacházejí obchodní střediska jako např. Olympia v Modřicích. Velká obchodní centra (podobně jako průmyslové zóny) „na zelené louce" vznikala především na konci dvacátého a počátkem 21. století, v období tzv. internacionalizace maloobchodu, kdy panoval liberálnější postoj k zabírání zemědělské půdy. V posledních letech převažuje snaha revitalizovat pro služby, výrobu i bydlení tzv. brownfields (zejména bývalé výrobní nebo zemědělské areály) a koncentrovat služby více v intravilánu měst (např. Vaňkovka, Vlněna nebo Zbrojovka či budova bývalého cukrovaru v Židlochovicích).

Vybavenost obcí BMO je poměrně dobrá (údaje pochází z aktuálních databází jednotlivých škol či služeb).

Mateřská škola je ve 159 obcích BMO, základní škola pak ve 128 obcích. Střední školy jsou lokalizovány především ve větších městech (Brno, Blansko, Bučovice, Ivančice, Klobouky u Brna, Kuřim, Rajhrad, Slavkov, Sokolnice, Šlapanice, Tišnov, Vyškov, Zastávka, Židlochovice). Sídla vysokých škol jsou výhradně na území města Brna.

Pošta se nachází v 89 obcích BMO. Po rušení poboček pošty v roce 2023 se jejich počet zmenšil, nicméně neustále narůstá počet jiných doručovacích společností. Vybavenost obcí ordinacemi praktického lékaře není velká – v 58 obcích působí 557 praktických lékařů, z nichž 370 má sídlo v Brně. Ještě horší je vybavenost ordinacemi zubních lékařů, kteří působí pouze ve 47 obcích, ale je jich 575, z toho 410 v Brně. Obyvatelé menších obcí BMO, kde ordinace lékaře není dostupná, tak musí využívat služby lékařů ve spádových městech. Počet pobytových služeb sociální péče je 90, avšak opět jsou koncentrovány spíše do větších obcí v čele s Brnem, kde jich je 60.

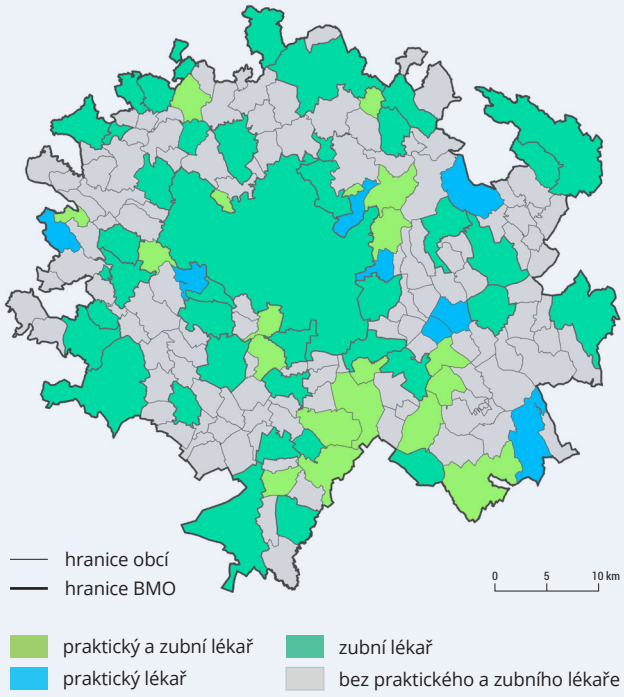
Obchody s potravinami se vyskytují v téměř všech obcích BMO, nejedná se tedy o diverzifikující prvek v území. Samozřejmě větší obchody typu supermarket či hypermarket, nebo dokonce nákupní centrum jsou opět koncentrovány zejména do větších měst či jejich přilehlého zázemí. V posledních letech se však obchodní jednotky začínají stavět i v menších obcích a dochází tak k zahušťování prostoru.

VYBRANÁ ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ V BMO V ROCE 2023

Název zařízení	Druh zařízení	SO ORP
Nemocnice Blansko	nemocnice	Blansko
Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno	nemocnice	Brno
Fakultní nemocnice Brno	fakultní nemocnice	Brno
Nemocnice Tišnov	nemocnice	Tišnov
Fakultní nemocnice U sv. Anny v Brně	fakultní nemocnice	Brno
Masarykův onkologický ústav	nemocnice	Brno
Nemocnice Milosrdných bratří, p. o.	nemocnice	Brno
Psychiatrická nemocnice Brno	psychiatrická léčebna	Brno
Psychiatrická nemocnice Brno, CDZ Brno	centrum duševního zdraví	Brno
SurGal Clinic s.r.o.	nemocnice	Brno
Úrazová nemocnice v Brně	nemocnice	Brno
Nemocnice Ivančice, p. o.	nemocnice	Ivančice
Nemocnice Vyškov, p. o.	nemocnice	Vyškov

Zdroj: Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb 2023

VYBAVENOST OBCÍ BMO ORDINACEMI PRAKTICKÉHO A ZUBNÍHO LÉKAŘE V ROCE 2024

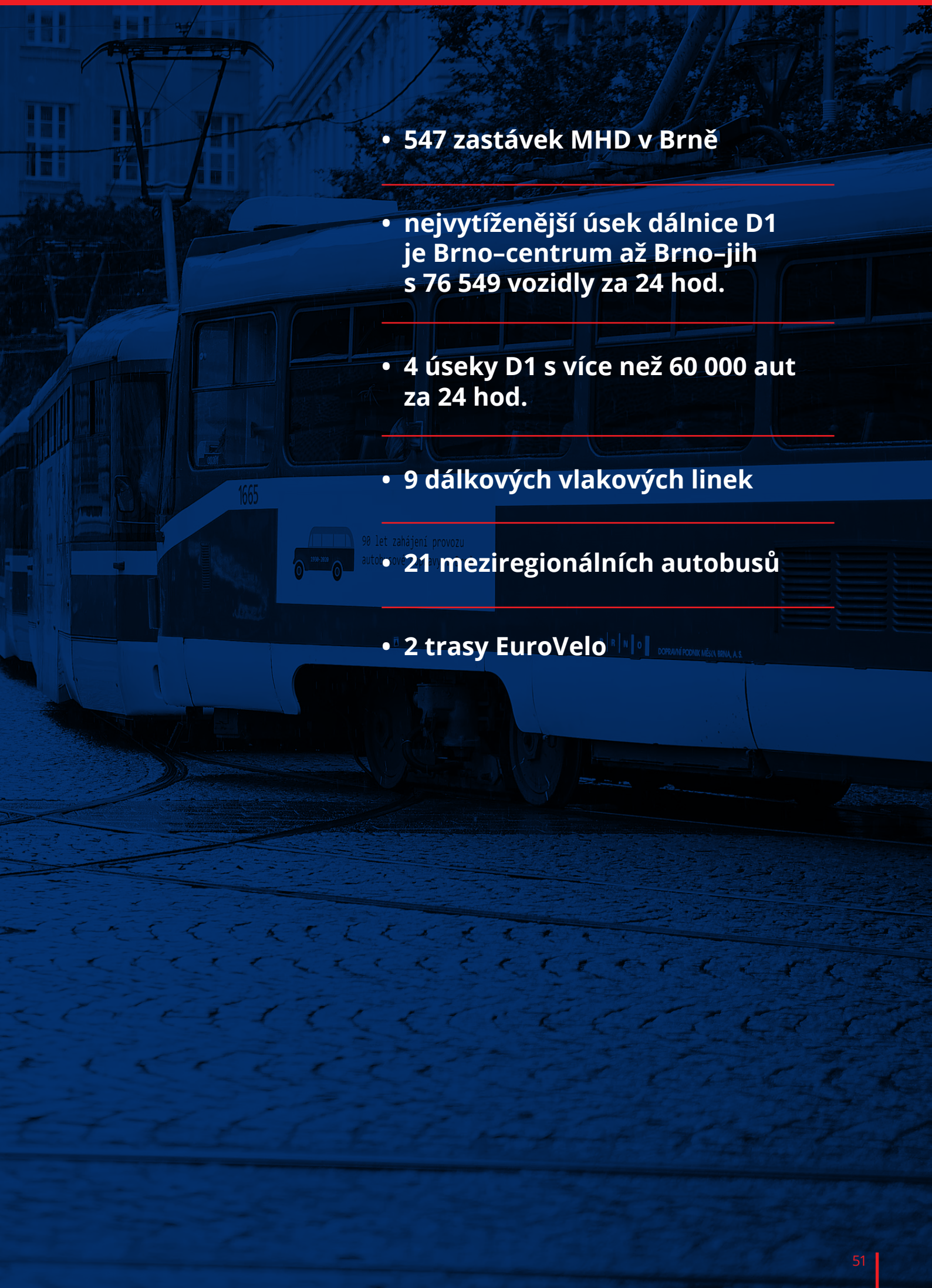

Zdroj: ČLK, ČSK 2023

DOPRAVA

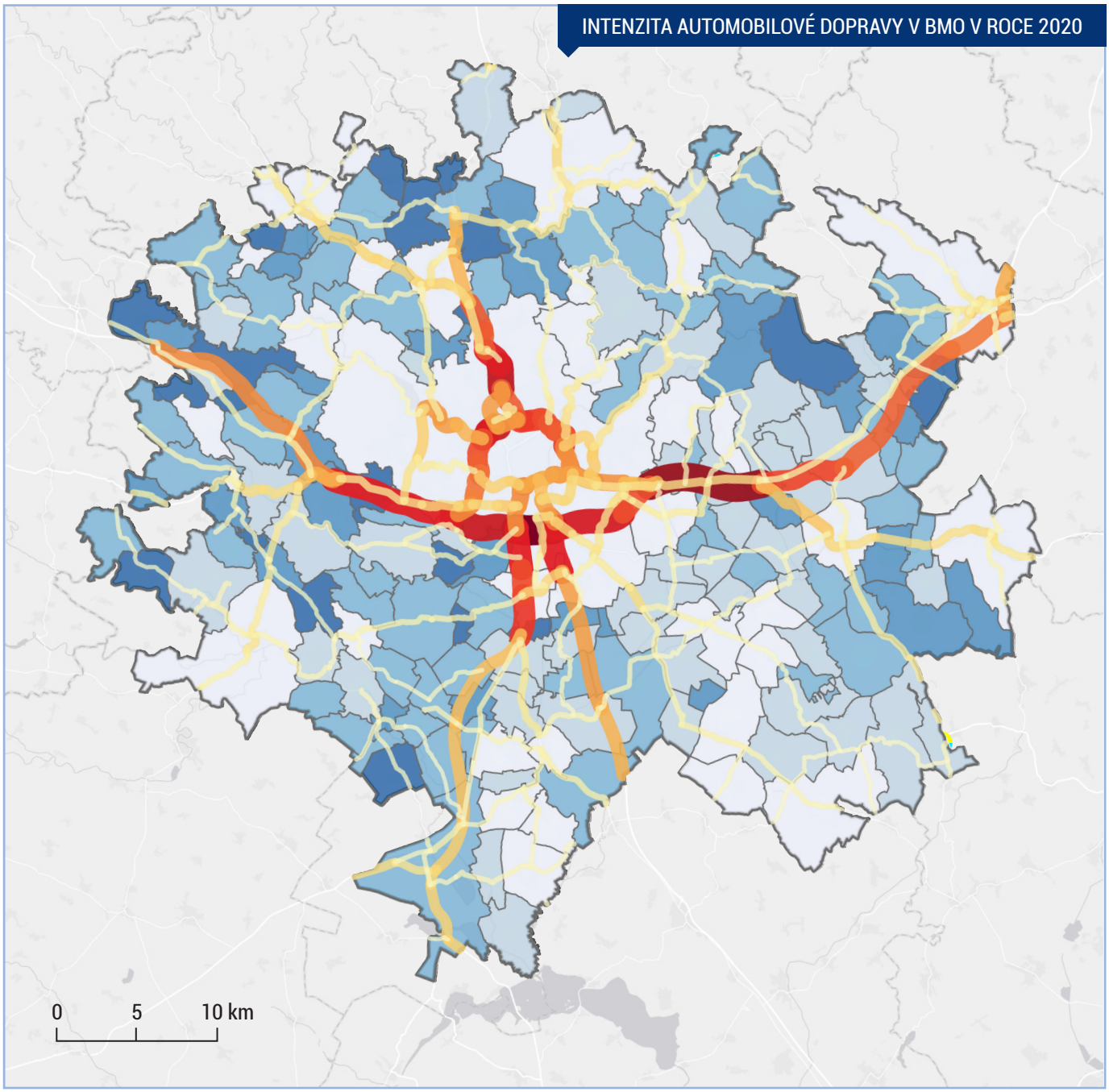
8

- **547 zastávek MHD v Brně**
- **nejvytíženější úsek dálnice D1 je Brno–centrum až Brno–jih s 76 549 vozidly za 24 hod.**
- **4 úseky D1 s více než 60 000 aut za 24 hod.**
- **9 dálkových vlakových linek**
- **21 meziregionálních autobusů**
- **2 trasy EuroVelo**

8.1 Automobilová doprava

INTENZITA AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY V BMO V ROCE 2020

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021, ŘSD 2023

hranice obce — hranice BMO

Podíl dojíždějících automobilem do zaměstnání (řidič + spolujezdec, %):

- 60,01–69,95
- 55,01–60,00
- 50,01–55,00
- 45,01–50,00
- 27,88–45,00

Intenzita dopravy na vybraných úsecích (počet automobilů/24 hod.):

- 374
- 375–54 394
- 54 395

Údaje o intenzitě provozu na jednotlivých úsecích vychází z výsledků Celostátního sčítání dopravy. Sčítání jsou plánovaná v pětiletém intervalu. Data o hodinových intenzitách dopravy pochází jak z automatických sčítačů dopravy pod správou Ředitelství silnic a dálnic, tak ručním způsobem, čímž je zajištěn podrobnější popis skladby vozidel.

BMO tvoří funkčně propojený region obcí a měst, pro jehož fungování je nezbytná síť komunikací. K této integraci území přispívá zejména veřejná hromadná doprava a individuální automobilová doprava, postupně roste i význam cyklistické dopravy.

Mezi nejvytíženější silniční úseky BMO patří zejména dálnice D1, D2 a D52. Jde o tahy z Brna směrem k hlavním městům Česka, Slovenska a Rakouska. Dále jsou to silnice v Brně (zejména Velký městský okruh) a jeho okolí. V úseku D1, který prochází Brnem, se potkává tranzitní doprava s místní dojížďkou, což často způsobuje dlouhé kolony zejména na křížení dálnic D1 a D2. Z tohoto důvodu také dochází od roku 2023 k rozšiřování dálnice D1 v Brně a okolí (30 km od Kývalky po Holubice) na šest pruhů. Současně se v Brně realizují další etapy stavby Velkého městského okruhu, který by měl být dokončen v roce 2035.

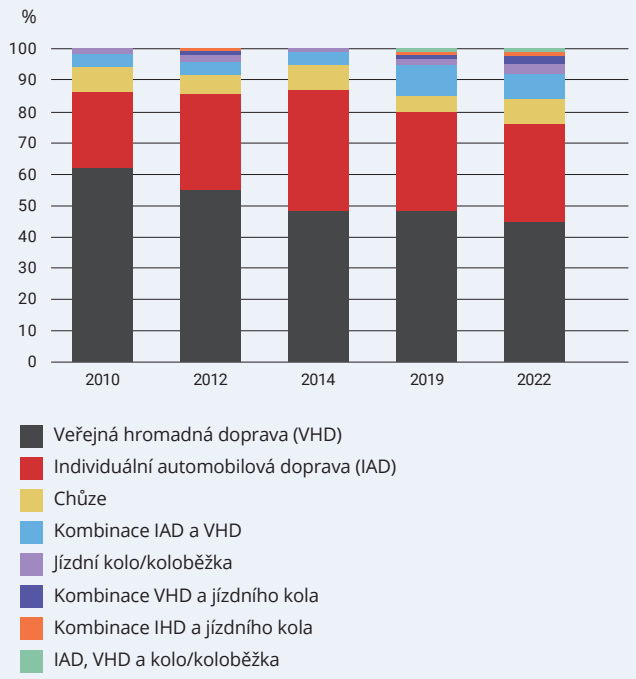
Město Brno se zároveň snaží o omezení individuální automobilové dopravy jak podporou MHD, tak zaváděním systému rezidentního parkování (tzv. modrých zón), které se od roku 2018 postupně stále rozšiřují a regulují tak možnosti parkování dojíždějících osob. Přesto podíl individuální automobilové dopravy postupně mírně narůstá.

Z pravidelného šetření Dělba přepravní práce organizovaného Magistrátem města Brna plyne, že v Brně dosáhlo vrcholu využívání individuální automobilové dopravy jako jednoho z prostředků na cestě do školy a zaměstnání v roce 2014 (37 %), v posledních letech (2019 a 2022) stagnuje na 31–32 %. Pokles podílu osob využívajících MHD z 64,7 % v roce 2010 na 48 % v roce 2022 může být zapříčiněn důsledky pandemie covid-19.

Nejvíce dopravních nehod je logicky koncentrovaných v Brně a jeho těsném zázemí a také na území dalších větších měst. Podle závažnosti se jedná především o nehody s lehkým nebo žádným zraněním. Nehody s těžkým zraněním jsou koncentrované hlavně na frekventovaných tazích a dálnicích, v okolí a centru Brna. Smrtelné nehody se vyskytují v širším okolí Brna, často se koncentrují na jižních a východních výpadových komunikacích.

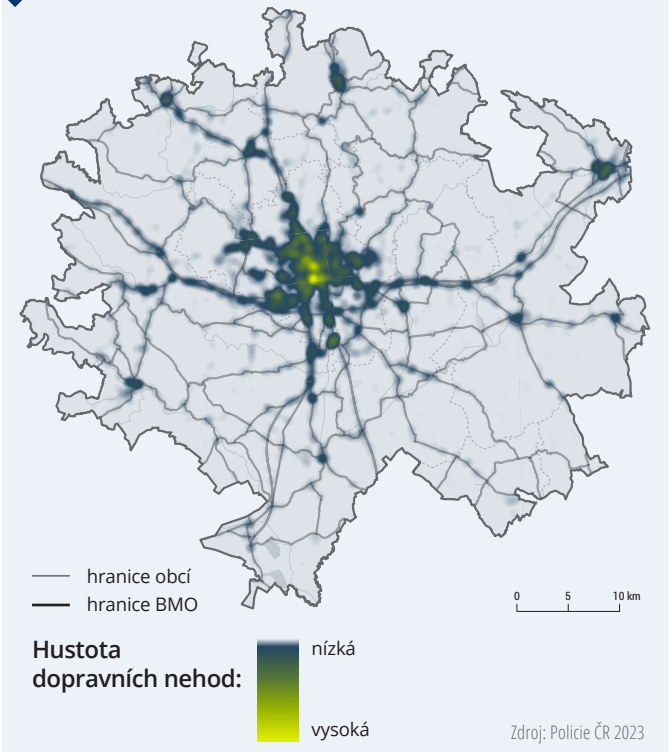
Úseky silnic s vysokou mírou nehodovosti nalézáme často i na komunikacích s nižší intenzitou dopravy. To je způsobeno tím, že dané komunikace nejsou tak kapacitní a bezpečné jako silnice vyšších tříd s vyšší intenzitou dopravy. Dvouproudé silnice na většině trasy nemají předjížděcí pruhy, křížení vesměs nejsou řešena mimoúrovňově a chybí připojovací pruhy. Hodně takových úseků se koncentruje severně a severozápadně od Brna, mj. proto, že severní směr od Brna je jediný, kam nevede žádná dálnice. Silnice I/43 (do budoucna projektovaná jako silniční koridor X43) je tak častým místem dopravních nehod i dopravních zácp.

DĚLBA PŘEPRAVNÍ PRÁCE – VOLBA DOPRAVNÍHO PROSTŘEDKU V RÁMCI BRNA V LETECH 2010–2022

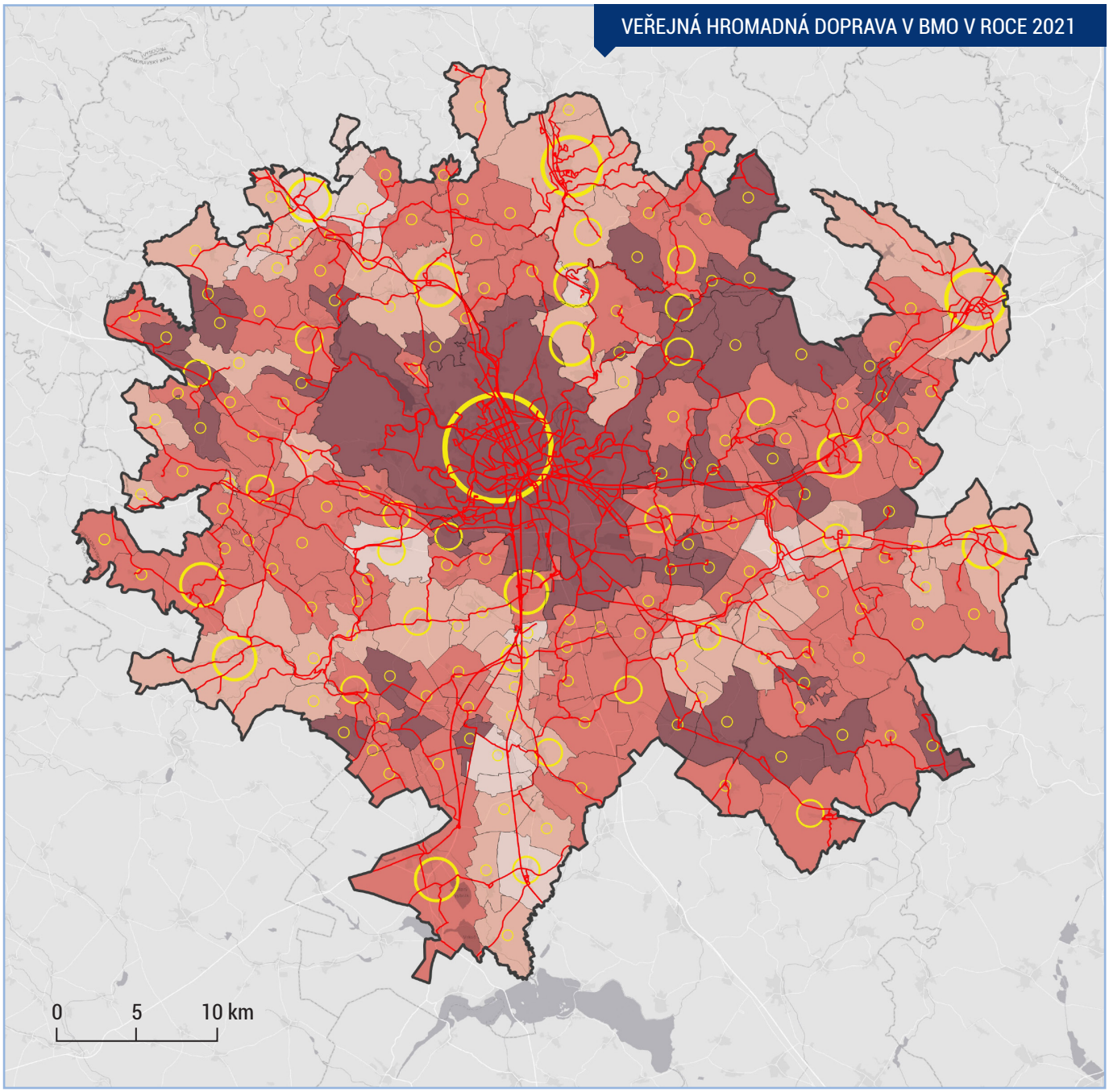
Zdroj: data.brno.cz

ÚSEKY SILNIC S NEJČASTĚJŠÍM VÝSKYTEM NEHOD V BMO V OBDOBÍ OD ZÁŘÍ 2022 DO SRPNA 2023

Zdroj: Policie ČR 2023

8.2 Veřejná doprava

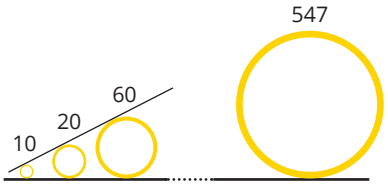
Zdroj: data.brno.cz 2023, ČSÚ SLDB 2021

hranice obce — hranice BMO — síť VHD

Dojížďka VHD (podíl na celkové dojížďce, %):

- 30–44
- 20–29
- 10–19
- méně než 10

Počet zastávek VHD:

Veřejná hromadná doprava (VHD) v BMO je efektivně zajišťována pomocí Integrovaného dopravního systému (IDS) JMK. Tento systém se postupně rozvíjí v území celého kraje od roku 2004. Na první pohled lze identifikovat obce s vysokým podílem využití VHD (Brno, Blansko, Vyškov, Kuřim, Pohořelice apod.). V těchto oblastech se nachází husté sítě linek a zastávek, které jsou vzájemně propojené. IDS JMK patří mezi nejlepší IDS v rámci ČR právě z důvodů hustoty sítě, její vzájemné provázanosti či díky možnostem řady slev a inovací pro cestující (univerzální jízdenky, aplikace Poseidon).

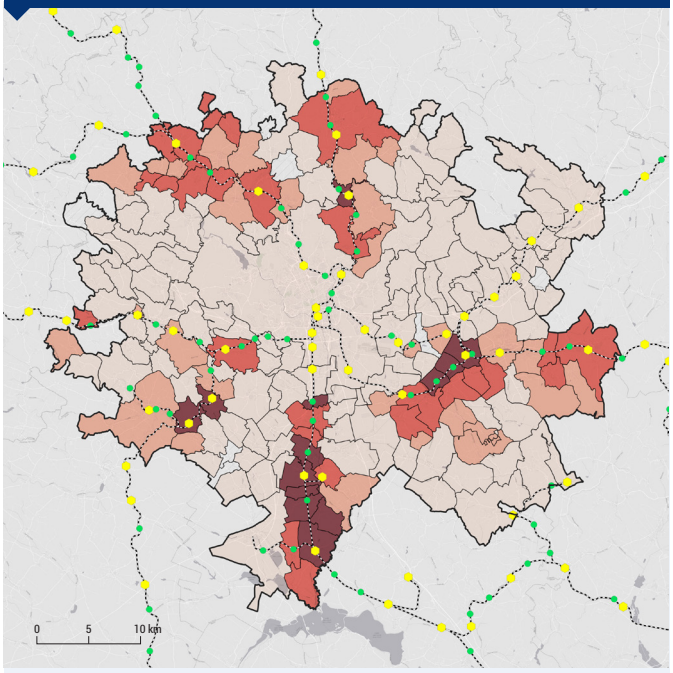
Nejvyšší podíl využití hromadné dopravy na dojížďce je typické pro nejbližší okolí Brna, významný pás na severozápadě od Brna až k hranicím BMO (Křtiny, Jedovnice, Bukovinka) a lokální pás na jihovýchodě. Ve zbytku střední a okrajové části BMO je podíl hromadné dopravy na celkové dojížďce nižší, stejně jako počet a propojenost linek.

V rámci BMO je velmi dobře rozvinutá zejména železniční doprava s hustou sítí linek, Integrovaný dopravní systém JMK a systém MHD v Brně i v ostatních městech. Železniční doprava se významně podílí i na dojížďce do zaměstnání a za vzděláním. Nejvíce využívají dopravu vlakem občané SO ORP Židlochovic, Kuřimi, Tišnova a Blanska. Dojížďka vlakem z celkové dojížďky je v rozmezí 20–40 % v oblastech s hustou sítí železničních stanic a zastávek, převážně jižně od Brna. V poslední době přineslo nejvýznamnější změnu zprovoznění trati ze Židlochovic do Brna pro osobní dopravu v roce 2019, a zvýšilo tak podíl železniční dopravy na dojížďce v této části BMO. Počet cestujících vlakem na trase Židlochovice–Brno čítal po zprovoznění trati v pracovních dnech 1 200 osob, v roce 2022 šlo již o více než 1 600 pasažérů (obousměrně), tj. nárůst o třetinu. Za ekvivalentní dobu (2016–2022) přitom narostl v pracovních dnech počet sečtených osobních automobilů o 10 %, tedy na úrovni průměrného nárůstu osobní dopravy v ČR. Počet sečtených autobusů narostl za stejné období o 8 %.

Alternativu k automobilové i k hromadné dopravě představuje cyklodoprava. Dostatečně široká síť cyklostezek je tedy jednou z priorit Integrované strategie rozvoje BMO a v regionu postupně probíhá rozšiřování infrastruktury pro cyklistiku. Od roku 2014 přibyla v BMO díky finančním prostředkům získaným prostřednictvím nástroje ITI řada nových úseků cyklostezek. O 11 kilometrů se rozšířila síť cyklostezek na Šlapanicku, kde se navíc dál pracuje na nových trasách. Dále potom na Kuřimsku (nové stezky směrem na Lipůvku, Veverskou Bitýšku nebo z Kníniček do Jinačovic). V dalších letech se síť cyklostezek rozšíří na Blanensku podél řeky Svitavy, dále také jižně od Brna u Moravan, Rebešovic nebo mezi Moravskými Bránicemi, Dolními Kounicemi a Ivančicemi.

Nejmenší koncentraci cyklostezek lze pozorovat v rámci Brna, kde je důraz kladen spíše na vysokou úroveň MHD a kde je komplikovanější v husté zástavbě zajistit dostatek prostoru pro cyklostezky, silnice i chodníky pro pěší. Směrem od centra BMO stoupá intenzita cyklistické sítě. Tato síť mimo Brno nabízí obyvatelům alternativní způsob dopravy za prací v rámci regionu. Zároveň je to také doplňkový způsob dopravy, kdy se obyvatelé bez přístupu k veřejné dopravě mohou na kole přesunout k dopravním uzlům a odtud pokračovat za prací dál. Moderními trendy, které podporují cyklistickou dopravu, jsou větší využívání elektrokol a sdílených kol či elektrokoloběžek.

ŽELEZNIČNÍ DOPRAVA V BMO V ROCE 2021

hranice obcí
hranice BMO

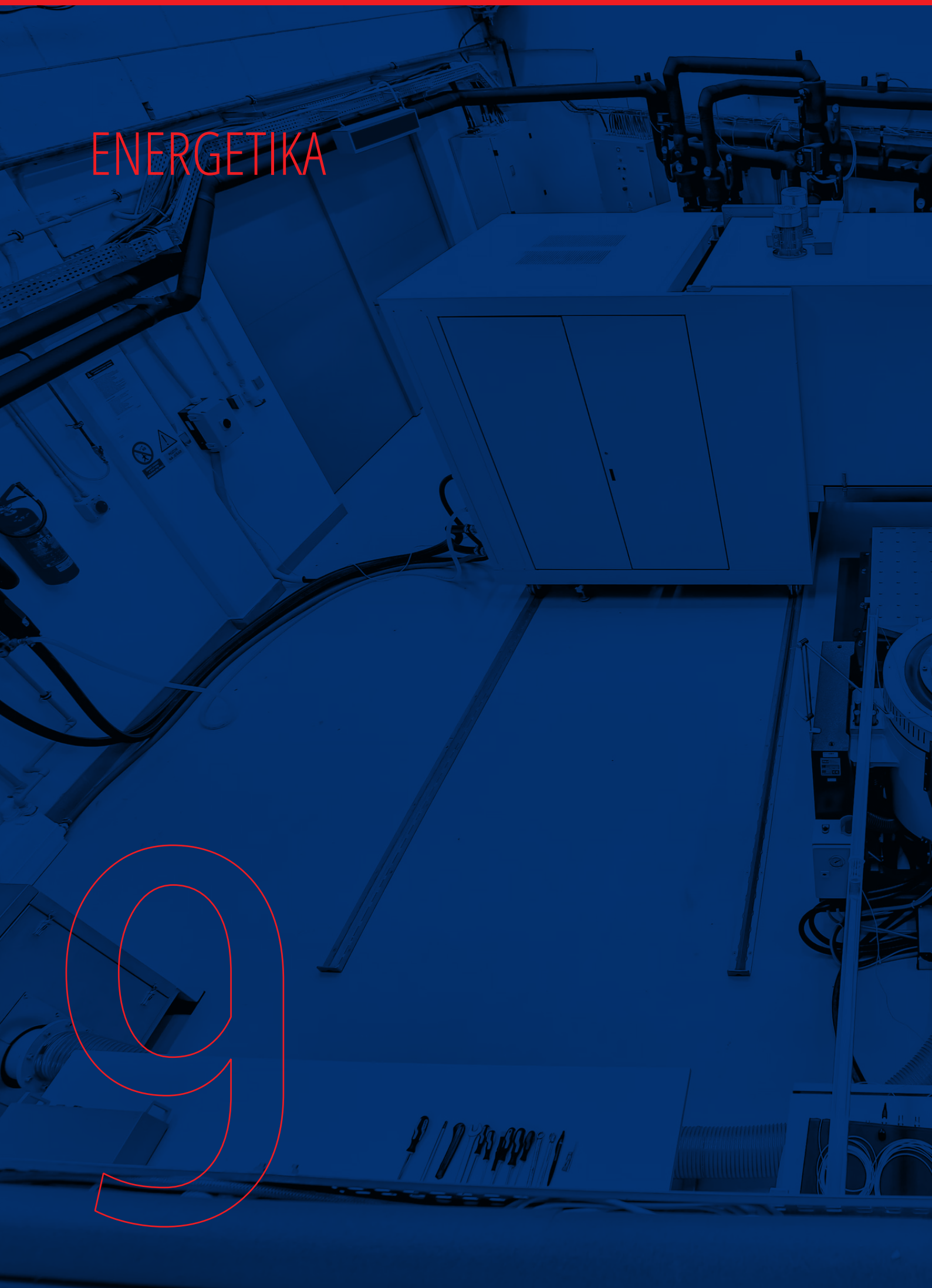
Dojížďka vlakem
(podíl na celkové dojížďce, %):
20–40
10–19
5–9
1–4
0

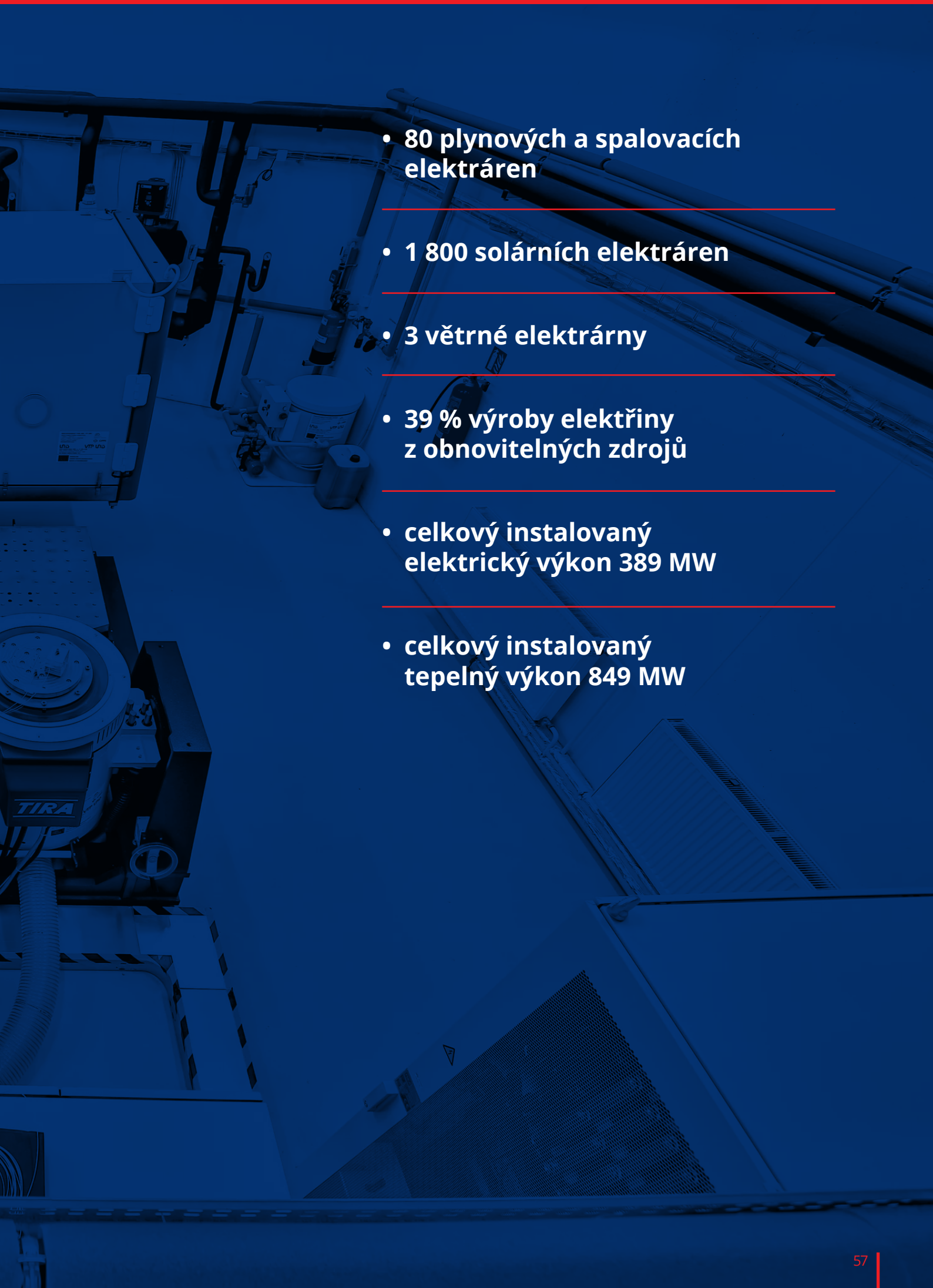
Přestupní uzly:
stanice
zastávka
železniční trať

Zdroj: ČSÚ SLDB 2021, ČÚZK 2022

ENERGETIKA

9

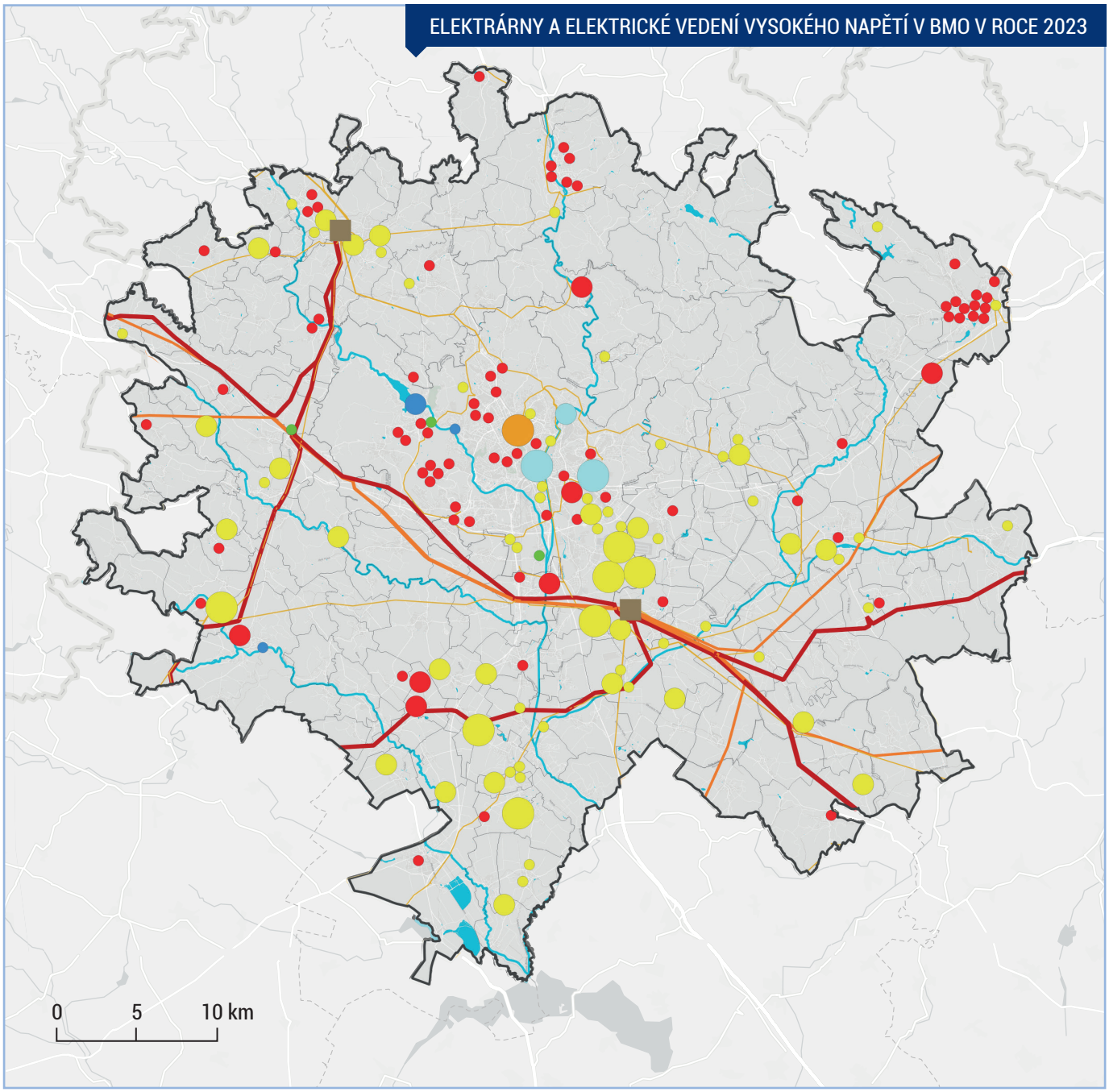

- **80 plynových a spalovacích elektráren**
- **1 800 solárních elektráren**
- **3 větrné elektrárny**
- **39 % výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů**
- **celkový instalovaný elektrický výkon 389 MW**
- **celkový instalovaný tepelný výkon 849 MW**

9.1 Energetika

ELEKTRÁRNY A ELEKTRICKÉ VEDENÍ VYSOKÉHO NAPĚTÍ V BMO V ROCE 2023

Zdroj: ERÚ 2023, ČÚZK 2023

hranice obce
hranice BMO

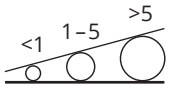
Typ elektrárny:

- plynová a spalovací
- paroplynová
- solární (nad 0,25 MWh)
- větrná
- parní
- vodní (nad 0,2 MWh)
- rozvodna

Elektrické vedení (kV):

- 400
- 220
- 110

Výkon elektrárny (MWh):

Otázka výroby a distribuce elektrické energie je v dnešní době zásadní. Území, které chce dosáhnout konkurenceschopnosti a soběstačnosti, musí disponovat kvalitní rozvodnou sítí. To platí jak pro elektřinu, tak i pro plynovody, vodovody a další infrastrukturu.

Pro BMO je charakteristický vysoký podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny (39 % na celkovém instalovaném výkonu), který je však třeba vnímat v kontextu toho, že oblast není z hlediska výroby elektřiny soběstačná a importovaná elektřina často pochází z jaderných, tepelných nebo uhelných elektráren. Nejvyužívanějším zdrojem elektrické energie nacházejícím se na území BMO jsou sluneční elektrárny, nicméně hlavní zdroj elektrické energie pro domácnosti a podniky se může vyskytovat i mimo BMO.

Fotovoltaické elektrárny se koncentrují v okolí Brna, ale i v jeho centru. Jedná se často o solární elektrárny instalované na rodinných nebo bytových domech, jejichž jednotkový výkon není vysoký. V Brně se dále nacházejí i plynové a paroplynové elektrárny. Tento typ elektráren se více koncentruje také v oblasti Vyškova. V menší míře jsou zastoupeny vodní elektrárny a jen v jednotkách se pak vyskytují parní, větrné a další typy elektráren.

Sluneční elektrárny jsou nejen nejčastější, ale zároveň generují největší podíl výkonu elektřiny vyrobené v BMO. S ohledem na podporu bezemisních technologií a dobré sluneční podmínky v regionu (na poměry ČR) lze očekávat jejich další růst. Pomoct by mohly možnosti rozvíjení komunitní energetiky jakožto nového modelu výroby, distribuce a spotřeby elektrické energie nezávisle na velkých dodavatelích. Tento model klade důraz na decentralizované zdroje energie pocházející z obnovitelných zdrojů, které jsou vlastněny a spravovány samotnými členy komunity. Cílem komunitní energetiky je zvýšit energetickou nezávislost, snížit emise skleníkových plynů a podpořit ekonomický rozvoj v dané lokalitě. Na území BMO vznikají energetické regionální komunity (celkem 4), přesto patří co do počtu obcí vlastnících nějaký obnovitelný zdroj energie z celorepublikového pohledu spíše k průměru. Převládajícím využitím obnovitelných zdrojů jsou menší fotovoltaické panely na střechách škol či na jiných veřejných budovách (např. Brno, Kuřim).

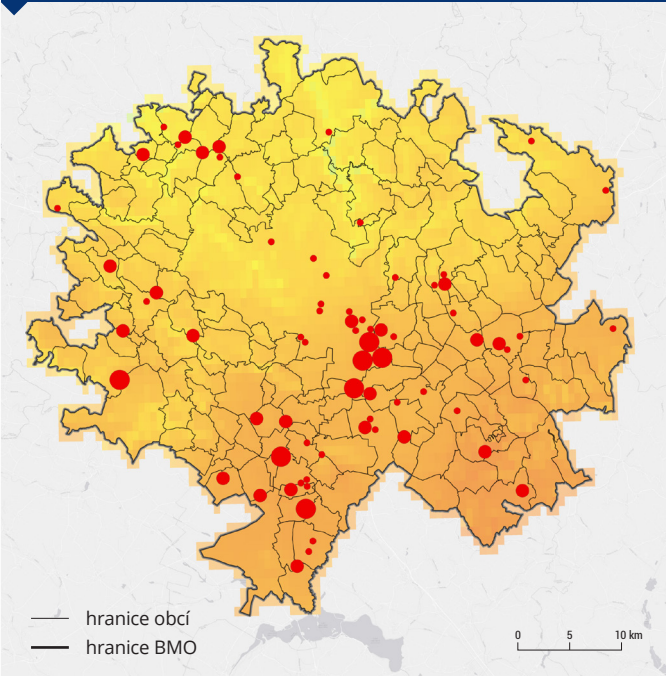
Parní a paroplynové elektrárny na druhém a třetím místě stran výkonu jsou méně početné, ale mají mnohem větší výkon na jednotku a mohou plnit funkci vyrovnávacího zdroje v době, kdy je kvůli počasí menší výkon solárních elektráren.

POČET A VÝKON ELEKTRÁREN V BMO V ROCE 2023

Typ elektrárny	Počet	Celkový el. výkon (MWh)
sluneční	1800	146,06
parní	4	108,58
paroplynová	1	95,00
plynová a spalovací	80	30,04
vodní	22	5,64
ostatní	2	2,00
kogenerace	2	1,56
větrná	3	0,02

Zdroj: ERÚ a ČÚZK 2023

UMÍSTĚNÍ A POTENCIÁL SOLÁRNÍCH ELEKTRÁREN V BMO

Potenciál solární energie
(dlouhodobý průměr 1994–2018):

den	<2,6	2,8	3,0	3,2>	kWh/kWp
rok	<949	1 022	1 095	1 168	

Solární elektrárna, výkon (MWh):

• 0,25–0,9 ● 1–5 ● více než 5

Pozn.: Z mapy byly očištěny solární elektrárny s výkonem menším než 0,25 MWh.

Zdroj: Global Solar Atlas 2023

SOCIODEMOGRAFICKÁ TYPOLOGIE ÚZEMÍ

10

- 16 faktorů vstupujících do shlukové analýzy

- 15 sociodemografických typů v BMO

- 8 sociodemografických typů v Brně

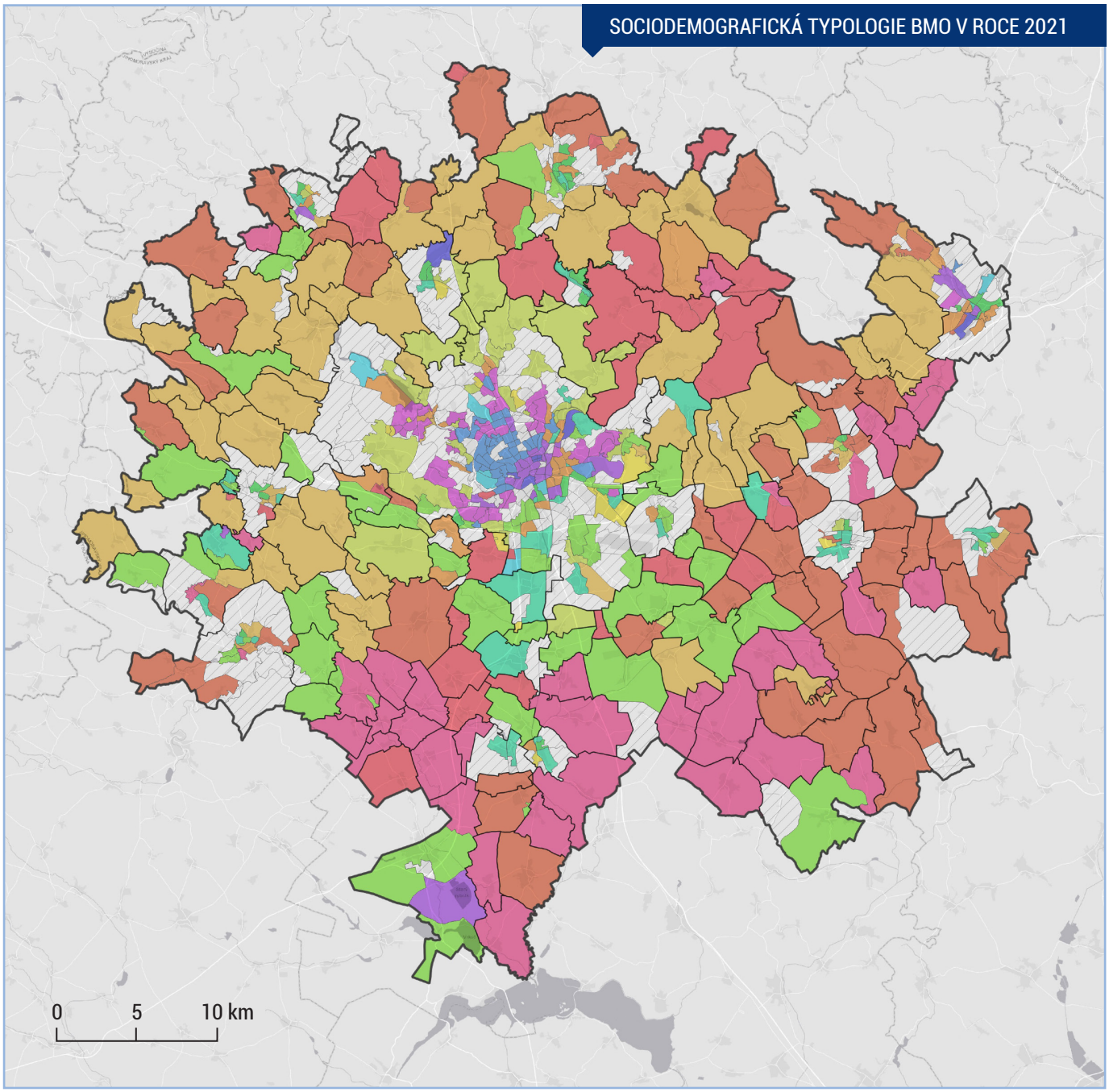
- na jihu a východě BMO častější lokality venkovského typu s nižší vzdělaností a dělnickým zaměřením

- v severní části BMO vyšší zastoupení lokalit s vyšším sociálním statusem

- v těsném zázemí Brna suburbanizované lokality městského typu

- v rámci Brna obyvatelstvo s vyšším sociálním statusem v lokalitách severozápadně od centra Brna a na severním okraji

10.1 Sociodemografická typologie území

Zdroj: SLDB 2021

hranice ZSJ — hranice obce/ZSJ — hranice BMO

Typ lokality:

- Lokality širší periferie Brna
- Městské lokality s vysokým podílem panelových bytů
- Venkovský typ s vysokým podílem zaměstnaných v nižších službách
- Oblast RD s vysokým sociálním statusem
- Městské bytové oblasti s vyšším podílem dětí a vysokoškolsky vzdělaných
- Suburbanizovaná oblast se zaměřením na sekundární sektor
- Oblast RD střední třídy ve větších městech
- Periferní lokality RD s dělnickým zaměřením
- Suburbanizované lokality s vyšším sociálním statusem
- Vesnické lokality s nižší vzdělaností
- Sídlištní lokality s kvalifikovanou populací
- Městské oblasti se znaky nižšího sociálního statusu
- Oblasti s nízkým sociálním statusem
- Zachovalé městské čtvrti s kvalifikovanou populací
- Oblast se specifickým typem ubytování
- Méně než 100 obyvatel

Představené mapy znázorňují typologii území v rámci Brněnské metropolitní oblasti. Územní jednotkou, ze které typologie vychází, je základní sídelní jednotka (ZSJ), přičemž se pracuje s těmi sídelními jednotkami, ve kterých žije alespoň 100 obyvatel. Typologie pracuje s výsledky shlukové analýzy. Jejím cílem je vytváření shluků jednotek, které jsou vnitřně co možná nejvíce homogenní a zároveň se jednotlivé shluky co možná nejvíce liší mezi sebou navzájem. Do shlukové analýzy vstoupilo 16 proměnných, které reprezentovaly obyvatelstvo a také povahu bydlení v uvedené ZSJ. V rámci Brna takto vzniklo 8 a v případě BMO 15 shluků.

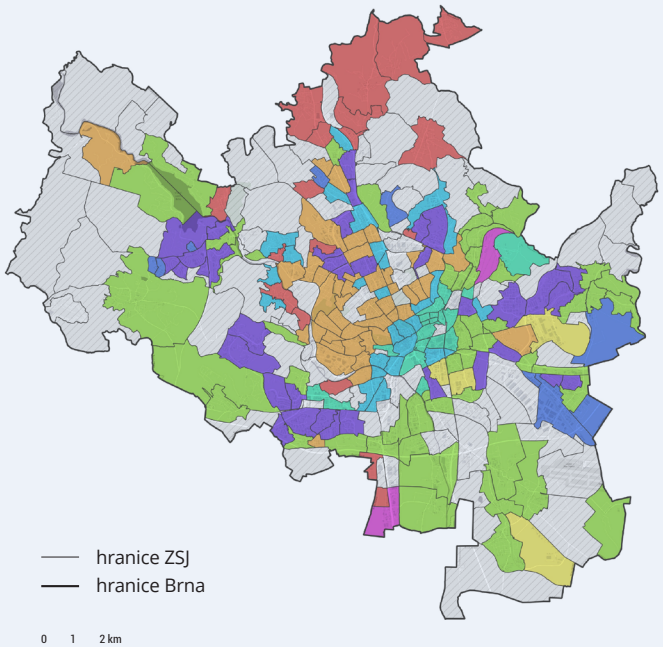
Když se podíváme na Brno a jeho okolí, lze zde jasně rozlišit oblasti s moderní výstavbou na severu a severovýchodě, které často reflektují vyšší sociální status, a tradiční venkovské krajiny na jihu, jež zůstávají spojeny se zemědělstvím. Brněnská metropolitní oblast je v mnoha směrech rozdělena na sever a jih.

Do prostorového rozložení jednotlivých typů lokalit se promítají jak ukazatele struktury obyvatelstva (vzdělanost, věk), tak zaměstnanosti či způsobu bydlení. Ukazuje se, že mladé rodiny s dětmi se stěhují především na severovýchod od Brna, například do oblasti Bílovic nad Svitavou, Babic nad Svitavou a Vranova. Naopak starší obyvatelstvo se více soustřeďuje do centrálních částí měst a sídlišť. Tato dynamika má vliv na velká města v okolí Brna, jako je Vyškov nebo Blansko, kde populace stagnuje.

Zatímco na jihu BMO převažují obyvatelé s nižším stupněm vzdělání, na severu se nachází více středoškoláků s maturitou. Vysokoškolsky vzdělané obyvatelstvo najdeme zejména v Brně a jeho nejbližších suburbiích. Rozdíly ve vzdělanosti se odrážejí i ve struktuře pracovních míst, především v rámci „vyššího" a „nižšího" terciárního sektoru. V severní polovině BMO je větší zastoupení vyššího terciárního sektoru. Jedná se o zaměstnané ve vyšším typu služeb (povolání v oborech, nemovitostech, vědeckých, technických, administrativních činnostech, veřejné správě či zdravotní a sociální péči). Čísla klesají s rostoucí vzdáleností od Brna. V jižní části BMO převažují pozice v nižším terciárním sektoru, jako je velkoobchod, maloobchod, údržba motorových vozidel nebo doprava a skladování. Sekundární sektor má vyšší zastoupení v periferních oblastech BMO, významný shluk je např. v jihovýchodní části kolem Rousínova a Bučovic, jenž je důsledkem mimo jiné významných zaměstnavatelů v okolí.

V rámci Brna převažují v jižních částech rodinné domy střední třídy, nižší sociální status je zastoupen velkými panelákovými sídlišti v rozdílných lokalitách po celém městě (Bystrc, Bohunice a další). Naopak, vysoký sociální status má výstavba v severní části města. Širší centrum města je pak typické rodinnými domy s nadprůměrným sociálním statusem. Pro okraje širšího centra Brna jsou typická smíšená obydlí pro osoby v dělnických profesích. Ostatní kategorie nevykazují jasný prostorový vzorec.

SOCIODEMOGRAFICKÁ TYPOLOGIE BRNA V ROCE 2021

Typ lokality:

- Rodinné domy s nadprůměrným sociálním statusem
- Bytové domy s nadprůměrným statusem
- Dělnické profese ve smíšeném obydlí
- Rodinné domy střední třídy
- Nižší sociální status
- Bytové domy střední třídy, místy znaky nižšího sociálního statusu
- Vysoký sociální status
- Sídlištní výstavba s kvalifikovanou populací
- Atypické lokality
- Méně než 100 obyvatel

Zdroj: SLDB 2021

Seznam zkratek

AgriGIS	Prostorová data resortu zemědělství
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ArcČR 500	Geodatabáze ArcČR
ARWU	Academic Ranking of World Universities
BMO	Brněnská metropolitní oblast
BVV	Brněnské veletrhy a výstavy
CLC	CORINE Land Cover
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČLK	Česká lékařská komora
ČSK	Česká stomatologická komora
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
ERÚ	Energetický regulační úřad
DMR	Digitální model reliéfu
HDP	Hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IAD	Individuální automobilová doprava
IBM	International Business Machines Corporation
IDS JMK	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje
ISR BMO 21+	Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti 2021+
ITI	Integrated Territorial Investments = Integrované územní investice
JMK	Jihomoravský kraj
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MHD	Městská hromadná doprava
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
KES	Koeficient ekologické stability
LHDP	Lokální hrubý domácí produkt
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠ	Mateřská škola
MZe ČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
OPM	Obsazená pracovní místa
ORP	Obec s rozšířenou působností
RD	Rodinný dům
RES	Registr ekonomických subjektů
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SŠ	Střední škola
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization = Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
VHD	Veřejná hromadná doprava
VŠ	Vysoká škola
ZSJ	Základní sídelní jednotka
ZŠ	Základní škola

Vydalo statutární město Brno, 2024
Odbor strategického rozvoje a spolupráce
Oddělení řízení ITI a metropolitní spolupráce
Husova 12, 601 67 Brno

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Technická pomoc

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR